چەند باسێکی

ئیسلامی سیاسی و کلتوری

لە چەند دیمانەیەکدا

دەربارەی: سەلەفیەت ، ڕیفۆرمخوازی ، ئیخوان
پزیشکی پێغەمبەرایەتی ، حزبی ئیسلامی وچەندین بابەتی تر

نوسینی : محەمەد هەریری

چاپی ئەلکترۆنی یەکەم : ٢٠١٩

چەند باسێکی
ئیسلامی سیاسی و کلتوری
لە چەند دیمانەیەکدا

دەربارەی:
سەلەفیەت – ڕیفۆرمخوازی – ئیخوان –
پزیشکی پێغەمبەرایەتی – حزبی ئیسلامی وچەندین بابەتی تر

نووسینی: محەمەد هەریری

چاپی ئەلکترۆنی یەکەم: ٢٠١٩

پێشەکی

ئەو کتێبەی بەر دەستت بریتییە لەو چەند چاوپێکەوتنەی کە لە کاتی جیاجیا لەگەڵ سەرچاوەی جیا جیا ئەنجامم داوە.

چاوپێکەوتنەکان کۆمەڵێ بابەتی جەوهەری و هەستیار و گرنگ لەخۆیان دەگرێ، کە ئێستاش ڕۆژانە لە میدیا و سۆشیال میدیا و مزگەوت وسیمنارەکان ودەرسە دینییەکان دەوروژێنرێن. بۆ سوودی گشتی بڕیارم دا لە کتێبێکدا کۆی کەمەوە، بۆ گەیاندنی سوودی زیاتر بە تێڕوانین وباسەکانی ئیسلامی سیاسی لە ناو کۆمەڵگای کوردی، پێدانی تێڕوانینێکی ڕەخنەگرانە سەبارەت بەو دیاردەیە، کە لەگەڵ خۆی کێشە ونەهامەتیەکی زۆری هێناوە تا ئێستا، ئەگەر ئیسلامی سیاسی بە وردی نەناسین ڕەنگە کارەساتی زۆرتریش بهێنێت، و زیاتر کۆمەڵگاکەمان بەرەو گرژی و توندڕەوی وکۆنەپارێزی و نامۆبوون بە گیانی نەوتەوە ببات.

بە کورتی ئەو چاوپێکەوتنانە باسی ئەو بابەتانە لە خۆیان دەگرن:

- **بنچینەی سەلەفیەت و ڕیشەی مێژووی وەك زاراوە و قەوارە.**
- **جۆرەکانی سەلەفیەت و هۆکارەکانی توندڕەوی وتاری سەلەفیەت.**
- **سەلەفیەتی مەدخەلی و دامەزراندنی وپەیوەندی لەگەڵ دەسەڵات ودەزگا جاسوسیەکانی.**
- **تاچەند حزبی ئیسلامی بۆ دۆخی کۆمەڵایەتی و سیاسی کوردستان گونجاوە؟**
- **تاچەند حزبە ئیسلامییەکانی کوردستان هۆکاربوون بۆ بڵاوکردنەوەی بیری توندڕەوی؟**
- **ئایە ئیخوانەکان لە قۆناغەکانی پێش داعشبوونن؟**
- **پرۆژە یاسایەك بۆ قەدەغە کردنی حزبی ئیسلامی لە کوردستان.**

- ریفۆرمی ئایینی چییەو کەی‌و چۆن ئەنجام دەدرێت؟
- دەبێت کێ بە ریفۆرمی ئاینی هەستێت؟
- حیزبە ئیسلامییەکانی کوردستان دەبێت لە کوێی ریفۆرمی ئاینیدابن؟
- لەمپەرەکانی بەردەم پرۆسەی ریفۆرمی ئایینی کامانەن؟
- پێتوایە ئەم هێزانە لەگەڵ دیموکراسی هەڵدەکەن؟

ئەمەو دەیان بابەتی تر، بە هیوای سوودگەیاندن بۆ خوێنەران.

محەمەد هەریری

٢٠١٩/٣/٢٥

دیمانە و بابەتەکان

بەشی یەکەم

دیمانەیەك لەگەڵ(ئیسلام پەیك)دەربارەی رابردوو و ئێستای سەلەفیەت

- سەلەفییەت چییە،و قورئان و سونەت چۆن باسی دەکەن،و سەرەتای سەلەفییەت بۆ کەی دەگەرێتەوە؟خورافە و دەق پەرستی لای سەلەفییەکان چۆنە؟
- خەسڵەتە دیارەکانی تەوژمی سەلەفییەت چین؟بۆچی توندن لەگەڵ فرقە و مەزهەبە ئیسلامییەکانی غەیری خۆیان؟
- بۆچی هەموو شتێکی باش لە خەڵك و ئیسلامیەکان حەرام دەکەن ؟
- بۆ خۆپیشاندان بە حەرام دەزانن بەرامبەر بە حاکمی وڵات ئەگەر زاڵمیش بێت؟
- بۆ لەرووی کۆمەڵایەتیشەوە بونەتە هۆی ئاڵۆزی و تێکدانی شیرازەی خێزان؟
- بۆچی مەولود بە خورافیات دەزانن،بەڵام ئامادە نین راستەوخۆ باس لە ناشەرعی بونی یادی مەسیح و نەورۆز.؟
- چی بکرێت بۆ کەمکردنەوەی نفوزی سەلەفییەت؟

بەشی دووەم

دیمانەیەک لەگەل ڕۆژنامەی باس

- **تاچەند حزبی ئیسلامی بۆ دۆخی کۆمەڵایەتی و سیاسی کوردستان گونجاوە؟**
- **تاچەند حزبە ئیسلامییەکانی کوردستان هۆکاربوون بۆ بڵاوکردنەوەی بیری توندڕەوی؟**
- **تاچەند قسەو بۆچوونەکانی د.عەبدولواحید مەترسییە لەسەر کۆمەڵگەی کوردستانی؟**
- **ئیخوانەکان دەڵێن سەلەفییەکان قۆناخێکی پێش داعشن، ئێوەش وای دەبینن؟**
- **ئەی بەهەمان شێوەش ئیخوانەکانیش قۆناخەکانی پێش داعشبوونن؟**
- **- کەوابێت لەگەڵ ئەوەدان بەپڕۆژە یاسایەك حزبی ئیسلامی لە کوردستان قەدەغە بکرێت؟**

بەشی سێیەم

دۆسیە| ریفۆرمی ئایینی چییە و کەی و چۆن ئەنجام دەدرێت؟

- ریفۆرمی ئایینی چییەو کەیو چۆن ئەنجام دەدرێت؟
- ئایا مەرجە تەنها پێغەمبەر لە ژیاندا بێت تا نەسخ ڕووبدات؟
- دەبێت کێ بە ریفۆرمی ئاینی هەستێت؟
- حیزبە ئیسلامییەکانی کوردستان دەبێت لە کوێی ریفۆرمی ئاینیدابن؟
- ئایا کۆمەڵگەی کوردیدا قودرەتی ئەنجامدانی ریفۆرمی ئایینی هەیە؟
- بەبڕوای ئێوە لەمپەرەکانی بەردەم پرۆسەی ریفۆرمی ئایینی کامانەن؟
- پێتوایە ئیسلامی سیاسی وەك حزبە ئاینییەکانی ئەوروپا (حزبی مەسیحیی دیموکرات) لەئەڵمانیا دەتوانن ببنە حزبی ئیسلامیی دیموکرات ؟
- پێتوایە ئەم هێزانە لەگەڵ دیموکراسی هەڵدەکەن؟

دنیا لە ڕوانگەی ئیسلامی مێژوویی کە ئیخوان واریسی شەرعییەتی تەنها زیندانە

- ئیسلامی سیاسی تا چەند دژی پرۆسەی فکرو مۆدێرنەیە؟
- بۆ هێزە ئیسلامگەراکانی کوردستان نەیانتوانیوە هیچ جیهانبینێکی نوێ داهێنن؟
- ئەی بە نیسبەت نووسەرە ئیسلامیە سەربەخۆکان؟
- خودی فیکری ئیسلامی سیاسی، فیکری ئەزمە وتەنگژەیە
- ژیان لە ئایدۆلۆژیای ئیسلامی سیاسیدا بەتایبەتی ئیخوان موسلیمین لەکوێ دایە؟
- ئەنجام و کاردانەوەی نەبوونی هەولی جیدی ریفۆرمخوازی لە ئیسلامدا چۆن دەبینیت؟
-

بەشی چوارەم

چاوپێکەوتن لەگەڵ هەفتەنامەی ئاژانس

- **ئەم شەپۆلەنوێیەی تیرۆروتوندوتیژی لە ئەوروپا رەوشی ئاییی ئیسلام چۆن دەبینن؟**
- **بۆچی بەشێك لەوانەی تیرۆر ئەنجامدەدەن لە ئەوروپا لە منالانی ئەوروپی بەرەچەڵەك رۆژهەلاتین؟**
- **ئایا جیاکاری دژی موسوڵمان یەکێك لە پاڵنەرەکانی تیرۆروتوندوتیژیەبەرامبەر ئەوروپا؟**
- **پرۆسەی بانگەواز (دعوە) تا چەند کاریگەری هەیە لە دروستبونی توندڕەوی تیرۆر لە ئەوروپادا؟**
- **جگە لە پاڵنەری ئایدۆلۆژی یان تێگەیشنی خراپ لە ئایین هیچ پاڵنەرێکی دیکە هەیە لە پشت تیرۆری داعشیەوە لە ئەوروپا؟**
- **ئیسلامی میانەڕەو ناتوندو تیژ لە ئەوروپا توانیویەتی رویەکی پۆزەتیف لە ئیسلام پیشانی ئەوروپا بدات؟**
- **چۆن دەتوانرێت بەر بەم تیرۆرە بگیرێت کە لە ئەوروپا بەناوی ئیسلامەوە ئەنجام دەدرێت؟**

بەشی پێنجەم

دیمانەیەك دەربارەی چەند کەسایەتیەکی ئیسلامی و کوردی و طب النبوی و چەند بابەتێکی تر

- دەوترێ تۆ جاروبار شعوری خەڵکی دیندار بریندار دەکەی، قسەت چیە لەوبارەیەوە؟
- دەڵێن تۆ هێرشت کردۆتە سەر ئەحمەدی کوڕی حەنبەل وئیبن التیمیە!
- کەسانێك دەڵێن تۆ کەوتویەتە ژێر کاریگەری شیعە؟
- خوێندنەوەی تۆی بۆ سەرکردە ئیسلامیەکانی کوردستان چیە؟
- چی وای کرد قسە لەسەر (طب النبوی) بکەی؟
- ئەو خوێندنەوەی تۆ بۆ ئەو بابەتە نوێ بوو؟
- پێت وایە طب النبوی زیان بە ئاینی ئیسلام و پێغەمبەر دەگەیەنێت؟
- چۆن دەڕوانیتە دەزگای ستاندەر؟

بەشی یەکەم
مـحەمەد هەریری لەدیمانەیەك لەگەڵ(ئیسلام پەیك) دەربارەی رابردوو و ئێستای سەلەفیەت دەدوێت

سازدانی دیمانە:دڵشاد هەرتەلی

محەمەد هەریری نوسەر و رۆشنبیر لە چاوپێکەوتنێکی تایبەت دا لەگەڵ سایتی(ئیسلام پەیك)دەربارەی رابردوو و ئێستای سەلەفیەت دەدوێت و رایدەگەیێنێت سەلەفیەت زیاتر چەمکێکی زەمەنی و دەروونیە، بەرلەوەی شەرعی بێت و زاراوەی [السلف] وەك ناو لە هیچ ئایەتێکی قورئان نەهاتوە بەو چەمکەی کە سەلەفیەت تێیدەگەن.

ئاماژە بەوەش دەکات زۆربەی زۆری کوشتارە خوێن ساردەکانی توندرەوە سەلەفیەکان لە تەقاندنەوە و سەربڕین و بە کۆمەڵ کوشتنی خەڵك دەگەڕێتەوە بۆ توراس و کەلەپوری وەهابیەت و دامەزرێنەرەکەی،ئەو رۆشنبیرە لەبەشێکی تری دیمانەکە ئەوە روون دەکاتەوە هۆکاری تەشەنەکردنی سەلەفیەتی وەهابی هەر خودی دەسەڵاتی سیاسی سەقەتی کوردستانە،بۆ ئەوەی بتوانیت وتارێکی هاوتای وتاری دینی سیاسی دروست کات و پێکەوەیان خەریك کات، هاتوە زۆر بە ئاشکرا پشتگیری لە رەوتی مەدخەلیەتی سەلەفیەتی وەهابی دەکات، هەروەها بۆ ئەوەی شەرعیەتی دینیش بەدەست بێنێت، تا سەر ئیسقان سوود لە لێدوانەکانی سەلەفیەتی مەدخەلی وەردەگریت، کە پیشەیان خەساندنی سیاسی وعەقڵی مرۆڤەکانە.

ناوبراو ئەوەش دەخاتەڕوو لە کورستانی عێراقیش ئەمرۆ ئەو پەتایە مەدخەلیانە دەرکەوتوون وەك مامۆستا سعودیەکانیان هەمان پۆخڵەواتی ئەوان و خۆفرۆشی ئەوان و دەبەنگی ئەوان دوبارە دەکەنەوە، وەك کۆیلەی بێ بەها و بێ ساحێب دابەش بوونە

بەسەر دوو حزبی دەسەڵاتدار و بانگەشەیان بۆ دەکەن وخەڵك سارد دەکەنەوە لە هەوڵی گۆڕینی وەزعەکە و دەسەڵات.

راشیدەگەێنێت مەدخەلیەکان وەک خەواریجن لە دژی دیندار و ئازادیخوازان و ئەوانەی هەوڵی گۆڕینی سیستمی دیکتاتۆریەت و شمولیەت دەکەن، و بەتوندترین شێوە هێرشیان دەکەنە سەر و دەسەڵات هاندەدەن لە دژیان، و هەتا ئەگەر دیندارەکان لە دەسەڵاتیش بوون ئەوان بە ئیعازی موخابەراتی سعودی لە دژیان دەوەستنەوە وەك چۆن لە دژی مورسی وەستانەوە و ئەوان لە ریزی پێشەوەی کودەتاچیەکان بوون لە دژی وەلی ئەمریان، چونکە ئەوەی ئەوان دەجوڵێنێت دین و حەدیس و سونە نییە، بەڵکو فەرمانەکانی موخابەراتی سعودیە! ئێستا داویانەتە پاڵ کودەتاچیەکان و سیسی بە وەلی ئەمر دەناسێنن، و بەوپەڕی بێویژدانیەوە هانی دەدەن بۆ کوشتنی خەڵکی دژ بە کودەتا!

هەریری باس لەوەشدەکات ئەمڕۆ دیکتاتۆر و سەرۆك حزبەکان لە هەر شوێنێك بن ئەو مەدخەلیانەیان تەبەنا کردوە و پیسترین کاریان پێدەکەن لە ڕاپۆرت نوسین و بەگرتدانی خەڵکدا، تەنانەت بە کەمالی دەبەنگی و چڵکاوخۆریەوە وردترین ڕاپۆرت پێشکەشی کۆنفراسی وەزیرانی ناوخۆی وڵاتانی عەرەب دەکەن کە تەنها دەزگای موخابەراتین!

ئیسلام پەیك: سەلەفییەت چییە،و قورئان و سونەت چۆن باسی دەکەن،و سەرەتای سەلەفییەت بۆ کەی دەگەرێتەوە؟خورافە و دەق پەرستی لای سەلەفییەکان چۆنە؟

محەمەد هەریری: کێشەی سەلەفیەت ئەوەیە دەیەوێت خۆی چ پێناسەیەکی داناوە بۆ خۆی خەڵکیش بە هەمان پێوەر بۆی بپیوێت، ئەوەش ئەگەر وابێت هیچ گروپ و هیچ حزب و کۆمەڵێك ناتوانیت رەخنە لە بیروڕایان بگریت، بۆ نموونە وەرە پیناسەی حزبی بەعس بخوێنەوە بۆ خۆیان، وەرە گوێبگرە لە فەلسەفەی بەعس، یان پێناسەی کاتۆلیکیەت بخوێنەوە یان نازیزم و هەتا فاشیزم، بزانە خۆیان چۆن ستایشی ڕۆڵی

گرنگی خۆیان دەکەن و زەرورەتی بیرۆکەکانیان بۆ مرۆڤایەتی و جیهان،کەچی خەڵك کە کردەوەکانیان دەبینن دەزانن، ئەوانە ڕاست ناکەن لەگەڵ خودی پێناسەکانیان و سەرەڕای بوونی تێڕوانینی پڕ لە کەموکوڕی لەناو پێناسەکان و جیهان بینیان.

ئەگەر بێینە سەر پێناسەی سەلەفیەت، کە دەڵێن: سەلەفیەت مەنهەجی ڕۆیشتنە لەسەر ڕێگای ڕاستی ئیسلام، کاتێك تێگەیشتنەکان جیاواز دەبن بۆ تەفسیر و ئەحکام ئیسلام و دیاریکردنی مەنهەجیەتی ڕاست، لەو کاتەدا سەلەفیەت دێت بە پشتبەستن بە مەنهەجی سەلەف و سەحابە و شوێنکەوتەکان و شوێنکەوتەی شوێنکەوتەکان،کە چاکترینی ئەو ئومەتەن، و پایەدارترین پایەن و زاناترین و قوڵترین تێگەیشتنیان هەیە بۆ ئیسلام، و زاناترین کەسن بە کار و کردوەکانی پێغەمبەر [د.خ] ڕێگامان نیشان دەدەن!!

ئەوەی شوێنی ئەوانە کەوت سەلەفیە لەهەر شوێنێك و گروپێك بێت. بێگومان کە دێن بەو شێوەیە وەسفی خۆیان دەکەن خەڵکێکی زۆر لەوانەی بێ ئاگان لە مێژوو و لە زانستەکانی ئیسلامدا، بە پاڵنەرێکی عاتیفی و دینی پێیان باوەڕ دەکەن، بێ ئەوەی هیچ کەموکورتیەك هەتا لە خودی پێناسەکە ببینێت. بەڵام کە سەلەفیەت لەلایەن خەڵکانی دیندار و موسڵمانانی تری دەرەوەی ئەو بازنەیە دەڕوانێتە کار و کردەوە و تێگەیشتنی سەلەفیەکان پێناسەی تریان بۆ دەکەن کە بگونجێت لەگەڵ واقیعی حاڵیان،نەك ئەوەی بەخۆیان دەڵێن دەربارەی خۆیان،چونکە وەک کورد دەڵێت کەس بەدۆی خۆی ناڵێت ترشە!

سەلەفیەت زیاتر چەمکیکی زەمەنی و دەروونیە، بەرلەوەی شەرعی بێت. لە ڕووی زەمەنی و کاتەوە هەر نەوەیەک بە دوای نەوەیەکی ترهات، ئەوە بە شێوەیەکی حەتمی ئەوانەی پێشوو دەبنە سەلەف و بەراییەکانی ئەوانی دواتر بەپێی ڕەوتی زەمەنی، ئەوەش هیچ هونەرێکی بۆ کەس تێدا نیە، بەڵکو یاسای بەڕێوەبردنی بونەوەرە. لە ڕووی دەروونیەوەش هەموو توێژینەوە ئەنترۆپۆلیژەکان دەیسەلمێنن کە هەستێکی زۆر

بە هێز هەیە لای مرۆڤە سەرەتاییەکان وتاڕادەیەك مرۆڤ بە گشتی بۆ بە پیرۆز زانیین و گەورەکردن و بەڵکو پەرستنی سەلەف و بەراییەکانی خۆی.

و ئایینەکانی بەراییپەرستی [عبادة الاسلاف] یان پەرستنی پێشینان لە جیهاندا زۆر بەربڵاوە و تا ئێستاش بەردەوامە. بێگومان لە سایەی شۆڕشی مەعریفی و پیشکەوتنی تەکنۆلۆژی لەوانەیە ئەو هەستە بەرەو پوکانەوە و چونەوە قەبارەی سروشتی خۆی بچێت، بەڵام لە ناو مەدرەسەی سەلەفیەتی نصوصي، دەقگەراکان ئەو ئاڕاستەیە تا دێت بەهێزتر دەبێت لەبەر مەنهەجیەتی رەفتارکردنیان لەگەڵ دەق دا.

زاراوەی [السلف] وەك ناو لە هیچ ئایەتێکی قورئان نەهاتوە بەو چەمکەی کە سەلەفیەت تێیدەگەن، بەڵکو جاریك [سلفا] هاتوە ئەویش لە سیاقی سەرکۆنەکردن نەک ستایش کردن کە لە سورەی الزخرف دەفەرموێت: " فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفاً وَمَثَلاً لِّلْآخِرِينَ [الزخرف : ٥٦]" لە پێنج ئایەتی تر فعل و کردەی [سلف] هاتوە، کە ئەویش لە سیاقی ستایشکردنەوە نەهاتوە، بەڵکو لە سیاقی لیخۆشبوون لە گوناهی بەرایی دا هاتوە، ئەگەر واز لە کردەوە خراپەکە بهێنێت وەك: "وَلاَ تَنكِحُواْ مَا نَكَحَ آبَاؤُكُم مِّنَ النِّسَاء إِلاَّ مَا قَدْ سَلَفَ ﴿النساء : ٢٢﴾" یان وەك لە سورەتی البقرة دا هاتوە: "... وَأَحَلَّ اللّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَن جَاءهُ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَانتَهَىَ فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللّهِ ... ﴿البقرة : ٢٧٥﴾"

لە سونەتیشدا تەنها یەك دوو ڕیوایەت هەیە کە ئەویش ئاماژە بەو چەمکە ناکات، لە بوخاری و مسلم هاتوە کاتی پێغەمبەر [دخ] بە فاتیمەی کچی دەڵێت: لە لەفزی موسلیم دا: "وَلَا أُرَانِي إِلَّا قَدْ حَضَرَ أَجَلِي وَإِنَّكِ أَوَّلُ أَهْلِي لُحُوقًا بِي وَنِعْمَ السَّلَفُ أَنَا لَكِ" واتە وابزانم ئەجەلم نزیك بوە، وتۆ یەکەم کەسی لە کەسوکارم دەگەیتە لای من ومن چاکترین بەراییم بۆ تۆ!

ئەو فەرمودەیەش باس لە حالەتێکی شەخسی دەکات و دڵنەوایی باوکێکە بۆ کچەکەی کە خەم نەخوات لە مردنی باوکی چونکە ڕاستە من پێشی تۆ لەو کاسە

دەنۆشم، بەڵام تۆ یەکەم کەسی بەدوامەوە دێیت لەکەس و کارانم و من چاکترین نمونە و بەراییم بۆ تۆ.

لە حەدیسێکی تری مسندی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل و ترمذی و سەرچاوەی تریشدا، هەرچەندە بەناوی ئیبراهم و زینب و رقیەی منداڵانی پیغەمبەر هاتوە، دیاری دەدات کە مەبەست لە سەلفی ساڵح هەرکەسێکی باشە کە پێش کەسێکی تر بمرێت، ئەگەرنا چۆن دەبێت سەحابیەك ببێتە سەلەفی ساڵحی خودی پێغەمبەر [د.خ] ئەگەر سەلەفی ساڵح پایەکی مەعنەوی وا گەورە بێت، ئەوە دەبێت پێغەمبەر سەلەفی ساڵحی سەحابە و هەموو موسڵمانانی تربێت، نەك بە پێچەوانەوە سەحابیەک ببیتە سەلەفی ساڵحی پیغەمبەر!! کاتێك یەکێك لە مناڵەکانی وەفات دەکات [جا ئیبراهم و زینب و رقیە هەرکامەیان بێت] هەرچەندە پێغەمبەر لە ئافرەتێك تورە دەبێت کە دەڵێت: پیرۆزت بێت بە هەشت ئەی عثمان بن مظعون، و دەڵێت: تۆ چوزانی؟! وەڵلاهی من پێغەمبەری خوام نازانم چێم لێدەکرێت،خەڵك بەزەییان بە عثمان دا هاتەوە،بۆیە کاتێك زەینەبی کچی پێغەمبەر وەفات دەکات، پێغەمبەر دەفەرموێت: بڕۆ بگە بە سەلەفی ساڵح و خێرخوازمان عثمان بن مظعون..!

" لما مات عثمان بن مظعون قالت امرأة : هنيئا لك الجنة عثمان بن مظعون فنظر رسول الله صلى الله عليه وسلم إليها نظر غضبان فقال : وما يدريك قالت : يا رسول الله فارسك وصاحبك فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم : والله إني رسول الله وما أدري ما يفعل بي فأشفق الناس على عثمان فلما ماتت زينب ابنة رسول الله صلى الله عليه وسلم قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : الحقي بسلفنا الصالح الخير عثمان بن مظعون الراوي: عبدالله بن عباس المحدث: أحمد شاكر - المصدر: مسند أحمد - خلاصة حكم المحدث: إسناده صحيح" کەوابوو عثمان یش سەلەفی ساڵحی پێغەمبەر بوو!

ئەوەی تر لە ڕیوایەتەکانی دوایی سێ نەوەکەی یەکەم کە دەڵێن ، کان السلف كذا وكذا، هەمووی لەسەر زمانی خلف هاتوە تەنها ریوایەتێکی ابن عباسی لێدەرچێت کە

شوێەواری وضع و هەڵبەستنی پێوە دیارە. ئەو هەستە بە گەورەیی سەلەف وپیرۆزی لە سەردەمی خودی سەلەفەكان یان بەرایيەكان وا تۆخ نەبوو، هەتا ئەگەر گوزارشیشی لێكرابێت وا بەو تێڕوانینە پاوانخوازیەی سەلەفیەتی سەردەم نەبووە، لە دیاریكردنی ڕێوشوێنیكی زۆر وتەسک بین بۆ هەركەسێك بیەوێت بیربكاتەوە، دەبێت بەپێی پێوەری ئەوان بیربكاتەوە.

ئینجا بە نسبەت ئەوەی كە سەحابە وتابعی وتابعی تابیعیەكان چاكترینی ئەو ئومەتن، لەوانەیە بۆمان هەرس بكرێت، بەڵام زیرەكترین و قوڵترین تێگەیشتن لە دەقەكانی ئیسلام لەلایەن ئەوانەوە بێت، ئەوە نە مێژوو و نەواقیع ئەو قسەیە دەسەلمێنێت زۆرجار هەبوە تابیعی زۆر لە صەحابە زاناتر بوە و فەتوای بۆ داوە، هەبوە لە زانایان زۆر لە تابیعی و تابیعی تابیعیەكانیش زیرەكتر بوون، سەحابی هەبوە سورەتە كورتەكانیشی بەڕەوانی لەبەر نەبوە، ناكرێت ئەو قورئانە هەمووی ببەسترێتەوە بە فەهمی سێ جیل و نەوە،وتا ڕۆژی قیامەت كەس نەتوانێت تێگەیشتنێكی تری لی هەڵەنجێت، ئایە ئەوە ئەو قورئانەیە كە وەسف دەكرێت لە حەدیسدا [لا تنقضي عجائبه] شتە سەیروسەرسوڕهێنەرەكانی بە كۆتا نایەن!

یەكەم دەركەوتنی ڕەسمی سەلەفیەت لە سەردەمی عەباسیەكان بوو، وەك كاردانەوەیەكی ڕەشۆكی وعەوامیانە لە دژی مەنهەجی ئەوانەی ڕێزیان بۆ عەقڵ دانا بەرامبەر چیایەك لە نەقل زۆروبۆر، چونكە لەسایەی هەڵئاوسانی نەقڵ و زەبەلاح بوونی بە درۆ وهەڵبەستن بە دەمی پێغەمبەر، ئەشعەری و ماتوریدیەكان ویستیان تا بكرێت پشت بە بەڵگەی موتەواتر وقورئان وعەقڵ ببەستن، نەك هەر دەقێكی ئاحاد بكەنە حەكەم لە خوێن و حەڵاڵ وحەرامدا.

دەتوانین بڵێین دامەزرێنەری یەكەمی سەلەفیەت ئەحمەدی كوڕی حەنبەل [١٦٤ - ٢٤١ هیجری] كە وەك كاردانەوەیەك بەرامبەر كرانەوەی جیهانی ئیسلامدا بەسەر جیهان و زانستی خەڵكانی تر و بزوتنەوەی وەرگێڕان، ترسێك لەناو خەڵكی عەوام نیشت لەبەر نەتوانینی تێگەیشتن و ئیستیعاب كردنی ئەوەی دەگوزەرێت، بۆیە ئەهلی

حەدیس کەوتنە خۆ بۆ کۆکردنەوەی ڕیوایات و حەدیسەکان بەڕاست و هەڵبەستراوەوە، و هەر لەسەرەتادا زیاتر گوزارشیان لە ترس و نیگەرانی و ڕوحی خەڵکی ڕەشۆکی دەکرد، ئەوەی لە ئەدەبیاتی ئیسلامیدا پێیان دەڵێن عەوام.

تا ئەمڕۆش بەڕای من سەلەفیەت لە هەموو مەدارسەکانی تری ئیسلامی موخاتەبەی عەقڵی عەوام دەکات و تواناى وروژاندنیانی هەیە بەو وتارە عاتیفی وویژدانیەی کە هەیەتی. ئەوانە لە سەرەتادا ناونران بە قوتابخانەی [ئەهلی حەدیس] کە ئەو ناوە ڕاسترە لە ناوی سەلەفیەت یان اهل السنه والجماعه، ئەوانە ئەو قوتابخانەیە دەقگەرا [نصوصیه] بوون کە دژی بەکارهێنانی ڕاو و عەقڵ وقیاس وتەئویل بوون بۆ تێگەیشتنی دەقەکان، بەڵکو لەبەرامبەر دەقەکانیش تا پێیان کرابێت لە ڕوکەشی دەقەکانەوە وەستاون و عەقڵیان بەکار نەهێناوە، هەتا لە کاتی بوونی دوو حەدیسی جیاواز نەهاتوە بە عەقڵ ترجیحی یان پەسندی یەکێکیان بدا بەسەر ئەوەی تر، بەڵکو هەردوو ڕایەکەی تەبەنا کردوە!

بەڵکو لە حاڵەتی وجودی حەدیسێکی زەعیف و مورسەلیشدا هەر نە قیاس و نە عەقڵی وەرنەگرتوە، یانی حەدیسکی زەعیف کە لەوانەیە هەڵبەستراوی قسەی کەسێکی زەعیف بێت هێشتا باشترە لە بەکارهێنانی عەقڵ وقیاس!! هەتا ئەحمەدی کوڕی حەنبەل لە چەند دێرە شیعرێکدا مەنهەجی سەلەفیەتی نصوصی کۆدەکاتەوە کە دەڵێت:

دین النبي محمد آثار نعم المطية للفتى الاخبار

لا تخدعن عن الحديث واهله فالرأي ليل والحديث نهار!!!

دینی پێغەمبەر محەمەد ئاسەوارەکانیەتی [ئەوەی لێی بە جێماوە] ، چاکترین پشت بۆ کاسێك ئەخبارە، فریوتنەدەن لە حەدیس وهەڵگرانی، چونکە [ڕا] شەوە و حەدیس ڕۆژە!!!

قۆناغی دووەمی دامەزراندنی سەلەفیەت لەسەر دەستی ئیبن تەیمیە [- ٧٢٨] بوو، کە لە کۆتایی خەلافەتی عەباسی دەرکەوت پاش ڕوخانە بەناوبانگەکەی بەغدا لە ٦٥٦ هیجری، کە جیهانی ئیسلامی سەرتاسەر توشی ڕاچڵەکاندنێکی سەرسام کرد و خەڵك بە دوای هۆیەکان دەگەڕان، لە گەرمەی ئەو ساتە مێژویانەدا ئیبن تەیمیە دەرکەوت وزۆر بە گەرمی کەوتە دەستنیشانکردنی ئەوانەی –بەرای ئەو- ببونە هۆی ڕوخانی بەغدا وخەلافەتی ئیسلامی عەباسی، ئیبن تەیمیە ئەهلی بیدعە بە سۆفی وجەهمیە وموعتەزیلە وقەدەری وباتینیەکان وفەیلەسوفەکانیش بە هۆی سەرەکی ئەو ڕوخانە دەستنیشان کرد، وتوانی بەو خیتابە حەماسی وعاتیفیەی کاربکاتە سەر بیرکردنەوەی خەڵکێکی زۆر وبیانکاتە دوژمنی هەموو ئەوانی ئەو ناوی نابوون بە ئەهلی بیدعە!

سەلەفیەت لەسەر دەستی ئیبن تەیمیە گەیشتە لوتکەی تەواوبوونی وەك مەزهەبێك، هەرچەندە ئیبن تەیمیە بنچینەی دژایەتی نێوان خۆیان وەك سەلەفیەت و ئەوانی تر توندتۆڵتر کرد، بەڵام لەژیانی خۆیدا هێز و توانایەکی وای پەیدا نەکرد وەك ئەحمەدی کوڕی حەنبەل یان وەك محمدی کوڕی عبد الوهاب تا بتوانێت زۆر لە بیروڕاکانی بخاتە بواری جێبەجێ کردن کە گرنگترینیان چۆنیەتی مامەڵە کردن لەگەڵ غەیری سەلەفیەکان. چونکە زۆربەی ڕا توندەکانی ئەمڕۆ بۆتە دەستوری حەرەکاتی سەلەفی جیهادی کە ئەو هەموو کارەساتە ونامرۆییە بەرهەم دەهێنێت کە دەیبیین وچۆن بۆتە هۆی دزێوکردنی خودی ئیسلام.

دوایی لە قۆناغی سێیەمدا محمدی کوڕی عبد الوهاب وەك دامەزرێنەری سێیەمی سەلەفیەت دێتە ژماردن بەڵام وەك پێشتر باسم کردوە، ئەو کەسە نە لە ئاستی نیازپاکی و تەقوا و حەز بە نەڕشتنی خوێنی خەڵکی، ئەحمەدی کوڕی حەنبەل بوو، نە لە ئاستی زانستی ئیبن تەیمیە بوو، نە وەك ئەوان نزیك بوو لە مەڵبەندێکی شارستانی گەورەوە وەك بەغداد و دیمەشق، بەڵام هەل و مەرجەکە بۆی لەبار بوو کاتێ هاوپەیمانیەکی بەست لەگەڵ خانەوادەیەکی بەدەوی کەس نەناسی وەڵ ئالی سعود، و توانی لەڕێگای پەلکیشکردنی عەشیرەتە بەدەویەکانی تری نەجد خەڵکێکی زۆر بە

پاڵنەری تاڵان و برۆ کۆبکاتەوە، و بە دڵەقترین شێوە تیۆرەکانی خۆی جێبەجێ بکات بەسەر موسڵمانانی غەیرە وەهابی، بە تەکفیرکردنی سەرتاسەر و داواکردن لێیان بە بونەوە موسڵمان و لە کۆتاییشدا بە کوشتنیان.

بەڕای من زۆربەی زۆری کوشتارە خوین ساردەکانی توندرەوە سەلەفیەکان لە تەقاندنەوە و سەربڕین و بە کۆمەڵ کوشتنی خەڵك دەگەڕێتەوە بۆ توراس و کەلەپوری وەهابیەت و دامەزرێنەرەکەی، ئەوەی مێژووی ابن غنام بخوێنیتەوە سەری سپی دەبێت، لە وەسفکردنی خەڵکی گوند و شارۆچکەکان بە [مشركين] و لە بەتاڵان بردن و کوشتنیان و دەست بەسەر ژن و منداڵەکانیان داگرتنیان، وەك بڵێی شەڕی پێغەمبەر و کوفاری قورەیشە!

ئیسلام پەیك: خەسڵەتە دیارەکانی تەوژمی سەلەفییەت چین؟بۆچی توندن لەگەڵ فرقە و مەزهەبە ئیسلامییەکانی غەیری خۆیان؟

محەمەد هەریری: وەك گوتمان خۆیان بە جۆرێک باسی خۆیان دەکەن، کە واقیع شتی تر دەڵێت، ئەوان خەسڵەتە دیارەکانیان دەبینن لە:

١- تەوحیدی الربوبيه والوهيه واسماء وصفات.٢- پێشخستنی نەقڵ بەسەر عەقڵ. ٣- شوێن کەوتنی سەلەفی ساڵح ٤- تەزکیەکردنی ڕۆح [التزكية]. ٥- جەنگ دژی بیدعە وهتد...

بەڵام لە واقیعدا دەبێت بەرلەوەی وەسفی خەسڵەتە سەرەکیەکانیان بکەین دەبێت بزانین باسی کام سەلەفیەت دەکەین، کە خۆیان لە دوو تەوژمی سەرەکی دەدۆزنەوە، کە سەلەفیەتی دەعەوی و سەلەفیەتی جیهادیە.

کەسانێك دەڵێن هەرچۆنێکی بێت سەلەفیەتی دەعەوی چاکترە لە سەلەفیەتی جیهادی خوێنڕێژ و سەربڕ و تەکفیرکەر. لەوانەیە لە ڕوێکدا وابێت، بەڵام لە ڕووی تردا هەردوکیان زیانی زۆر گەورە بە تاك و کۆمەڵ و بواری فیکری وسیاسی و زانستی

مرۆڤەکان دەگەینن. ڕاستە تەوژمی جیهادی سەلەفی زۆربەی تیۆرە سەلەفیەکان وەگەڕ دەخات و دەیخاتە بواری جێبەجێ کردن بۆ نمونە فەتوای [التترس] ی بەناوبانگی ئیبن تەیمیە کە لە پەنایدا سەدان و هەزاران موسڵمان دەکوژن، کە ڕێگا دەدات بە کوشتنی موسڵمانان ئەگەر دوژمن کردنی بە قەڵغان، بەڵام ئەمڕۆ سەلەفیەی جیهادی هەموو جیهانی لیبوە بە دوژمن بە موسڵمانانەوەش تەنها ئەگەر لە دەرەوەی بازنەی ئەواندابن، بۆیەش هەرگوێشی پێنادەن چەند کەس دەکوژرێن ناکوژرێن گەورەترین قەسابخانە ئەنجام دەدەن بێ ئەوەی دڵیشیان خورپە بکات، ئەگەر بتەوێ ڕادەی ئیستهتاریان بەخوێنی موسڵمانان بزانیت، ئەوە باسی خوێنی ئەوانیتر هەرناکەین کە ئەوانیش حورمەتی خۆیان هەیە، بەس بڕوانە ئەو فیلمەی کە لەسەر نەخوشخانەکەی یەمەن ئاشکرابوو، بڕوانە چەند بێباکانە دکتۆری ژن و پیاو و نەخۆشی پیر و منداڵ و جاحێڵ دەکوژن.

کاتێ دیینە سەر سەلەفیەتی دەعەوی و دەعوەت، ئەوە بە پێچەوانەی ئەوانە، ئەو جیهادیانەیان پێ تەکفیریە و بەڵام چۆن ئەوان حوکامەکان بە کافر و زەندیق دەزانن، ئەوە سەلەفیەتی دەعەوی بە پێچەوانەی ئەوان بە وەلی ئەمر وواجیبی تاعەتیان دەزانن و دەرچوون لە دژیان بە حەڕام دەزانن وهەتا ستەمییان لێکردی و مالیشیان لێ زەوتکردی و زانایەکیان بەو دواییە وتی هەتا هەتکی ناموسیشی کردی!!!

لە کۆنەوەش خاوەنێ طبقات الحنابلي القاضي ابو يعلي دەڵێت: حەنبەلیەکان سێ جۆرن:

جۆرێکیان زاهیدن خەریکی نوێژ و ڕۆژوون، جۆرێکی تر خەریکی نوسین و فیقهن، جۆری سێیەمیان شەق دەوەشێننە هەموو کەسێکی جیا لە خۆیان!! طبقات الحنابلة ٧٦/٣.

بۆچی توندن بەرامبەر کەسان و مەزهەبەکانی تر؟ ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ هەر فیکرەیەك کە خۆی بە هەقی سەرتاسەر زانی و خەڵکی تری سەرتاسەر پێ هەڵە بوو، ئەو

ئەنجامەی لێدەکەوێتەوە. کاتێك ئەلبانی پێی وابێت خوا دامەزرینەری سەلەفیەتە، و کاتی سەلەفیەت بەپیی بڕوای نەبزواوی تەنها خۆیان [فرقەی ناجیە] ن لە نێوان ئەو ٧٣ تیرەیەی کە لە ئیسلامدا دەیتەوە بەپیی حەدیسێك، کەوابوو بەشێوەیەکی تۆماتیکی ئەوانی تر هەموو دەچنە خانەی گومراییەوە. کەوابوو توندوتیژیەکە لە ئالیەت و میکانیزمی بیرکردنەوەی سەلەفیەت سەرچاوە دەگرێت، بۆیە من پێموایە کێشە نیە سەلەفی جیهادی بیت یان مەدخەلی و دەعەوی چونکە هەردوکیان یەك میکانیزمی عەقڵی و ئیمانی دەیانبات بەڕێوە. یەکیان خوێنی مرۆڤ بە هەدەر دەدات، ئەوەی تر مرۆڤایەتی مرۆڤ بە هەدەر دەدات بە ڕوتکردنەوەی لە عەقڵ و پەکخستنی ئەو نیعمەتە گەورەیەی خوا، و بە ملکەچ پێکردنی بۆ هەر ملهوڕێك و تاغیە و دیکتاتۆرێك.

توندی نواندن لە لەبزەوە دەست پێدەکات تا دەگاتە کوشتن و خوێن هەدەر کردن، هەرچەندە ئەحمەدی کوڕی حەنبەل زۆر هەڵوێستی باشی لێدەگێڕنەوە لەمەر تەبایی و هاوژیانی لەگەڵ کەسانی تر هەتا لەگەڵ شیعە بەرایەکانیش کە لەسەر دەستی هەندێکیان هەتا خوێندویەتی لەوانەش تلید بن سلیمان المحاربي، ابو عبدالرحمن الكوفي، کە ئەحمەد دەربارەی دەڵێت: ان مذهبه التشيع ولم ارى به بأسا!!

باسی کەسێکی شیعی بەناوی عبدالرحمن بن صالح دەکەن کە سەردانی ئیمام ئەحمەدی دەکرد، و ئەویش نزیکی دەکردەوە، پێیان گوت: ئەی باوکی عبدالله ئەوە رافزییە، لەوەڵامدا گوتی: سبحان الله، کەسێك کەسانێکی خۆش دەوێت لە خانەوادەی پێغەمبەر [ص] پێیان بڵێین خۆشیانت مەوێ؟ ئەو سیقەیە. تاريخ بغداد ٢٦١/١٠

بەڵام هەر سەلەفیەکانیش دەیان وسەدان ڕیوایاتی وا لە ئیمام ئەحمەدەوە دەگوێژنەوە کە جەخت دەکات لەسەر تەکفیر و تفسیق وتبدیع زانایانی گەورەی ئیسلام چ جای خەڵکی ئاسایی!

ئیسلام پەیك: رۆڵ و نفوزی سەلەفییەتی نوێ(وەهابییەت)لە عالەمی ئیسلامی دا چۆنە؟

محەمەد هەریری: محمدی كوری عبدالوهاب [١٧٠٣-١٧٩١ م] بۆ ماوەی دوو سەدە ئەو دەعوەتە سەلەفیە وەهابیەی دەست پێكردبوو، بەڵام كاریگەریەكەی هەر لە جوغزێكی جوگرافی بچوك بوو، ئەوە سەرەڕای كاردانەوەیەكی گەورەی لە دژدا هاتە ئاراوە لە سەرتاسەری جیهانی ئیسلامدا، و كتیبێكی زۆر نوسرا لە رەتدانەوەی بیروڕاكانی وەهابیەت و پوچەڵكردنەوەی بیروبۆچونیان، هەڵوێستی جیهانی ئیسلام لە وەهابیەتی بەر دۆزینەوەی نەوت زۆر جیایە لە وەهابیتی پاش دۆزینەوەی نەوت. ئەگەر وەهابیەتی بەر دۆزینەوەی نەوت هاوشانی خەواریج و فیرقەیەكی ماریق لە ئیسلامدا دەناسرا لەسەر ئاستی جیهانی ئیسلامدا، بەڵام وەهابیتی پاش دۆزینەوەی نەوت چیرۆكێكی ترە، پاش دەستكەوتنی داهاتی نەوت، دام و دەزگای دەوڵەتی سعودی و دەزگا ئایینیەكان لە هەوڵێكی چڕ و پڕدان بۆ گەیاندنی دزێوترین و بۆگەنترین نوسخەی سەلەفیەت بۆ هەموو جیهانی ئیسلام، بەڵكو دەرەوەی ئەو جیهانەش لە ئەوروپا و ئەمریكا.

لە غیابی عەقڵ و ئازادیدا، ئێستا وەهابیەتی سەلەفی توانیەتی دەسەڵات و نفوزی بەرچاو بە دەست بهێنێت لە زۆر لە وڵاتانی جیهانی ئیسلامدا وەك میسر و جەزائیر و لیبیا و سوریا و ئەفغانستان و پاكستان و چەندین وڵاتانی تر.

ئەگەر میسر بە نمونە وەرگرین، كە مەڵبەندی ئەهلی سونە و جەماعەیە لە ڕێگای ئەزهەرەوە وەك دەزگایەكی ئیسلامی میانڕەو، مرۆڤ سەری سوڕ دەمێنێت، چۆن لە نێوان چەند ساڵێكدا دەتوانرێت ئەو هەموو خەڵكە لە دەور بیرۆكەیەكی وا نامۆ وتوندڕەو بە مێژوو و بە ڕوحی تەساموحی میسری ئەزهەری كۆبكرێتەوە. وەك چەندین نوسەری میسری ناوداریش ئاماژەیان پێكردوە، ئەوەی خەرج دەكرێت لەو هەڵمەتە سەلەفیەدا لە سەرووی بۆچوونی عەقڵدایە، سەرەڕای بوونی هەژاریەكی بەرفراوان لە میسر، و هەژاری و برسێتیش وەك دەڵێن كافرە.

هەروەها سەرەڕای هاریكاری حكومیش، چونكە زۆر لە حكومەتەكان وادەزانن لەبەرئەوەی ئەوانە دژی ئیسلامیەكان و ئیخوانن بە تایبەتی، و لەبەر ئەوەی دەزانن

ڕێشمەی ئەو سەلەفیەتە دەعەوییە لە دەستی حکومەتی سعودیەیە کە هەڵگرو و پارێزگاری دەعوەی وەهابیەتی سەلەفییە، بۆیە ئاسانە کۆنترۆڵکرنی، هەرئەوەش بوو کە موبارەکی هاندەدا چاوپۆشی لە هەموو چالاکیەکانی سەلەفیەکان دەکرد و چەندین دەزگای میدیایی و کەناڵی ئاسمانییان هەبوو شەو و ڕۆژ خەریکی بڵاوکردنەوەی بیروڕاکانی سەلەفیەت بوون، بەڵام ئەوەی ئەو سیاسیە نەزانانە نایزانن ئەوەیە کاتێك ئەو سەلەفیەتە بانگخوازییە، کە باوەشێکی سروشتییە بۆ سەلەفیەتی جیهادی، و دەگۆڕێت بۆ تەقاندنەوە و کوشتن و بڕین و سەربڕین و خۆتەقاندنەوە، ئەوکاتە کۆمەڵگا و ئەو حزبە سیاسیە دووڕووانە یەکەم زیانمەند دەبن.

ئیسلام پەیك: سەلەفییەت لە کوردستان چۆنە؟

محەمەد هەریری: بێگومان لە کوردستانیشدا سەرەڕای نامۆیی ئەو کلتورە وەهابیەتە بە کۆمەڵگا و هەستی ئایینی جوان و میانڕەوانەی زۆربەی خەڵك بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا سەلەفیەتی وەهابی توانیویەتی تا رادەیەك شوێن پێی خۆی بکاتەوە بە چەندین شێوە وڕێگادا:
یەکەم ئەگەرچی کوردستان بەراورد ناکرێت لەڕووی ئابووریەوە بە میسر و وڵاتانی تری هەژار، بەڵام ساڵانی قات و قڕی وئابلۆقەی ئابووری رۆڵێکی کاتی گێڕا لەو بوارەوە، ئینجا نەبوونی مەناعەتی دینی دەزگای دینی کە بە هیچ جۆرێك بەرگری لە قەناعەتی ئایینی خەڵک ناکات لە خەوی غەفڵەت دەژی.

ئینجا لاوازی هەڵوێستی بزوتنەوە ئیسلامیەکان دەربارەی تەشەنەکردنی سەلەفیەتی وەهابیەتیش، بەڵک بوونیان بە زەمینەیەکی لەبار بۆ تەشەنەکردنی ئەو بیرە، هۆیەکی سەرەکی بڵاوبونەوەی سەلەفیەت بوو، لە کوردستان بۆ نمونە باسی کۆمەڵ و بزوتنەوەی کۆن هەرناکەم، بەڵکو بابێین باسی ئیخوانەکان بکەین، کە بە حیساب تەبەنای فیکری میانڕەوی ئیسلامی دەکەن، کەچی لەبەر شەرمۆکی و سیاسەتبازی و خاوەخاوی خۆیان تا ئێستا نەمان دیت تەنها نامیلکەیەکیش لە بەرپەچدانەوەی فیکری توندڕەویدا بنوسن.

مەلاکانیشمان لەبەر بی توانایی فیکری و دارایی و نەبوونی هوشیاری ئایینی بێ خەم لێی دانیشتوون، ئەوە باسی هەڵویستی کۆمەڵ و جوڵانەوەکانی تر هەرناکەین کە بە کەماڵی ڕاحەت دەرگایان خستۆتە سەرپشت بۆ توندترین فۆرمی سەلەفیەتی وەهابی و دەیان موفتی سەلەفیەتی لەناودا دروست بوە، خودی کۆمەڵ لەکاتی بۆنەکاندا وەک کۆنگرە و هەڵبژاردن هێندەی خەریکی موغازەلەی سەلەفیەکانە نیو هێندە خەریکی جەماوەری گشتی نییە، دواییش دەڵێت بۆ هیچ ناجێتە پێشەوە و لەبەرچی توشی حاڵەتی چەق بەستن بوە؟!!

پێویستە ئەو جوڵانەوەیەی کە کاردەکات لە چوارچێوەی هەر جوگرافیایەکی تایبەت،ڕەچاوی تایبەتمەندی ئایینی و مەزهەبی و کلتوری ئەو شوێنە بکات، نەك بە فیکر و مەزهەب و جیهانبینیەکی نامۆ مامەڵەی خەڵك بکەیت، چونکە ئەوە دەبێتە هۆی دروستبوونی کاردانەوەی توند و خراپ لەلایەن خەڵکەوە، و ئینجا دروستبونی رق و قینەیەکی زۆر بەرامبەرت لەلایەن خەڵکەوە.

هۆکاری تری تەشەنەکردنی سەلەفیەتی وەهابی هەر خودی دەسەڵاتی سیاسی سەقەتی کوردستانە، کە ئەمرۆ بۆ ئەوەی بتوانیت وتارێکی هاوتای وتاری دینی سیاسی دروست کات و پێکەوەیان خەریك کات، هاتوە زۆر بە ئاشکرا پشتگیری لە رەوتی مەدخەلیەتی سەلەفیەتی وەهابی دەکات، هەروەها بۆ ئەوەی شەرعیەتی دینیس بەدەست بێنێت، تا سەر ئیسقان سوود لە لێدوانەکانی سەلەفیەتی مەدخەلی وەردەگریت، کە پیشەیان خەساندنی سیاسی وعەقڵی مرۆڤەکانە.

ئیسلام پەیك: هۆکاری کاسەلێسی و دەرباری زانایانی سەلەفی بۆ دەسەلاتە نا دیموکرات و زاڵمەکان چیە؟بۆچی هەموو شتێکی باش لە خەڵك و ئیسلامیەکان حەرام دەکەن،بەڵام هیچ کاتێك ئامادەنین لەسەر کارێکی ناشەرعی بەرامبەر بە دەسەڵاتە ستەمکارەکان قسە بکەن،هۆکاری ئەمە چیە؟

محەمەد هەریری: چەندین هۆکاری هەن، هەندێکیان خودین و هەندێکیان بابەتی، هوکارە خودیەکان بریتیین لە تێڕوانین و هەڵوێسی سەلەفیەت بە گشتی لە دەسەڵاتداران، کە بە هەموو شێوەیەك دژی هەر دەرچون و خروجێکن لە دژی دەسەڵاتدار، جا با ئەو دەسەڵاتە چیت پێدەکات بیکات، با بتگرێ، با ئەشکەنجەت بدات، با بە قامچی پشتت داڕزێنێت، با ماڵ ومولکت داگیر بکات، با بتکوژی، با هەتکی ناموست بکات، هەر بۆت نیە بڵێی لەل، هەتا بۆت نیە رەخنەی لی بگریت بە ئاشکرا، بەڵکو دەبێت لە دانیشتنی تایبەتدا بێت، و بۆشت نیە خۆپیشاندان بکەیت چونکە حەڕامە و سەلەفی ساڵح نەیانکردوە، ئەو هەڵوێستە نێگەتیڤانە هەمووی ڕەوایە سەرەرای هاڤدژبوونی لەگەڵ بچوکترین مافی مرۆڤدا و چونکە سەلەفی ساڵح یان مەدرەسەی سەلەفیەت لەسەردەستی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل دا ئەو هەڵوێستانەی بە شەرعی ناساندوە.

ئەمڕۆ جیهانی ئیسلام دووچاری دەرهاوێشتەیەکی سەقەتی تری فیکری سەلەفی هاتووە بە دەستی مەدخەلیەکان یان جامیەکان. فیکری ناهەوسەنگ بەوە دەناسرێتەوە کە هەردەم پەرگیرە یان لەو پەڕی توندی دایە یانیش لەوپەڕی نەرمکێشی تا ڕادەی خۆ بەدەستەوەدان. ئەگەر لەو هاوکێشەیە قاعیدە وهاوشێوەکانی ئەوسەری توندرەوی بگرن بەکارە توندوتیژەکانیان، ئەوە مەدخەلیەکان لاکەی تری هاوکێشەکە دەگرن بە خۆ خستنە بەر خزمەتی دیکتاتۆر وفیرعەونەکان بە کەمالی ئاسودەیی ویژدانەوە.!

ئەو فیکرەیە دەڵین دەگەریتەوە بۆ ساڵانی ١٩٩١ لە کاتی روداوەکانی داگیرکردنی کویت لەلایەن سوپای عێراق، بەڵام من پێموایە مێژووی ئەو ئاڕاستەیە هەلپەرست و خۆفرۆشە زۆر لەوە کۆنترە دەتوانرێت لە رەفتاری چەندین کەسایەتی مێژوویی بفامرێتەوە، دەڵێن کاتێ سعودیەش هەستی بە هەڕەشەی سوپای عێراق کرد، لە مەتبەخی موخابەراتی سعودی ئەو جەماعەتە دروستکرا لەسەر دەستی کابرایەکی ئەسیوبی [حەبشی] بە ناوی محمد امان الجامي کە بە دان پیهینانی لایەنگر و خودی مەدخەلیەکان هەر خەریکی ڕاپۆرت نوسین بوە لە دژی شێخەکانی تری هێڵی چاکسازی لەوانەی رەخنەیان هەبوو لە دەوڵەت و هەوڵی چاکسازیان دەدا، بۆیەش

کاتێك پرسیار دەکەن لە عبدالعزیز العسکری مەدخەلی لە کاستێکی تۆمارکراودا دەربارەی حوکمی کارکردن لەگەڵ موخابەراتدا، لە وەڵامدا دەڵێت:

جا زیانی چیە ئەگەر لە موخابەرات کارت کرد و دەوڵەتت پاراست لە تێکدەران و خاریجیەکان [مەبەستی ئەوانەی باوەریان بە خروج دەرکەوتن هەیە لە دژی دەوڵەت]!! خۆزگە موخابەرات و دەزگا جاسوسیەکانی خۆرهەڵات لە پیناو بەرژەوەندی خاك و نیشتیمان و هاوڵاتی دەبوون، ئەو کاتە دەکرا لەو حەماسەتە تێبگەین بۆ کارکردن وەك جاسوس و ڕاپۆرت نووس، بەڵام کەس نیە نەزانێت بە مەدخەلیەکانیەوە کە ئەو دەزگایانە کاریان تەنها پاراستنی حاکم و دەسەڵاتدار و سەرکوتکردنی میللەتە.

لیرەدا پرسیارێك بەرۆکی سەلەفیەت و مەدخەلیەت دەگرێت: ئەگەر دەرچوون حەرام بێت لە دژی فەرمانرەوا هەرچیشی کرد، کەوابوو دەبێت ئەو مەدخەلیانە یەکەم جار سەرکۆنە و ئیدانەی دەرچوونی ئیمام احمدی کوڕی حەنبەل لە دژی دەسەڵاتی خەلیفەی عەباسی دا، کە سەرەڕای بوونی هۆکارێکی زۆر بۆ دەرچوون لە دژی جەوروستەمی عەباسیەکان، کەچی ابن حنبل لە پێناو کێشەیەکی لەفزی و تەرەفی وەك کیشەی [خلق القرآن] دەرچوو، ئایە ئەوە عصیان و دەرچون نەبوو؟!

ئیسلام پەیك: خۆپیشاندان بە حەرام دەزانن بەرامبەر بە حاکمی وڵات ئەگەر زاڵمیش بێت،بەڵام ئامادەن پشتگیری حاکمی زاڵم بکەن بۆ لادانی سەرۆکیکی شەرعی هەڵبژێراو بەتایبەتی لە میسر،رای تۆچە لەم بارەوە؟

محەمەد هەریری: مەدخەلیکان ئەمڕۆ بە ساویلکەیەکی لە ڕادەبەدەر هاتونەتە ناو گۆڕەپانی ڕوداوەکان ناشیرینترین ڕۆڵ دەینن لەو کێشمەکێشەی لە نێوان گەلان و دیموکراتخوازان لەدژی گەندەڵکاران و ستەمکاران دەبینن. مەدخەلیەکان وەک خەواریجن لە دژی دیندار و ئازادیخوازان و ئەوانەی هەوڵی گۆڕینی سیستمی دیکتاتۆریەت و شمولیەت دەکەن، و بەتوندترین شێوە هێرشیان دەکەنە سەر و

دەسەڵات هاندەدەن لە دژیان، و هەتا ئەگەر دیندارەکان لە دەسەڵاتیش بوون ئەوان بە ئیعازی موخابەراتی سعودی لە دژیان دەوەستنەوە وەك چۆن لە دژی مورسی وەستانەوە لەناو ئەو هەموو وەلی ئەمرە فەرمەسۆنانە بەس مورسی یان بە وەلی ئەمر نەزانی، بە پێچەوانەی تەحریمکردنیان بۆ دەرچوون لە دژی وەلی ئەمر، ئەوان لە ریزی پێشەوەی کودەتاچیەکان بوون لە دژی وەلی ئەمریان، چونکە ئەوەی ئەوان دەجوڵێنێت دین و حەدیس و سونە نییە، بەڵکو فەرمانەکانی موخابەراتی سعودیە! ئێستا داویانەتە پاڵ کودەتاچیەکان وسیسی بە وەلی ئەمر دەناسێنن، وبەوپەڕی بێویژدانیەوە هانی دەدەن بۆ کوشتنی خەڵکی دژ بە کودەتا!

ئیسلام پەیك: بڕوایان بەپێکهێنانی حیزب و بەشداریی سیاسی نییە و زیاتر جەخت لەسەر کاری بانگەواز دەکەنەوە، بۆ نموونە لە کوردستان و وڵاتانی تر کە حاکمەکەی عەلمانی بیت،سەلەفیەکان حیزبایەتی بە ناشەرعی دەزانن،بەڵام لەو وڵاتانەی کە ئیسلامیەکان تیایدا زۆرینەن،حیزب دروست دەکەن بۆ دژایەتی ئیسلامیەکان بۆ نمونە لە میسر و تونس و یەمەن کە حیزبی سەلەفیان دروست کردووە،چ نهێنییەك لەم دوو فاقیەیان هەیە.؟

محەمەد هەریری: ئەوانە وەك گوتمان لەڕووی دینیەوە بیروبۆچونیان ژەهراوی بوە بە تیۆرە سەقەتە سیاسیەکانی سەلەفیەت، کە هەتا پاکانەی بۆ ناکریت بۆ سەردەمی خۆشی، ئەوانە وەک جارێك ئاماژەم پێکرد مورجیئەن بۆ دەسەڵاتداران لە نەرم و نیانی و هینانەوەی هەموو عوزرێك بۆیان، با هەر تاوانیکیش ئەنجام بدەن دژی مرۆڤایەتی و دینیش، کەچی لای ئەوان هەر وەلی ئەمر و تاعەتی واجیبە و حوکمی سەرکەوتوو بە هێز واجیبە و رەوایە. هەر بۆیەش ئەمڕۆ دیکتاتۆر و سەرۆك حزبەکان لە هەر شوێنێك بن ئەو مەدخەلیانەیان تەبەنا کردوە و پیسترین کاریان پێدەکەن لە ڕاپۆرت نوسین و بەگرتدانی خەڵکدا، تەنانەت بە کەمالی دەبەنگی و چڵکاوخۆریەوە وردترین ڕاپۆرت پێشکەشی کۆنفراسی وەزیرانی ناوخۆی وڵاتانی عەرەب دەکەن کە تەنها دەزگای موخابەراتین!

شوهرەتی خەدەماتی خۆفرۆشیان هێندە ناوبانگی داوەتەوە سەنتەری قەڵاچۆکردنی تیرۆریزمCombating Terrorism Center ڕاسپاردە دەکات بۆ حکومەتی ئەمریکا بۆ پاڵپشتیکردنی مەدخەلیەکان و بەکارهێنانیان لە شەڕی دژی تیرۆریزم!![1]

لە کورستانی عێراقیس ئەمرۆ ئەو پەتایە مەدخەلیانە دەرکەوتوون وەك مامۆستا سعودیەکانیان هەمان پۆخڵەواتی ئەوان و خۆفرۆشی ئەوان و دەبەنگی ئەوان دوبارە دەکەنەوە، وەك کۆیلەی بێ بەها و بێ ساحێب دابەش بوونە بەسەر دوو حزبی دەسەڵاتدار و بانگەشەیان بۆ دەکەن وخەڵك سارد دەکەنەوە لە هەوڵی گۆڕینی وەزعەکە و دەسەڵات زیاتر هان دەدەن بە قسە سواوەکانیان کە پڕاوپڕن لە زەلیلی و خۆبەدەستەوەدان و هەقی موتڵەق پێدانیان، ئەگەر بە دەست ئەوان بێت جەوێکی سوڵتانی دەخوڵقێنن کە تیایدا هەموو شتێك تەحریم و حەرام دەکەن: حزبایەتی و هەڵبژاردن و سنوردارکردنی سەرۆکایەتی و رەخنەگرتن بە ئاشکرا و هەتا دوایی. ئەگەر مەدخەلیەت لەناو عەرەبدا دژی هەقیقەتی دین بن، ئەوا لەناو کوردا دژی ئەخلاق وڕەوشتی کوردیشن کە دژە بە سەرشۆڕی و جاسوسیەت و ماستاو کردن بۆ دەسەڵاتداران.

جا هەر لە سۆنگەی ئەوەی سەر بە دەزگای زەبەڵاحی موخابەراتی سعودیەن، چۆنیان بوێ وا دەیانجوڵێنن، لەکاتی شۆڕشی میسر حزبی نور فەرمانی بۆ هات بە بەژداری نەکردن لە خۆپیشاندانەکان، ئەوانیش نەیانکرد، دوای سەرکەوتنی شۆڕش و هاتنە سەر حازری، فەرمانیان بۆ هات بە بەژداری کردن لە هەڵبژاردنەکان بۆ دزێوکردنی ئەزموونی سیاسی دەسەڵاتی نوێی بەهاری عەرەبی کە ئامانجێکی گەورەی سعودیەیە، ئەوەبوو بەژداریان کرد وتا توانیان ڕووی ئەو دەسەڵاتەیان دزێو کرد بە رەفتار و کارە قەبیحەکانی دەرەوەی مێژوویان، دوایی کە هەوڵی کودەتا درا، دیسان فەرمانیان بۆ هات بۆ بەژداری کردن لە کودەتاکە، دەنا من لەو باوەرەم کە بنکەی جەماوەرییان زۆربەی دژی ئەو خۆفرۆشیە بوون، بەڵام کە فەرمان هات لە سعودیە ئیتر تەواو

[1] http://www.ctc.usma.edu/

دەبێت بیکەن. دەبوایە ئیخوان لە میسر و نەهزەش لە تونس زۆربەتوندی بوەستبانەوە بەرامبەر هەوڵەکانی سەلەفیەت بۆ تەشویهکردنی شۆرشەکانیان، بەڵام لە میسر بەداخەوە تا ئاخیر نەفەس کاری خۆیان کرد، لە تونسیش کەمێك هوشیاری زیاترە و نەرمە بەرگریەك هەیە لە دژیان کە بۆ وریایی غەنوشی و ئاستی ڕۆشنبیری خەڵکی تونس دەگەڕێتەوە.

ئیسلام پەیك: لەرووی کۆمەڵایەتیشەوە بونەتە هۆی ئاڵۆزی و تێکدانی شیرازەی خێزان،ئەوەی لەبازنەی فکیری خۆیان نەبێت لەگەڵی هەڵ ناکەن و تا ئاستێك بە حەرامیشی دەزانن سڵاوی لێبکەن، چونکە لەسەر ڕێبازی ئەوان نییە؟

محەمەد هەریری: ئەو ئاڕاستە زۆرەی لە قسە و فەرمانی باوکانی سەلەفیەت لە دورکەوتنەوە لە ئەهلی بیدەع و بەژداری نەکردنی لە هیچ خۆشی وناخۆشیەك، و دابرانی و تێکەڵ نەبوون لە ڕووی کۆمەڵایەتی لەگەڵی بە ژن و ژنخوازی حەتمەن ئەوە ئەنجامی دەبێت: سەدان و هەزاران دەقی سەلەفیمان لەبەردەستدایە کە داوا لە شوێنکەوتانی دەکات هەتا بەڕووی کەسانی جیاواز لە خۆیان پێنەکەنن و بەوپەڕی زبریەوە مامەڵەیان بکەن تۆ بڕوانە بۆ تەکفیر و قسەکانی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل دەرهەق بەزانایەکی وەك ئەبو حەنیفە کە لە دەیان سەرچاوەی سەلەفیەتەوە باس دەکرێت، تۆ بڕوانە بۆ هجرکردن و پەیوەندی پچڕانی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل بکە لە پاش بەربوونی لە زیندان لەگەڵ کەڵەزانایانی حەدیسی وەکو علی بن المدینی و یحی بن المعین، هەر لەبەر ئەوەی وەک التقیە دانیان بە مەسەلەی خەڵقی قورئاندا هێنا!

وەک لە سەرچاوەیەك خوێندمەوە کاتی خۆی لە بەغداد ئەگەر لەسەر تەفسیری ئایەتێك سەدان کەسی لەسەر بێتە کوشتن دەبێت وەزعی ئەو کۆمەڵگایە چی بێت کە کەسانێکی وا بەڕێوەی ببەن؟!

لە کتێبی (مسائل الامام احمد بن حنبل واسحاق بن راهوية) شتێک دەگێڕنەوە لە الاعمش کە زانایەکی گەورەی سەلەفیەت و ئەهلی حەدیسە واتە لە باوکانی

دامەزرێنەری سەلەفیەتە، ئەو ڕوداوە گوزارش دەکات لە ڕادەی ڕق و قینیان بەرامبەر خەڵکی موسڵمانانی تر با لە ئاستی زانایەکی گەورەی وەک ئەبو حەنیفەش بێت: دەڵێن ئەبو حەنیفە کە دەزانێت (ئەعمەش) نەخۆش کەوتوە سەردانی دەکات و بەو پەڕی ڕەوشتی بەرزیەوە پێی دەڵێت:

ئەگەر بارگرانیت بۆ دروست نەکەم هەموو ڕۆژێک دەهاتمە سەردانت، ئەعەمەش لە جیاتی ئەو ڕەوشتە بەرز و شارستانییەی ئەبو حەنیفە وەڵامی دەداتەوە و دەڵێت: بەخوا تۆ بارگرانی بەسەر من هەتا کاتێک لە ماڵەکەی خۆت دانیشتویت!! ئەی چۆن دەبێت ئەگەر سەردانم بکەیت؟!!! [والله انك لتثقل علي وانت في منزلك فكيف اذا عدتني] کە سەلەفیەکی ئاسایی فەقیر شتگەلی وەها دەخوێنیتەوە و یان بۆی باس دەکەن چۆن سەلامیش لە برای خۆشی نابڕێت بە پێوەری عەقیدەی وەلا و بەڕا والحب في الله والبغض في الله؟!!

کەواتە غەڵەتەکە لە خودی سەرچاوەکانی سەلەفیەتە بە گشتی و سەلەفیەتی وەهابی بە تایبەتی کە ئەو شتە نێگەتیڤانە تادێت زەقتریان دەکاتەوە.

ئیسلام پەيك: بۆچی مەولود بە خورافیات دەزانن،بەڵام ئامادە نین لە کەناڵەکانی ڕاگەیاندن و ڕاستەوخۆ باس لە ناشەرعی بونی یادی مەسیح و نەورۆز و مەراسیمی سەری ساڵ بکەن.؟

محەمەد هەریری: ئەو گروپە توندڕەوانە چونکە کیشە و مەسائیلی گەورە خەریکیان ناکات ناچار هەر پەنا دەبەنە بەر ئەو بابەتە بچوك و ئاساییانە، لە تاريخ بغداد [١٢١/٥] دا هاتوە کە لە ساڵی ٣١٧ هیجری فیتنەیەکی زۆر گەورە لە بەغداد ڕووی دا لە نێوان لایەنگرانی ابوبكر المروزي الحنبلي و خەڵک بە گشتی کە سەدان کەسی تیایدا کوژرا بەس لەسەر تەفسیری ئەو ئایەتەی کە دەڵێت:[عسى ان يبعثك ربك مقاما محمودا] جەمەعاتی کابرای حەنبەلی دەیانگوت واتە خوا پێغەمبەر [د.خ] لەگەڵ خۆی لەسەر عەرش دادەنێت، کەچی خەڵک بە گشتی دەیانوت ئەوە مەبەستی

شەفاعەت پێدانە!!! توخوا لەسەر قسەگەلێکی وا ئەوەندە دەهێنێت سەدان کەس خوێنی تێدا بڕژێت؟! ئێستاش عەقڵیەتی سەلەف کە لە ڕابردوو دەژیت دەیەوێت هەمان شەڕ و کێشە بێ مەعنا و بچوکەکانی زیندوو بکاتەوە، جیهان خەریکی پێشکەوتنی زانستی بن ئێمەش لەسەر تەفسیری ئایەتێك یان حەدیسێکی ئاحاد دوژمنایەتی یەکتر بکەین و خوێنی یەکتر بڕژینین.

ئیسلام گەورەترین هێرش و هەڵمەتی میدیایی گەورەی لەسەرە لەبەر رقی ناحەزەکانی و لەبەر کردەوە قێزەونە نامرۆۆییەکانی کەسانێك لە ئەتباعەکانی، یادکردنەوەی سەرتاسەری رۆژی لە دایك بوونی پێغەمبەر بە سرود و شیرینی بەخشینەوە ئاوڕدانەوەیەکی شارستانیانەیە لە پێغەمبەری ئیسلام کە شەو و ڕۆژ دوژمنانی و دۆستە نەزانەکانی ناوی دەزڕێنن، ئەگەر ئەو یادەش نەکرێتەوە کێ مەودای خۆشەویستی خەڵک دەزانیت بۆ ئیسلام و پێغەمبەرەکەی، یان دەیانەوێت بەس لە بۆنەی تەشهیرکردن پێیدا بێینە وەڵام و هاتوهاوار و نیشاندانی توندوتیژی و سوتاندنی دامودەزگاکان؟! بەڕای من شانازیەکی زۆر گەورەیە بۆ هەولێر کە ئەو یادەی دامەزراند و پێویستە ببیتە ڤیستیڤاڵێکی ئایینی ئیسلامی هەموو وڵاتانی ئیسلام بەژداری تیدا بکەن، و دەبێتە سەروەریەکیش بۆ کوردستان و شاری هەولیر.

ئینجا بۆ سەلەفیەکان ئامادە نین لە کەناڵەکانی راگەیاندن و راستەوخۆ باس لە ناشەرعی بونی یادی مەسیح و نەورۆز و مەراسیمی سەری ساڵ بکەن؟ ئەوە سەلەفیەت سەرتاسەر ئەو بۆنانە بە ناشەرعی دەزانن، هەندێکیان کە خۆیان کردۆتە موفتی لەناو حزبە ئیسلامیەکانەوە جاڕی حەڕامبونی مەولود و نەورۆز دەدەن، هەندێکی تر وەك سەربەخۆش هەرواى دەبینێت، بەڵام سەلەفیەتی مەدخەلی سوڵتەوی، لەبەر دڵی دەسەڵات ناوێرێت باسی هەموو بۆنەیەك بکات، چونکە دەزانێت دەسەڵات نەورۆز بە ڕۆژێکی گرنگ دەزانێت، ئیتر ئەویش ناوێرێت ڕقی دەسەڵات ببزوێنێت و بیدەنگی لێدەکات، هەمان شت بە گوێرەی بۆنەکانی تر. مەبەستم نیە لەو باسە کە نەورۆز بە ناشەرعی بزانم، چونکە لە چەندین وتار باسی ڕەوایەتی نەورۆزم کردوە کە هیچ

ناشەرعیەکی تێدا نیە و هەموو زانایان و شاعیرە موسڵمانەکای کورد شیعر و قسەی خێریان دەربارەی گوتوە.

ئیسلام پەیك: چی بکرێت بۆ کەمکردنەوەی نفوزی سەلەفییەت؟

محەمەد هەریری: کەمکردنەوەی نفوزی سەلەفیەت بە واتایەکی تر یانی کەمکردنەوەی بارگرژی دەروونی و جەستەیی لەسەر کۆی جەستەی کۆمەڵگادا، ئەگەر هێزە کۆمەڵایەتی و سیاسی و مەدەنیەکان سەلەفیەت بناسن وەك خۆی ووەك سەرچاوەیەک بۆ نانەوەی پشێوی و گۆبەندی کۆمەڵایەتی و سیاسی، وەک هۆکارێك بۆ دواخستنی کۆمەڵگا و گەڕانەوە بۆ شەڕە بەسەر چوەکان و زیندوکردنەوەی کلتوری شەڕەکانی سەردەمی کەرخ و رەسافەی بەغدای عەباسی، هەرگیز بەرامبەر کەس پشتگیری لەو حاڵەتە ترسناکە ناکەن بەسەر کۆی ئاشتی مەدەنی کۆمەڵگا. چاکترین ڕێوشوێنیش وەرگرتن بۆ کەمکردنەوەی نفوز و هەژموونی سەلەفیەت ئەوەیە:

دەبێت دەزگاکانی خوێندنی ئایینی تەرکیز بکاتە سەر بنچینە فکرییەکانیان و ئارگیومەنتی لە تەکدا بکات و پوچەڵی کاتەوە لە مەنهەجەکانی خوێندن. دەبێت قوتابی پەروەردە بکرێت بە عەقڵیەتێکی رەخنەگر و دوور لە تابۆکاری و دانانی هەزاران سنوری دەستکرد. پێویستە دەزگا میدیاکای ئیسلامی و ئەگەر تواندرا دەزگاکانی تریش تەرخان بکرێت بۆ هوشیارکردنەوەی خەڵك لە مەترسی توندڕەوی ئەوەی ناویان ناوە سەلەفیەت، و سەلماندنی کە ئەو مەنهەجەی ئەوان ناویان ناوە بە سەلەفیەت، مەنهەجێکی گوڵبژێرییە و سەدان و هەزاران دەق هەیە کە زۆربەی مەقولاتەکانیان لە بنەڕەتەوە ڕیشەکێش دەکەن.

پێویستە ئەو دەزگا و حزبە دینیانە بڵاوکراوە بەرهەم بێنن لە هەموو ئاستەکان بۆ پوچەڵ کردنەوەی بیروبۆچوونە توندڕەوەکان و ئەوانەی دەبنە مایەی کێشەنانەوە و خوێن ڕشتن و پشێوی لەناو وڵاتدا. هەروەها دەبێت کەسانی میانڕەو بکەنە کەسایەتی پرس پێکراو و موفتی و بڕیاردەر لەناو حزبەکان، نەك پەنجا موفتی سەلەفی دروست

بکەیت لەناو حزبێکی بچوکدا، دواییش بانگەشەی میانڕەوی بکەیت، کاری وا بکەن کە لە هەموو پێوەرێکی عەقڵی وئایینی دور بێت.

پێویستە مامۆستا ئایینیە میانڕەوەکانیش هەڵسن بە ڕۆڵی کاریگەری خۆیان بۆ ڕونکردنەوە مەترسیەکانی ئەو بیرە بە شێوەیەکی زانستی وڕێک وپیك نەک بە شێوەیەکی عاتیفی ونا زانستیانە. گرنگی دان بەو نوسینانەی کە لە ڕەخنەی سەلەفیەتی وەهابی دا نوسراوە وهەوڵدانی وەرگێرانی کتێب وتوێژینەوەی پەیوەست بەو باسە، بۆ زیاتر سود وەرگرتن لێیان.

بەشی دووەم

دیمانەیەک لەگەل ڕۆژنامەی باس[٢]

محەمەد هەریری چاودێری ئیسلامی سیاسی بۆ باسنیوز دەدوێت

سەرەتا دەمانەوێ ئەوەمان بۆ روونبکەیتەوە تاچەند حزبی ئیسلامی بۆ دۆخی کۆمەڵایەتی و سیاسی کوردستان گونجاوە؟

محەمەد هەریری : حزبی ئیسلامی لە ڕووی کۆمەڵایەتییەوە ئەگەر قازانجی بۆ گروپێکیش بێ، بێگومان زیانی هەیە بۆ زۆربە، چونکە کاردەکات لەسەر پۆلێن کردنی خەڵك بۆ ئیسلامی و نا ئیسلامی و بڵاوکردنەوەی فۆرم و دیدو نۆرمی دینی بە سیاسیکراو، هەتا لە زۆر لەو نێوەندانەی حزبە ئیسلامییەکان کار بەوە گەیشتوە پەیوەندیان زۆر سارد و سڕ دەکەن لەگەڵ خەڵکانی نا ئیسلامی و بەڵکو هەتا ژنە ژن خوازیش تەنها لە ناو بازنەکەی خۆیان دەکەن، زۆرجار بازنەی ئیخوانی کچێکی بە ڕوا نابینێت بۆ کوڕێکی کۆمەڵ، یان سەلەفییەك کچێکی ناداتە ئیخوانییەك کەلای ئەو عەقیدەی تەواو نیە !

لە ڕووی سیاسیشەوە بەرای من بە سیاسیکردنی دین لایەنی نیگەتیڤی زۆر زۆرترە لەلایەنە پۆزەتیڤەکانی، یەکەم هوشیاری مەدەنی وديموكراسی زۆر دوا دەخات، گەنجان لە جیاتی خەریکی خەباتکردن بن بۆ داواکاریە سەرەکیەکانی نەتەوەکەیان

---

٢ ٢٠١٥/٤/٤

ومافی مرۆڤ و چەمکە دیموکراتییەکان، زیاتر خەریکی زیندووکردنەوەی چەمکە دینیەکان و پۆلێن کردنی خەڵك بۆ کافر و موئمین و فاسیق و بیدعەچی و شتی ترن.

ئەی بە بڕوای ئێوە تاچەند حزبە ئیسلامییەکانی کوردستان هۆکاربوون بۆ بڵاوکردنەوەی بیری توندڕەوی؟

محەمەد هەریری : بێگومان ئەگەر بەراوردێك بکەین لە نێوان پێش و پاشی دروست بوونی ئەو حزبە ئیسلامیانە لە هەر کۆمەڵگەیەکدا، بە ڕوونی هەست بە بوونی توندڕەویەکی زۆر دەکەیت لە دوای دروست بوونیان .لەبەرئەوە بەڕای من ئەگەر ئەو حزبە ئیسلامیانە زیاتر وەکو پرۆژەیەکی خێرخوازی و هێزێکی کۆمەڵایەتی کاریان کردبا بۆ بڵاوکردنەوەی بەها باڵاکانی دین وەکو خۆشەویستی نیشتیمان، دژایەتی گەندەڵی و دزی و تاڵان، نەخواردنی حەڕام و چاکبوون لەگەڵ کەس وکار و هاوسێکانت، وەکو گروپێکی فشاری مەدەنی وکۆمەڵایەتی کاریان کردبا باشتر ئەنجامی پۆزەتیڤیان دەبوو

ئەی ئێستا ژمارەیەك بانگخواز پەیدابوون بەردەوام قسەکانیان وادەخوێندرێتەوە کە ژەهر دەڕژێننە کۆمەڵگە و خەڵك بۆ توندوتیژی هان دەدەن، بۆچوونی ئێوەچۆنە

محەمەد هەریری :بەداخەوە مەلا و بانگخوازە توندڕەو و شەڕانگێژەکان، توانیویانە نەوەیەکی عاتیفی بێ مستەوا و دەمشڕ و هەڕەشەکەری وا دروست بکەن، هەر یەکێکیان بۆ خۆی مەشروعی داعشێکە، ئەگەر لەو ڕێگایە بەردەوام بن، کە ئەو تەرزە مەلا و بانگخوازە شەڕانگێژانە پێیان گرتوون !

ڕۆژانە گرتە ڤیدیۆکانیان لە سایتەکان و لە تۆڕی فەیسبوك و تویتەر دەبینین کە ژەهر دەڕژێننە ناو کایەکانی کۆمەڵگاوە، بێگومان ئەو جۆرە وتارانە توندوتیژی دەچێنێتەوە، کە تۆ گووتت ئافرەتی بێ سەرپۆش کافرە، ئارەق خۆر کافرە، نوێژنەکەر کافرە، ئەشعەری کافرە، شافیعی کافرە، شیعە کافرە، ئێزیدی کافرە، مەسیحی کافرە، هتد... چۆن خەڵك دووچاری توندوتیژی نابێتەوە؟! ئەو حاڵەتە دەبێت بە یاسایەکی توونڈ و لە

ژێر چاودێری کەسانێکی دڵسۆز وپسپۆر لە وتاری دینی کۆنترۆڵ بکرێت، نەك ئەوقافێکی وا سارد وسڕ، کە کەس نازانێت کاری چیە؟، دەبێت سزای زۆر توند دەرکەن بۆ داخستنی دەمی وتاربێژە توندڕەوەکان

لەو چوارچێوەیەدا تاچەند قسەو بۆچوونەکانی د.عەبدولواحید مەترسییە لەسەر کۆمەڵگەی کوردستانی؟

محەمەد هەریری : بەڵێ وتارەکانیان مەترسیەکی گەورە دروست دەکەن لەسەر ئاسایشی کۆمەڵگای کوردستان. ئەو وتارانە لە هەر وڵاتێکی تریش بێت هەمان مەترسی دروست دەکەن، بەڵام لە کوردستان مەترسی زیاترە لەبەر نەبوونی سەربەخۆیی و بە دوژمن تەنراوی چواردەورەمان، بۆیە هەر لاوازکردنێکی ڕیزی نیشتیمانی، نانەوەی هەر پشێویەك لە نێو کۆمەڵگا بە زیانی میللەتی کورد دەگەڕێتەوە، بڵاوکردنەوەی هەر بیروفیکرەیەکی توندڕەو نامۆ بە پرنسیپەکانی دیموکراتیەت و مافەکانی مرۆڤ زیانێکی گەورە بە کوردستان دەگەیەنێت .کاتێ عەبدەلواحید ئەو ڕوئیا توندوتیژانەی دەخاتە ڕوو لە دژی خەڵکانێکی عەلمانی و ئێزیدی ومەسیحیەکانی و غەیری ئەوانیش بە ئاشکرا بێگومان زیان لە ڕیزی کورد دەدات بەرامبەر دوژمن!

دەسەڵاتی کوردی تەنها شانازیەکی هەبێت لە جیهاندا ئەو لێبوردەییە بەرامبەر فرە نەتەوەو فرە ئاینەکان، عبدالواحید دەیەوێت وەکو وڵاتانیتر بێت دژی غەیرە موسڵمان بێت بە ڕیوایەتگەلێك، کە داعشیش پشت بەو ڕیوایەتانە دەبەستێت بۆ ئەنجامدانی تاوانەکانی.بێگومان هەر عەبدلواحید نییە لەو مەیدانە، لەویش ترسناکتر هەیە، مەترسیەکەش هێندە لە قسەکان نییە، ئەوەندەی لە ساویلکەیی دینی خەڵکی کوردستانە کە زۆر کوێرانە بە گوێی قسەی مەلا و بانگخوازەکان دەکەن.

ئەی ئیخوانەکان دەڵێن سەلەفییەکان قۆناخێکی پێش داعشن، واهەست دەکەین ئێوەش وای دەبینن؟

محەمەد هەریری : لە واقیعدا سەلەفیەت لە دوو تەوژمی سەرەکی پێك دێن، کە سەلەفیەتی دەعەوی و سەلەفیەتی جیهادیە. سەلەفیەتی جیهادی بە چەك داعشێکن بۆ خۆیان، سەلەفیەتی بانگخوازی و بێ چەکیش پڕۆژەی داعشێکی داهاتوون. کەسانێك دەڵێن هەرچۆنێکی بێت سەلەفیەتی دەعەوی چاکترە لە سەلەفیەتی جیهادی خوێنڕێژ و سەربڕ و تەکفیرکەر .لەوانەیە لە ڕوێکدا وابێت، بەڵام لە ڕوێکی تردا، سەلەفیەتی دەعەوی هەموو ژێرخانێکی داعشبوونی تێدایە، هەمان ڕوئیەی دینی و هەمان تەفسیر وهەمان زانا و هەمان سەرچاوە و دەق پیرۆز دەکەن .هەردوکیان زیانی زۆر گەورە بە تاك و کۆمەڵ و بواری فیکری وسیاسی و زانستی مرۆڤەکان دەگەینن .

(باس)- ئەی بەهەمان شێوەش ئیخوانەکانیش قۆناخەکانی پێش داعشبوونن؟

محەمەد هەریری : من ئیخوان بە داعش نازانم، بەڵام بە لاوازیان دەزانم بەرامبەر وتاری دینی داعش، ئیخوان لە ١٩٢٨ وە تا ئێستا نەیتوانی خوێندنەوەیەکی مەرجەعی وفیقهی و عەقیدی میانڕەوانەی تایبەت بە خۆی بکات و بڵاویکاتەوە لە نێوان ئەندامان و کۆمەڵیشدا .بۆیە لە زۆر وڵاتانی خەلیجی وعەرەبیدا، هەتا لە کوردستانیش، ئیخوانەکان دەکەونە ژێر ئیسلامیینی سەلەفیەتی توندڕەو زۆرجار بەرگەی مانەوەشی لەناو ئیخوان نامێنێت، چونکە سەلەفیەت ئیخوان بە لادەر لە عەقیدە و ئاسانگیر دەزانێت!

بۆ نمونە ئیخوان تێگەیشتنی تایبەتیان نییە بۆ سونە، بۆ سەحابە، بۆ تەفسیر، بۆ دابەزاندنی دەق لەسەر واقیع. لە زۆر لەو چەمکانە لە ترسی سەلەفیەت تەبەنای هەمان ڕوئیە دەکەن. کە سەلەفیەکی کۆمەڵ لیدوانیدا دژی بوونی ئافرەت لەسەر تەلەفزیۆنی کۆمەڵ، هێندەی نەبرد ئیخوانەکانی یەکگرتووش شکستی هەڵبژاردنیان خستە ئەستۆی دەرکەوتنی ئافرەتانی سەر سکرینی تیڤیەکانیان وچەند دانەیەکیان لێ دەرکردن! وەعزبێژی سەلەفی پڕی میدیاکانی ئیخوانن بە کوردستانیشەوە

بەڵام ئەی بوونی پاشگری ئیسلامی بە حزبە ئیسلامییەکانی کوردستانەوە، بە ئەوانەی ئیخوانیشەوە تاچەند فێڵکردنە لە خەڵك و کۆمەڵگە بۆ گەیشتن بەمەرام و بەرژەوەندی سیاسە؟

محەمەد هەریری : من لە بنەڕەتدا لەگەڵ بوونی هیچ حزبێکی دینی نیم، وا هەست دەکەم دین بچوك کردنەوەیە دامەزراندنی حزبێك بە ناوی دینەوە، بێگومان بوونی ئەو پاشگرانەی ئیسلامیش بۆ ختووکەدانی هەستی جەماوەرە، چونکە بەکارهێنانی ئیسلام وەك مارکەی تۆمار کراو بۆ هەر گروپێك، وەك ئەوەیە تۆ لۆگۆی کۆمپانیایەکی زۆر گەورە وناودار بۆ کارێکی بچووکی خۆت قۆرخ بکەیت، بەبێ داواکردنی مۆڵەت لەو کۆمپانیا ناودارە، کە لێرەدا مەبەستم هەموو خەڵکە. خەڵك هەمووی خۆی بە ئیسلام دەزانێت بە گشتی، بۆیە پێویست ناکات تۆ حزبێك دابنێیت ئەو ناوە گشتیەی لێ بنییت.

(باس)- کەوابێت لەگەڵ ئەوەدان بەپڕۆژە یاسایەك حزبی ئیسلامی لە کوردستان قەدەخە بکرێت؟

محەمەد هەریری : بە ڕەچاوکردنی ئەو هەموو ئەزموونە نوشست هاتووانەی حزبە ئیسلامیەکان لە سەرتاسەری جیهانی ئیسلامی، باشترین چارەسەر ئەوەیە کە بە یاسا دامەزراندنی هەر حزبێکی دینی قەدەغە بکرێت، لەوانەیە بڵێن ئەی بۆ ئاك پارتی و نەهزەی تونسی سەرکەوتوو بوون؟! ڕاستیەکەی ئەو دوو حزبە بە تایبەتی ئاك پارتی ئەردۆگان تەنها باگراوندێکی ئیسلامی هەیە و بە ئاشکرا دەڵێن ئیمە ئیسلامی نین، نەهزەش لەو ڕێگایە زۆر نزیك بۆتەوە لە قاوغی حزبیکی ئیسلامی دەرچێت، لەبەرئەوە بەڕای من لە قۆناغی پاش داعش و هێوربوونەوەی جیهانی ئیسلامی، زۆربەی وڵاتە ئیسلامیەکان بیر لە دەرکردنی یاسایەك دەکەنەوە بۆ قەدەغەکردنی حزبی ئیسلامی و دینی بە گشتی، بۆیە چاکترە خۆیان هەوڵی گۆڕانی خۆیان بدەن بە هەنگاونان بەرەو حزبی سیاسی ومەدەنی بێ ئایدیۆلۆژیەتی دینی.

٢٠١٥/٤/٤

بەشی سێیەم

دۆسیە| ریفۆرمی ئایینی چییە و کەی و چۆن ئەنجام دەدرێت؟

محەمەد هەریری، توێژەر لە فکری ئیسلامی

میللەت

بەشی یەکەم

توێژەرێی لە فکری ئیسلامی دەڵێت، "ماقوڵ نییە بە درێژایی هەزار وچوارسەد ساڵ هەموو ئەحکامەکان وەك خۆی بمێنێتەوە"!، هەروەها دەپرسێت، ئایا مەرجە تەنها پێغەمبەر لە ژیاندا بێت تا نەسخ ڕووبدات؟

محمەد هەریری توێژەر لە فکری ئیسلامی لە جاوپێکەوتنێکی تایبەتدا لەگەڵ میللەت ئاماژە بە ئەوە دەکات، کە "ئەو دەقانەی بەر لە هەزار وچوارسەد ساڵ ژیان و موعامەلات و عیباداتی خەڵکی دامەزراندوە، دەبێت لەگەل تێپەڕبوونی کاتدا وگۆڕینی سەردەمدا چۆنیەتی بەرخورد کردن لەگەڵ ئەو دەقانەدا بگۆڕێت".

ناوبراو پێیوایە لایەنی عیباداتیش پێویستی بە ریفۆرم هەیە و دەڵێت:"ڕیفۆرمی ئایینی دەبێت زیاتر کاری دەستەجەمعی و کەسانی سەربەخۆ و زۆر شارەزا لە فەرهەنگی دینی و دنیایی بیکەن. دەبێت ئەو کارە لە دەستی دەزگا کلاسیکیە دینیەکان دەربکرێت".
بە بڕوای محەمەد هەریری کورد زەخیرەیەکی مێژوویی باشی هەیە لە بواری ڕیفۆرمخوازی ئایینی لە مەولانا خالید و مەلای گەورەی کۆیە و نورسی و زەڵمی،

دەکرێت لەسەر بیروڕاکانی ئەوانەوە بنیات بنرێت و ڕیفۆرمێکی چاك بکرێت بە سود وەرگرتن لە هەموو هەوڵە ڕیفۆرمخوازەکانی جیهانی ئیسلام. ئەمەی لە خوارەوە دەیخوێننەوە دەقی چاوپێکەوتنی تایبەتی "میللەت"ە لەگەڵ محمەد هەریری:

میللەت: سەرەتا باپپرسین ریفۆرمی ئایینی چییەو کەیو چۆن ئەنجام دەدرێت؟

محەمەد هەریری: ڕیفۆرمی دینی کارێکە لە ئەنجامی تێپەڕبوونی کات و گۆڕینی بارودۆخی کۆمەڵایەتی و ئابووری و مرۆڤایەتی و زانستی دێتە کایەوە. بۆ نمونە بارودۆخی کۆمەڵایەتی زۆر لە داب ونەریتە دینیەکان یان دەخاتە ژێر فشار بۆ گۆڕین، یانیش هەر تێی دەپەڕێنێت. وەك دەزانین قورئان لە ٢٣ ساڵدا دابەزیوە، ١٣ ساڵی لە مەککە، و ١٠ ساڵی مەدینە، لەو دەساڵەی مەدینەدا کە ئایەتەکانی ئەحکام و معامەلات دابەزیوە، چەندین ئایەت بە ڕای زۆربەی زانایانی ئیسلام نەسخ کراوەتەوە لە پێناو گۆڕانی واقیعدا و هێنانەدی بەرژەوەندی موسڵمانان، ماقوڵ نییە بە درێژایی هەزار وچوارسەد ساڵ هەموو ئەحکامەکان وەك خۆی بمێنێتەوە !

ئایا مەرجە تەنها پێغەمبەر لە ژیاندا بێت تا نەسخ ڕووبدات؟

ئایا مەرجە تەنها پێغەمبەر لە ژیاندا بێت تا نەسخ ڕووبدات، لە کاتێکدا زۆربەی هەرە زۆری ئەو ئایەتانەی کە باس لە نەسخبوونی دەکرێت، دەقێکی ڕوون وئاشکرای لەسەردا نەهاتووە کە لە زەمەنی پێغەمبەر [د.خ] نەسخ کراوەتەوە، زیاتر ڕای ئەسحابە و ئیمام و فەقیهە گەورەکانی پاش وەفاتی پیغەمبەرە؟! کە نەسخ پاش وەفاتی پێغەمبەر [د.خ] بڕیاری لەسەر دراوە، ئەی بۆ تەنها کە نۆرەی سەردەمی ئێمە هات وتیان نابیت دەست بۆ نەسخ ببرێت؟ !

بەڕای من نەسخ زۆرجار وەك کردەیەکی ڕیفۆرمی کراوە، وەك نەسخی دەستبڕین لە کاتی قات وقڕییدا، یان پارەدان بە سەرۆک هۆزانێك بە ناوی مؤلفة قلوبهم، یان قەدەغەکردنی دابەشکردنی زەویەکانی فەتح کراودا بەدەستی عومەری کوڕی خەتاب. ئەوانە هەمووی نەسخ وڕیفۆرمن لە هەمان کاتدا. هەندێ نموونەی تر وەك بوونی

کۆیلایەتی کە نە لە ڕووی کۆمەڵایەتی و نە مرۆڤایەتی و نە کلتوری یونیڤێرساڵیٚ قابیلی قبوڵ نییە، بۆیە پێویستە ڕیفۆرمی ئایینی لەو بوارە بکرێت!

یان بە بەرد ڕەجمکردن، یان دەستی تاوانبار بە دزی بڕین، ئەمڕۆ کارێکی قبوڵکراو نییە، ئەوەی دەشیکات وەك سعودیە و تاڵیبان و داعش دووچاری ڕەخنەیەکی زۆروزەبەند دەبێتەوە! ڕیفۆرمی ئایینی زۆربەی دینە بەناوبانگ و سەرەکیەکان تەمەنیان لە دوو هەزار ساڵ کەمتر نییە، ئیسلامیش هەزارو چوارسەد ساڵە تەمەنی، ئەو دەقانەی کە بەر لە هەزار وچوارسەد ساڵ ژیان و موعامەلات و عیباداتی خەڵکی دامەزراندوە، دەبێت لەگەل تێپەڕبوونی کاتدا وگۆڕینی سەردەمدا چۆنیەتی بەرخورد کردن لەگەڵ ئەو دەقانەدا بگۆرێت.

جاریٚ موعامەلات لە ڕێگای فیقهێکی واقیعیانە و سەردەمیانە دەبێت زۆر چاوی پیدا بخشێندرێتەوە، کەس کێشەی نییە لەو بارەیەوە، بەڵام کیشەکە لەوەیە ئایە لایەنی عیباداتیش پێویستی بە ریفۆرم هەیە؟! بەڕای من بەڵیٚ. بۆ نمونە لە عیبادەتی ڕۆژوو گرتن، کاتیٚ یەک مانگی ڕەمەزانی تەواو دەکەوێتە ناو گەرما وتینی هاوین، ماوەی ڕۆژوو گرتنەکە دەگاتە ٢١ سەعات لە هەندێك شوێن و وڵات، باشە کەس دەتوانێت نکوڵی کاریگەری تەندروستی بکات لەسەر تەندروستی رۆژووگران؟ ! نەک هەر تەندروستی، کاریگەری ئیمانیشی هەیە، مرۆڤ بە ٢١ سەعات ڕۆژووەوە تووشی بیزاری و وشك بوون و مەلولی دێت، هەرچەندە لە شەرمی خەڵك دەریشی نەخست. کەوابوو دەبێت ڕۆژووگرتن لەو مانگە ریفۆرمی تێدا بکرێت ئەگەر ڕێکەوتی هاوینی کرد.

هیچ ئاماژەیەك لەو ئایاتانە نییە داوا لە موسڵمانان بکات لە یەك ڕۆژدا خوێنی ملیۆنەها ئاژەڵ بڕژێنن وبیکاتە یەکێك لە شەعائیرەکانی ئیسلام!

عیبادەتێکی تری وەکو قوربانی، باشە زانیمان چیرۆکی ئیبراهیم و ئیسماعیل [د.خ] لە قورئان هاتوە، پاش ئەوەی خودا فەرمانی بە ئیبراهیم کردوە ئیسماعیلی کوڕی

سەربڕێ، کە لێی خۆش بووە بەرانێکی کردۆتە قوربانی وەک چیرۆکە کە هاتووە لە سورەتی الصافات لە ئایەتی ٨٣ بۆ ١١٣.

وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ* قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ* إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ* وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ* وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ *سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ* كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ* إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ {الصافات:١٠٤ :١١١} وەك دەبینین هیچ ئاماژەیەك لەو ئایاتانە نییە داوا لە موسڵمانان بکات لە یەك ڕۆژدا خوێنی ملیۆنەها ئاژەڵ بڕژێنن وبیکاتە یەکێك لە شەعائیرەکانی ئیسلام !

بیهێنە بەر چاوت، ئەگەر ئەو ملیۆنەها ئاژەڵە سەرنەبڕان لە یەك ڕۆژدا، و بەخێوکران و خزمەتکران بەپێی پێویست سوودیان لێ وەرگیرا باشتر نییە، هەتا نابێتە هۆی دابەزینی نرخی گۆشتیش کە لە وڵاتانی ئیسلامی هەردەم لەسەرەوەیە؟ !دەکرێت وەك پێغەمبەر یەك قوربانی دەکرد و دەیگووت ئەوە لە بۆ هەموو ئومەتی ئیسلام، کە دەڵێن شای مەغریب یش داوای لە خەڵکەکە کردوە ئەو ملیۆنەها ئاژەڵە سەرنەبڕن، زیان لە سامانی ئاژەڵی نەدەن، و خۆی قوربانیەکی سەربریوە لە جیاتی هەموو میللەتی مەغریب.ئەو حەدیسانەی لەو بارەیەوەش هاتوون زۆر پێچەوانەی یەکترن و پڕن لە هاڤدژی .

ئینجا لە بیرمان نەچێت سەربڕینی ئەو هەموو ملیۆن ئاژەڵە لە ناو شارەکان و کوچە وکۆڵانەکان، وفڕێدانی پاشماوەی لاشەکانیان بەو شیوە پیس و ناشارستانیە دەبێت بیرێکی نوێی لێبکرێتەوە. باشە گوتمان سەربڕینی قوربانی لەسەر حاجی لە حەج واجیبە، ئەو هەموو ملیۆن موسلمانە بۆ لە ماڵی خۆیان دانیشتوون و خەریکی قوربانی کردنن؟!

جگە لەوەش وێنەی موسڵمانان زۆر دزێو دەبێت کاتێ لە یەك ڕۆژدا خەریکی سەربرین و خوێن ڕشتنی ملیۆنەها ئاژەڵ دەبن، چونکە ئەو جۆرە قوربانیکردنە وخوێن ڕشتنە بە ڕووبار لە شەعائیری دیاناتی وەسەنی نزیکە، پێویستە ڕیفۆرمی تێدا بکرێت. هەروەها کاریگەری خوێنڕشتن و سەربڕینی ئەو ئاژەڵانە لە کوچە وکۆڵانان کاریگەری

زۆر نێگەتیڤی دەبێت لەسەر منداڵان و لاوان، ڕایان دەهێنێت بە دیمەنی خوێن ڕشتن، لە ئەنجامدا نابنە خاوەن سایکۆلۆژیەتێکی تەندروست.

ڕیفۆرم دەبێت کەسانی بوێر بیکەن، نەك هێندە ترسنۆك بێت نەوێرێت قال و قیلەیەکیش ڕەتبکاتەوە!

میللەت: دەبێت کێ بە ریفۆرمی ئاینی هەستێت و لەم پرسەدا، کێ یان کام گرووپ و توێژ، ئەرکی گرنگیان وە ئەستۆ دەکەوێت، حیزبە ئیسلامییەکانی کوردستان دەبێت لە کوێی ریفۆرمی ئاینیدابن؟

محەمەد هەریری: ڕیفۆرمی ئایینی دەبێت زیاتر کاری دەستەجەمعی و کەسانی سەربەخۆ و زۆر شارەزا لە فەرهەنگی دینی و دنیایی بیکەن. دەبێت ئەو کارە لە دەستی دەزگا کلاسیکیە دینیەکان دەربکرێت، چونکە ترسنۆك و بێ جورئەتن لەبەردەم دەقدا، مانگێك بیر لە حەدیسێکی زەعیف دەکاتەوە نازانێت چی لێبکات !

ڕیفۆرم دەبێت کەسانی بوێر بیکەن، نەك هێندە ترسنۆك بێت نەوێرێت قال و قیلەیەکیش ڕەتبکاتەوە! ڕیفۆرمی دینی دەکرێت کەسانێك وەك تاکیش ئەنجامی بدەن، بەڵام پێویستە هاندەرێکی پاك و بێ خەوش لە پشت ئەو هەوڵە بێت، و لە پێناو باشکردن و خۆشکردنی ژیانی مرۆڤەکان بێت، نەك زیاتر قورسکردنی ژیانیان . بە نسبەت حزبە ئیسلامیەکان، دەبوایە ڕیفۆرمی ئایینی کاری یەکەمی حزبە ئیسلامیەکان با، بەڵام لەبەر تێوەگلان لە سیاسەت و راگرتنی دڵی خەڵك نە لە بواری سیاسی بەرهەمدار و کارامەن و نە لە بواری ڕیفۆرمی ئایینیش کاریگەر و کاران!

ڕیفۆرمی ئایینی دەبێت کەسانیك بیکەن هیچ بەرژەوەندیەکی مادی ومەعنەویان لای خەڵك نەبێت، نەك بە تەمای دەنگی هەڵبژاردن و باربووی خەڵك بیت، لە ترسی ئەو بەرژەوەندییە هەموو پرنسیپەکانی بخاتە ژێر پێیەوە. بۆ نمونە ئیخوانەکانی کوێت لە ساڵی ١٩٥٢ وەوە هەن هەر دژی دەنگدان و خۆکاندیدکردنی ئافرەت بوون لەبەر

خاتری تێڕوانینێکی دینی کلاسیکی عەشایەری کوێت، نەیانتوانی بیرێکی ڕیفۆرمخوازانە لەو بوارە بڵاوکەنەوە تا لە ٢٠٠٥ بەپێی فەرمانیکی ئەمیری ئەو مافانە درایە ئافرەت!

لە یەمەنیش ئیخوان هەمان چیرۆکی فەشەلی دووبارە کردەوە. یانی حزبە ئیسلامیەکان موسایەرەی داب ونەریتی دواکەوتوو دەکەن شتێك ناکەن بۆ ئینسان زیاتر خەریکی سەندنی مافی خوان لە ئینساندا!

میللەت: لەکۆمەڵگەی کوردیدا قودرەتی ئەنجامدانی ریفۆرمی ئایینی هەیە، یاخود رەگەزەکانی بەرجەستەبوونی ریفۆرمی ئایینی خەملیوون؟

کورد بە سروشتی خۆی ئامادەیی ڕیفۆرمی دینی زۆر تێدایە، یەکەم لەبەر سروشتی دەروونی کە کەسایەتیەکی نزیکە لە خۆشی و کەیف و ژیان دۆستی، هەرچەندە لەبەر بەڕەڵلایی و دەست واڵاکردنی هێزە توندڕەوە سەلەفیەکان خەریکە ئەو سروشتە میانرەوەی بەشێکی زۆری کورد دەگۆڕن بە تووندوتیژی و ڕەشبینی و بیری کارەسات وفیتنەی ئاخیری زەمان! بەڵام هێشتا زۆربەی خەڵك نزیکترن بۆ ڕیفۆمخوازی ئایینی تا داخراو.

کێشەکە ئەوەیە مەلایە تەقلیدیەکان لە ئاستی ئەو ئەرکە نین، نوێیە سەلەفیەکانیش هەر لە سەرچاوەوە داڕماون تا تێکدان هەبێت بیر لە ڕیفۆرم ناکەنەوە، ئەگەر پێشیان کوفر نەبێت. بەڵام کورد زەخیرەیەکی مێژوویی باشی هەیە لە بواری ڕیفۆرمخوازی ئایینی لە مەولانا خالید و مەلای گەورەی کۆیە و نورسی و زەڵمی، دەکرێت لەسەر بیروڕاکانی ئەوانەوە بنیات بنرێت و ڕیفۆرمێکی چاك بکرێت بە سود وەرگرتن لە هەموو هەوڵە ڕیفۆرمخوازەکانی جیهانی ئیسلام.

میللەت: بەبڕوای ئێوە لەمپەرەکانی بەردەم پرۆسەی ریفۆرمی ئایینی کامانەن؟

محەمەد هەریری: لەمپەر زۆرن گرنگترینیان نەبوونی ئیرادەی ئەنجامدانی ڕیفۆڕمی ئایینیە لای پیاوانی دینی و لای دەسەڵاتدار... نەبوونی جەماوەرێکی تێنوو بە دیتنی ئەو ڕیفۆرمانە، و پشتگیری کردنیان لە پیاوە دینیە تەقلیدیەکان، و پەسەندانی توندوتیژەکان بەسەر میانڕەوەکان.

ترسی دەسەڵات لە توڕەکردنی مەلاکان و پیاوانی دینی وای لێدەکات مەسەلەی ڕیفۆڕمی ئایینی بخاتە کلکی لیستی بایەخدانی. نەبوونی دەزگا و ئینستیتیوت و زانکۆی بەرهەمهێنەر بۆ فیکری ڕیفۆرمخواز، زۆربەی دەزگاکان یان بیری توندڕەوی سەلەفی یان تەقلیدی مەزهەبی یان ئیخوانی ئیسلامی سیاسی بەرهەم دەهێنێت، هیچ یەکێك لەو لایەنانە نەك ڕیفۆرمی ئایینییان پێ ناکرێت، بەڵکو دەبنە لەمپەریش لەبەردەمیدا.

میللەت: پێتوایە ئیسلامی سیاسی وەك حزبە ئاینییەکانی ئەوروپا (حزبی مەسیحیی دیموکرات) لەئەڵمانیا دەتوانن ببنە حزبی ئیسلامیی دیموکرات، یان ئەمە دروشمی سەردەمە بۆ هێنانە دی ئامانجەکانیان؟

من جارێکیتریش باسی ئەوەم کردوە چارەنووسی حزب و گروهەکانی ئیسلامی سیاسی لە سێ خاڵ دەرناچن:

١-یان بەرەو توندڕەوی و ئینتیحاری فیکری و جەستەیی دەچن.

٢-یان خۆیان حەل دەکەن و هەست دەکەن هیچ شەرعیەتێکی واقیعیان نەماوە.

٣-یانیش ڕیفۆرمێکی ڕەگ وڕیشەیی دەکەن لە بواری فیکر و فیقە و شەریعەتدا، دوور دەکەونەوە لە هەموو ئەو ئەحکامانەی کە ناگونجێن لەگەڵ سەردەمدا، و هێدی هێدی وەك حزبە مەسیحیە موحافیزکارەکانیان لێ دێت، کە تەنها بەرگری لە بەها بەرزە دینیەکان دەکەن وەك باوەڕ بەخوا و چاکەکاری و هەژاردۆستی و خێزان پارێزی و

خۆپاراستن لە گەندەڵی ڕەوشتی یان ئەو چواردە موحەرەماتەی کە شحروریش ئاماژەی پیدەکات و دەڵێت هەر ئەوەندە داواکراوە لە موسڵمانەکان کە بریتین لە: حەڕامکردنی شیرك و خراپبوون لەگەل دایك وباوك و نەکوشتنی منداڵ لە هەژاریدا و نەکوشتنی مرۆڤ و دوورکەوتنەوە لە فاحیشە و خواردنی ماڵی هێتیمان، خەوشی نەکردن لە تەرازوو، و ڕاستی گووتن، وپاراستنی پەیمان، حەڕامکردنی مەحرەمەکان لەسەر مرۆڤ وەك دایك و خوشك و کچ و پوور وهتد .حەرامکردنی خواردنی خوێن و بەراز، و سووخواردن ، و ستەمکردن بەناهەق، و گوتن بەناوی خواوە بەبێ زانین..

ئەوانەش دەبێت خۆبەخشانە بێت نەك بە سیستمێکی پۆلیسی بسەپێندرێتە سەر خەڵك، وەك دەبینیت زۆربەی ئەو موحەرەماتانە مەقبولن لە کۆمەڵگاکانی ئێمە و شتی باشن، بەڵام وەك وتمان، شتەکان هەندێکیان بە یاساش قەدەغەکراون وەك کوشتنی منداڵ یان خەڵکیتر و حەڕامکردنی موحەرەماتەکانی خێزان، بەڵام خاڵێکی وەك شیرك ناکرێت ببێتە یاسا وخەڵکی پێ سزا بدرێت، چونکە ئیمانی ساختە و نیفاق و دوو ڕوویی دروست دەکات، ئەگەر ویستت بە زەبری یاسا باوەڕێکی دڵی بسەپێنیت. بۆ نمونە مرۆڤێك یەکتاپەرستی نەکرد دەبێت ئازاد بێت، یان لەگەڵ باوک ودایکی باش نەبوو، کەس ناتوانێت سزای بدات، تەنها ئەگەر گەیشتە دەستدرێژی، ئەو تاوانانە کۆمەڵ خۆی خاوەنەکانی سزا دەدات کاتێ لێ ئینکار دەکەن و بەسووك لێی دەڕوانن .

میللەت: پێتوایە ئەم هێزانە لەگەڵ دیموکراسی هەڵدەکەن و دەتوانن قبوڵی بکەن؟ یان تەنها ئەوە بە چارەسەر دەزانن بۆ گەیشتن بەدەسەڵات؟

محەمەد هەریری: مرۆڤ ناهەق نییە ئەگەر گەیشتە ئەو قەناعەتەی کە هیچ هێزێکی ئیسلامی ناکرێت متمانەی سەد دەر سەدی پێ بکرێت لە قبوڵکردنی دیموکراتیەت و ئەنجامەکانی ...

ئەگەر هێزێکی بێلایەنی دەزگایی وەك سوپا هەبێت دەکرێت تاڕادەیەك هەست بە متمانە بکەیت، وەك ئەوەی لە تونس ڕوویدا، کە حزبی نەهزە دەسەڵاتی ڕادەستی

سەرکەوتوو کرد. بەڵام کێشەکە لەوەدایە ئەوەی هاتە دەسەڵات دەست وەرداتە ناو دەزگای سوپا ئەوە دەتوانیت چی بوێت بیکات وەك ئەردۆگان .

متمانەت کاتێك دەبێتە سفر کە دەبینی حزبێکی دروستکراو لە کۆمەڵێ ئیسلامی کۆنی وەك ئاك پارتی هێدی هێدی دەستی بەسەر دەوڵەت داگرت ئێستاش ئامادەیە هەموو خراپەکاریەك بکات بۆ پاراستنی دەسەڵاتی، یارمەتی تیرۆرستانی دا و کوشتاری نوێکردەوە لەگەڵ کورد و دەیان ڕۆژنامەنوس و خاوەن ڕەئی خستە زیندان، خەریکە بە عەقڵیەتییێکی ئیسلامی توندڕەو پێناسنامەی هەقیقی خۆی ئاشکرا دەکاتەوە. بۆیە هەست ناکەیت باوەڕی ئەو حزبە ئیسلامیانە بە دیموکراتی هەقیقی بن[٣].

[٣] سازدانی: میللەت: ئارام مەحمود ئەحمەد لە ٢٠١٥/١١/٢٣

بەشی دووەمی چاوپێکەوتنەکە

دنیا لە ڕوانگەی ئیسلامی مێژوویی کە ئیخوان واریسی شەرعییەتی تەنها زیندانە

میللەت: ئارام مەحمود ئەحمەد[٤]

توێژەرێک لە فکری ئیسلامی پێیوایە، ئیسلامی سیاسی زادەی خەونێک و ئەوهامێکی کۆنی بەسەرچووە، کاتێك لە مێژوودا ئیمپراتۆریەتێکی پێکەوە ناوە لە هەل ومەرجێکی جیاواز و سەردەمێکی جیاواز، پاشان چەند سەد ساڵێك لێی خەوتووە یان بێ ئاگا بوو لە دنیا، وەك ئەسحابی کەهف.

محەمەد هەریری لە چاوپێکەوتنێکی تایبەتی میللەت-دا ئاماژە بە ئەوە دەکات، کە "ئیخوانەکانی کوردستان و ئیسلامی سیاسی بە گشتی خاوەن هیچ پڕۆژەیەکی فیکری ئیسڵاحی نوێ نین".

ناوبراو باس لەوە دەکات، کە "ئیخوانەکان نەک ناتوانن کارێکی گەورەی ریفۆرمخوازی ئەنجام بدەن، بەڵکو نەخۆشیەکی کوشندەی ئیخوانیە خەلیجیەکان و تاڕەدەیەك میسریەکانیان گرتوە کە لە جیاتی گۆڕەپانی ئیسلامی بەرەو ڕیفۆرم بەرێت، خۆی دووچاری [تسلف الاخوان] بە سەلەفی بوونی ئیخوان کردوە".

[٤] سازدانی: میللەت: ئارام مەحمود ئەحمەد لە ٢٠١٥/١١/٢٣

محەمەد هەریری لەم جاوپێکەوتنەدا دەڵێت:"سەلەفی وئیسلامی سیاسی حزبی وداوەتیش، هەر خەریکی مل پی شۆڕکردنی خەڵکن بۆ سەرۆک و وەلی ئەمر بە زاراوەی سەلەفیەت بە ئیلهام لە فیکری سەلەفی ئەحمەدی کوڕی حەنبەلەوە، هێندە تەقدیسی حاکم و وەلی ئەمر دەکەن، وەك خوایەکی بچوکی لێدەکەن."

ئەم توێژەرە پێیوایە، "دنیا لە ڕوانگەی ئیسلامی مێژوویی کە ئیخوان واریسی شەرعیتی تەنها زیندانێکە بۆ ئیماندار و خۆشەویستی دنیا سەری هەموو گوناه وتاوانێکە"!

ئەمەی لە خوارەوە دەیخوێننەوە دەقی چاوپێکەوتنی تایبەتی **میللەت**-ە لەگەڵ محەمەد هەریری توێژەر لە فکری ئیسلامی:

میللەت: ئیسلامی سیاسی تا چەند دژی پرۆسەی فکرو مۆدێرنەیە؟

محەمەد هەریری: ئیسلامی سیاسی زادەی خەونێک و ئەوهامێکی کۆنی بەسەرچووە، کاتێك لە مێژوودا ئیمپراتۆریەتێکی پێکەوە ناوە لە هەل ومەرجێکی جیاواز و سەردەمێکی جیاواز، پاشان چەند سەد ساڵێك لێی خەوتووە یان بێ ئاگا بوو لە دنیا، وەك ئەسحابی کەهف یان کەسێك پارەیەکی زۆری کۆکردبێتەوە بێ ئاگا لەوەی ئەو دراوە گۆڕاوە لە بازاڕ، دوایێ کە دەچێتە بازاڕی ژیان و واقیع تووشی چورتم و ڕاتەکان دێت، کاتێ دەبینێت ئەو هەموو پارەیەی کە کەڵەگەی کردوە لەبازاڕ بەسەرچووە و نرخی خۆیان لە دەست داوە و ڕەسیدەی وەك وەحدەکانی تەلەفۆن سفر کراوەتەوە، بێ گیان و بێ سوود بوون.

سەلەفیەت بە ئیلهام لە فیکری سەلەفی ئەحمەدی کوڕی حەنبەلەوە، هێندە تەقدیسی حاکم و وەلی ئەمر دەکەن، وەك خوایەکی بچوکی لێدەکەن

ئەمرۆ فکری دەوڵەت داری و بەرهەمی مۆدیرنیتە بە شێوەیەکی ڕەگ و ڕیشەیی گۆڕاوە، ئەو نموزەجە مێژوویە خەلافەتەی لە مێشکی ئیسلامی سیاسی دایە وەك دراوە

گۆڕاوەکەیە لەبەر خەوی غەفڵەت بێ ئاگان لە ڕەسیدی هەقیقی پارەکە. دەنا ئەمڕۆ ئەو دەوڵەتانەی کە بە یەك عەقیدە وبیروباوەڕ و ئایدیۆلۆژیا حوکم دەکرێن لە هەرە فاشیلترین ڕژێمەکانی دنیان. کاتی خۆی عەلی باپیر وتەیەکی خۆشی هەبوو کە لە وەڵامی ڕەخنەیەك کە ئاڕاستەی نا دیموکراتیەتی ئەو کرابوو، گووتی: دیموکراتیەت ڕێگام دەدات نا دیموکراتی بم!

ئەوە ڕاستە دەیسەلمێنێت کە دیموکراتیەت تۆلەرانترین و لێبوردەترین سیستمی حوکمە لە مێژووی جیهاندا، تۆی قبوڵە بە هەر عەقیدە وبیروباوەڕێك و شکل وجل وبەرگێکەوە، بە مەرجێك بە کرداری دژی ئاسایشی کۆمەڵ و دەوڵەت نەوەستی، بەڵام ئەگەر بە دەمیش دژی دیموکراسیەت بیت جاوپۆشیت لیدەکات، هەرچەندە هەق نییە قبوڵی دژایەتی دیموکراتی بکات، یان هەر بیر و کارێك بەهای نادیموکراتی بڵاوبکاتەوە.

بۆ نموونە لە شارێکی وەك هەولێر حەوت هەشت تەلەفزیۆنی دینی توندڕەوی تێدا بێت، ئەو پێرە مەلایەی کە لەگەڵ سێبەری خۆشیان ناکۆکن، بەردەوام خەریکی بڵاوکردنەوەی وتاری پڕ لە کەراهیەت و ڕق و قین بن، بێ ئەوەی کەس موحاسەبە بکرێت، بێ ئەوەی دەمیان دابخرێت، تا سەدان هەزار کەس نەبنە قوربانی ئەو وتارە ساویلکە وشەڕانگێژەی لە ڕوخاندن و تێکدان هیچیتری لێ ناچنرێتەوە، لەوەش خراپتر لە بەرامبەر ئەو هەموو دەزگا و کەناڵەی کەراهیەت بڵاودەکاتەوە تەنها تەلەفزیۆنێکی لی نییە بیرێکی میانرەوی دیموکراتی و مەدەنی بڵاوبکاتەوە. ئەوە هاندانی دوژمنانی دیموکراتیە کە تا سەر ئێسقان دژی لایەنی فیکری وسلوکی مۆدرینەتە و دیموکراتیەتن. بۆیە زۆربەی هەرە زۆری ئیسلامیەکان دژی گەشەسەندنی ژینگەی فیکرین کە لە ئەنجامدا دژی مۆدرینەتەی لێ دەکەوێتەوە. چونکە لە هەر پرۆژەیەکی کرانەوەی فیکریدا ئایدیۆلۆژیا تاك ڕەهەندیەکان زەرەرمەند دەبن.

میللەت: ئیسلامیەکانی کوردستان و بەتایبەتی یەکگرتووی ئیسلامی دەیانەوێت سەرکردایەتی گۆرانکاری بکەن لەکوردستان و کۆپی ئیخوانەکان بن، پێتوایە بۆیان دەکرێت، یان کۆمەڵگەی کوردستان زۆر جیاوازترە لە میسر و تونس و دیموکراسی وجودی هەیە لێرە؟

محەمەد هەریری: ئەگەر بە خەونی کۆپی کردنی ئیخوانی میسر بن ئەوە ئەزموونی میسر هێندە نمونەیی نییە کە پاش ٩٠ ساڵ لە قوربانیدان بۆ دەسەڵات وەرگرتن، بەشە ورۆژێك بە زەبری هێز لێیان سەنرایەوە، سەرەڕای بوونی شەرعیەتی هەڵبژاردن و سیاسەت لە دەستیان. ئەدای ئیخوان زۆر خراپ بوو لە دەسەڵات تا ڕۆیشتیش هەر وەك حزبێکی ئۆپۆزسیۆنی چەوساوە مامەڵەی دەکرد لەبەر ناشیبوون لە سیاسەتدا. ئینجا ئیخوانەکانی کوردستان و ئیسلامی سیاسی بە گشتی خاوەن هیچ پرۆژەیەکی فیکری ئیسڵاحی نویێ نین، خۆزگە لەو بوارەدا کەمێك وەک نەهزەی غەنووشی تونس یش بان زۆر باش دەبوو، بەڵام نە فیکر و نە ئیبداع وداهێنانی عەقڵیەتی غەنووشیان پێیە، نە خۆیان متمانەیان تا ئەوەندە بە خۆیانە کارێکی وا ئەنجام بدەن.

دنیا لە ڕوانگەی ئیسلامی مێژوویی کە ئیخوان واریسی شەرعیتی تەنها زیندانێکە بۆ ئیماندار و خۆشەویستی دنیا سەری هەموو گوناە وتاوانێکە!

ئیخوانەکان نەک ناتوانن کارێکی گەورەی ریفۆرمخوازی ئەنجام بدەن، بەڵکو نەخۆشیەکی کوشندەی ئیخوانیە خەلیجیەکان و تارەدەیەك میسریەکانیان گرتوە کە لە جیاتی گۆڕەپانی ئیسلامی بەرەو ڕیفۆرم بەرێت، خۆی دووچاری [تسلف الاخوان] بە سەلەفی بوونی ئیخوان کردوە. ئەو کێشە بچوکانەی وەک دەنگی ئافرەت و بیژەری کچ لە میدیاکانیان و ترسان لە رەخنەکانی سەلەفیەت و خۆگونجاندن لەگەڵ ئاڕاستە سەلەفیەکان هەمووی ئاماژە بە پاشەکشەیەکی ترسناك دەکەن لە ڕەوتی ڕیفۆرمخوازی ئیخوانی، زیاتر خەریك بوون بە کێشە تویکڵیەکان.

میللەت: هێزە ئیسلامگەراکانی کوردستان لەوەرگرتنی ئایندا نەیانتوانیوە هیچ ئاراو جیهانبینێکی نوێ و تازە بخەنە سەر دین. واتە دەکرێت بڵێین نەیانتوانیوە جەدەلێك دروستبکەن تا نەکەونە بەر رەخنەگرتن. کەواتە ئەم هێزانە چۆن دەتوانن قسە لەسەر بەڕێوەبردنی کۆمەڵگەیەك بکەن لەداهاتودا کەهیچ جیهانبینی و نوێگەریەکیان پێ نییە لەبارەی دینەوە؟

محەمەد هەریری: وەك گووتم خۆیان تووشی بیابان بوونی فیکر بوون [تصحر الفکري] لەناو بۆتەی مەقولاتی هەرزە فیکری سەلەفیدا، نە توانای داهینانی سیاسییان هەیە و نە جورئەتی پێداچوونەوەی شەرعیان هەیە، زۆربەی جار لە کێشەکان بێ دەنگی دەنوێنن، ڕۆژانە دەیان کارەساتی دینی ڕوو دەدەن هەر دەڵێی مێشێکیشیان مێوان نییە لە ئەرێنای سیاسیشدا زۆر نزیکن لە تەڕحی ئیسلامیە عروبەییەکان و هەتا تورکەکانیش تا موسڵمانی کورد. لە چاکترین حاڵەتدا لاساییکەرەوەی حزبە نەتەوەییە کوردیەکانن، هیچ شتێك پێش ئەوان تەڕح ناکەن، ئەگەر هەر شتێکیش تەڕح کەن زۆر لە بازنەیەکی تەسك بڵاوی دەکەنەوە تەنها بۆ مێژوو و گلەیی برین!

کە دەڵێیت بۆ هەڵوێستتان نەبوو لەسەر ئەو پرسەی کورد؟! دەڵێن بەڵێ هەڵوێستمان هەبوو لە فلانە ڕۆژنامەی بەیانمان بڵاوکردەوە! وەك بڵێی قونسڵیەی قوبرس بن لە کوردستان وادەزانن بە تەنها بەیانێکی شەرمنانەی خەڵکی هەمووی لێ بێ ئاگا کاریان تەواو دەبێت! کاکە تۆ دەبێت بچیتە سەرشەقام، چۆن دەتوانی بۆ مورسی و ئەردۆگان بچیتە سەرشەقام، دەبێت بۆ مووچەی مامۆستایان و کەمئەندامان و پێشمەرگە و کارمەندانیتر بێیتە سەرشەقام، دەبێت بۆ ڕێگرتن لە دزینی نەوت وغاز بێیتە سەر شەقام، لە دژی خیانەتەکان بێیتە سەر شەقام کە لە میللەت دەکرێت، و سەرکرادایەتی نارەزاییەکان بکەیت! دەبێت شەق وپێلاقە بخۆیت تا متمانەی خەڵک وەگیر بهێنیت، نەك هەر سەرکز کەیت چاوەڕوانی ئەوە بیت خوا بیگۆڕێت، قورئان دەڵێت [لایغیر الله ما بقوم حتی یغیروا بانفسهم] سیاسەت کردن یانی ئەوە نییە تەنها بەشی خۆت لە کورسی و پارە وەرگریت!

ئیخوانەکانی کوردستان و ئیسلامی سیاسی بە گشتی خاوەن هیچ پرۆژەیەکی فیکری ئیسڵاحی نوێ نین.

لە بواری جەدەلدا هێندە بی وەیین بەوان بێت ڕەخنە و زەمی خودی شەیتانیش نەکەن نەوەك لێیان زویر بێت!

سەدان ئەحکامی ئیسلامی پێویستیان بە پێداچوونەوە و ڕەخنە وڕاستکردنەوە هەیە، لە ترسی دیندارە توندڕەوەکان ناوێرن خۆیان لە قەرەی بدەن!

سەدان داب ونەریتی کوردی دزێو و ئابرووبەر هەیە بێ ئەوەی بویرن لەبەر هێزە کۆمەڵایەتیە موحافیزکارەکان خۆیان لە قەرەی باسکردنی بدەن! هەزاران ستەم لە ئافرەت ومنداڵ و منداڵی باوك نادیار و نێرەموك و کەمئەندامان دەکرێت بێ ئەوەی یەك تۆزقاڵ ویژدانیان بجوڵێت!

ئافرەتی ئێمە ئەگەر تووشی یاخیبوون بوو و لە ماڵەوە ڕایکرد، هیچ شوێنێکی موحتەرەم و ئەمین نادۆزێتەوە ژیانی تیایدا دابین بکرێت! یان دەبێت لەو خانانە بن چاوەڕێی مەرگ ولادانی رەوشتی بکەن، یانیش دەبێت بچنە سەر شەقام بۆ ئەوەی ببنە سۆزانی ولەش فرۆش. هێزێکی ڕەوشتفرۆشی وەك ئیخوان و باقی ئیسلامیەکان قەت بۆ رۆژێک و ساتێکیش بیریان لەو سیناریۆیە نا مرۆییە نەکردۆتەوە، چونکە ئەوان خزمەتی تەنها مونتەمی وئەندامەکانیان دەکەن نەك، ئافرەتێکی بەستەزمانی یاخی وستەملێکراو! یانی لە بواری کۆمەڵایەتیش جگە لە تەزویجی ئیخوانی بە ئیخوانیە و ڕێکخستنی سەفرەی خێزانی وشانەی خێزانی زیاتر خێری کۆمەڵی نییە.

میللەت: ئەی بە نیسبەت نووسەرە ئیسلامیە سەربەخۆکان؟

محەمەد هەریری: ترسنۆکی ئەوان هەر لە هێزە حزبیەکان کۆێ نابێتەوە، بەڵکو لە ئیسلامیە سەربەخۆکانیش، بۆ نمونە نوسەرێکی ئیسلامی هەولێر میوانی بەردەوامی تەلەفزیۆنەکانە، لەبەر خاتری چەند مەلایەکی برادەری قسەی وا دەکات جاروبار

توندڕەوەکانی سعودیەش قسەی وا ناکەن. ئەو برادەرە لە ڕووی زانستی دینییەوە زۆر نەدار وهەژارە، چونکە بە قەیرەیی بۆتە ئیسلامی، هێندە خۆی لێ گۆڕاوە باسی کەون و کائینات دەکات، باشە ئەگەر شارەزای لە سیاسەت یان مێژوو گوتمان قەیناکا لەو بوارە بدوێیت، بەڵام باسی تیۆرەکانی ئەتۆم و دروستبوونی بوونەوەر و ڕەخنە لە کتێبی دیزاینی مەزنی ستیڤن هاوکینگ دەگرێت، بێ ئەوەی ڕۆژێک فیزیای خوێندبێت، مەگەر لە قۆناغی خوێندنی ناوەندیدا !

ئەو برادەرە هەموو نەهامەتیەکانی کورد دەگێڕێتەوە بۆ عەلمانیەت! لای ئەو نمونەی عەلمانیەت تورکیا وسەدام وشایە! ئەو برادەرە هێندە سەلەفیزمانە بیردەکاتەوە وتارێکی دوور ودرێژی سعودیانەی نووسیوە دەڵیت ئاهەنگ کردن و پیرۆزبایی سەری ساڵ لە یەکترکردن و لە مەسیحیەکان حەڕامە، هەر بۆیەش سەلەفیەکان زۆر لێی ڕازین! باسی هەموو وردەکاری ڕیفۆڕمی ئیسلامی دەکات و دەڵێت نەسخ نابیت بەبێ وجودی پێغەمبەر! لە کاتێکدا هیچ نەسخێك بە دەقێکدا نەکراوە و زۆربەی پاش وەفاتی پێغەمبەر گوتویانە ئەوە نەسخە بەوە!

قسەیەکی تر دەکات لە بن باز و عسیمێنیش توندتر، کاتێک دەڵێت هەموو ئەحکامەکانی ئیسلام سەوابت و جێگیرن وەك یاسای سروشتین، و چۆن یاسای سروشت نابێت بگۆڕێت چونکە کارەساتی لێدەکەوێتەوە، بە هەمان شێوە هەر یاسایەکی شەریعەت ڕابگیرێت کارەسات دروست دەبێت! یانی بۆ نموونە ئەگەر یەکیك دزی کرد دەستی نەبڕین بۆ نمونە کارەسات ڕوودەدات یان دووکەس لەکاتی زینادا گیران ڕەجم نەکرێن یان یەکی سەد جەڵدەی لێ نەدریت، کارەساتی سروشتی ڕوودەدات! ئەگەر کۆیلەمان زیندوو نەکردەوە بەپێی دەقەکانی قورئان کە لای ئەو وەك یاسای سروشتین! ئەوە کارەسات ڕوودەدات!

حەزرەتی عومەر وەك سێیەم فیگەری ئیسلام ئایەتی مؤلفة قلوبهم راگرت، یانی ئایەتیکی راگرت لە کار هەی هەژار، لەگەڵ ئەوەشدا هیچ کارەساتێك رووی نەدا! جاری برۆ کەمێك بۆشایی فەرهەنگی ئیسلامی خۆت پڕکەرەوە ئینجا وەرە باسی

ڕیفۆرمخوازی بکە لە ئیسلامدا! ئەوە چ عەقڵیەتێکی کورتبینی دواکەوتووە ئەو بەراوردە ناقیسە بکەیت لە نێوان ئەو تەشریعانە و یاسا سروشتیەکان؟ !ئەو بیرکردنەوەیە سەرەڕای ئەوەی زادەی جەهلێکی سەتحیانەیە، لە هەمان کاتدا موغازەلەی شەقامی بێ مەنتیقی ئیسلامیە، لە جیاتی ڕێگەیان پێ نیشان دەیت زیاتر سەریان لێ دەشێوێنێت، چونکە خۆی لە بنەڕەتدا پیاوی ڕیفۆرمخوازی نییە، ئەگەر ڕۆژی سەد تەلەفزیۆن و بەرنامەی بەتاڵ بانگیشی کەن بۆ هەڵڕشتنی دوڕ وجەوهەرەکانی. ڕیفۆرم چۆن بەو حزب و تاکە بێ جورئەت و ترسنۆک وجاهیلانە دەکرێت؟!

یەکێکیتر بەس خەریکی ختوکەدانی هەستی دیندارە تەقلیدیەکانە، دەیان کتێبی بێ ناوەرۆکی نووسیوە بەس بۆ ستایشی ئەو جەماوەرە بێ ئاگایە، هەتا ئێستا دەستی لەسەر برینێك دانەناوە، نازانم ئەو هەموو کتێبەی باسی چی دەکات، کە تۆ لە ترسی قیامەت و مەرگ نەوێریت قسەیەك بکەیت؟!

میللەت: ئەو بارودۆخە پڕ قەیران و مەترسییەی، کە ئێستا لەسەر دەستی گروپە ئیسلامییەکان هاتوەتە کایەوە، کە دیارە ئایندەکەشی مەترسیدارە؟ ئایا ئەمە سەلماندنی ئەو قسەیە نییە، کە پێیوایە قسەنەکردن لە ئیسلام و نەخستنەڕووی کێشەکانی ئەمە و خراپتریش دەرئەنجامەکەیەتی؟

محەمەد هەریری: بەڵێ ڕاستە ئەو بارودۆخە قەیراناویەی سەرتاسەری جیهانی ئیسلامی هەرچەندە هەمووی تاوانی ئیسلامیەکان نییە، بەڵام ڕۆڵێکی سەرەکییان هەیە لە ئاوسانی قەیرانەکە و بەردەوامبوونی. ڕۆڵی سەرەکی ڕاستەوخۆیان ئەوەیە ئەو بەدیلە ئاینییە سیاسیەی پێشکەشی جەماوەری دەکەن، تەنها پرۆژەیەکی خەیاڵی وعاتیفی و ناواقیعیە وهیچی تر، چونکە خودی فیکری ئیسلامی سیاسی، فیکری ئەزمە وتەنگژەیە، بۆیە هەتا ئەگەر وڵاتێکیشیان گرتە دەست ناتوانن بە شێوەیەکی سەردەمیانە بەڕێوەی ببەن، لە حاڵەتی ئاشتبوونەوە دابن لەگەڵ دەوروبەر وجیهاندا! بەڵکو خەڵك بەرەو وەهمێکی ئایدیۆلۆژی هەرماجیدۆنی دەبەن، و دنیا وا تەسویر دەکەن بۆ خەلك کە لە شەڕێکی بی بڕانەوە داین لەگەڵ دوژمنانی ئیسلام، و کەون

وکائینات هەمووی لە موئامەرە وپیلان دایە لە دژی موسڵماناندا! بۆیە لەو دنیایە دەبێت ئێمە لە شەڕێکی بێ پچڕانەوە دابین تا دەجال دەردەکەوێت، ومەهدی لەلایەك دێت، و لەولاوەش مەسیح دادەبەزێت، تا گۆی زەوی پاك بکەنەوە لە هەموو کافران و تەنها موسڵمان بمێنێتەوە و بە ئاسوودەیی بژێت! ببینە چونکە گروپە دینیە ئیسلامیە سیاسیەکان لوتیان خستۆتە ناو دۆزی فەلەستین و پڕیان کردوە لە شەحنی دینی، ئەو کێشەیە گومانم هەیە بە هیچ هیزێکی ئەرزی چارەسەر بکرێت، تەنها خوا پێی چارەسەر دەکرێت وبەس! خواش بۆ فەلەستین بێگومان دانابەزێتە سەر ئەرز!

ئاڵۆزیەکەش لەوەدایە، جوو لە مەنزوری دینییدا نە مرۆڤن نە موستەهەقی ئەوەن وەك مرۆڤ مامەڵەیان بکرێت، هەتا دار وبەردی بێ ڕوحیش لە شەڕی نزیکی ئاخیری زەمان کە لە ئەدەبیاتی مەسیحی و یەهودی پیی دەڵێن هەرماجیدۆن، دژایەتیان دەکەن ودەڵێن: کاکی موسڵمان وەرە ئەوە جولەکەیەکی قوڕمساغ لە پشت من خۆی شاردیتەوە و لەبنا گوێی دە، یان لە گەردەنی دە! حەدیسە ئەفسانەییەکە دەڵێت: تەنها دارێك خیانەت لە خوا و موسڵمانان دەکات و دووزمانی لە جوولەکە ناکات، کە ئەویش داری الغرقدە!! ئەو دارە مەلعونە جولەکەکانیش پێیان زانیوە، هەتا محمد قطب یش باوەڕی پێکردوە و دەلێت: ئێستا جولەکەکان بستە عەردەک نەمایە ئەو دارەی لێ نەنێژن! لە بیریان کردوە ئەو سیناریۆیە بۆ شەڕی شمشێرە، ئێستا دوژمن دەیان کیلۆمەتر و سەدان لێك دوورن، و تەرسانەی ئیسڕائیلی جووەکان توانای لەناوبردنی جیهانی ئیسلامی هەیە بە چەندین بار، کاکیشم باسی داری غەرقەدم لۆ دەکا!

- خودی فیکری ئیسلامی سیاسی، فیکری ئەزمە وتەنگژەیە

کارەساتێکیتر کە ئیسلامی سیاسی بۆ جیهانی ئیسلامی دروستی کردوە، ئەوەیە کە هیچ وڵاتێکی ئیسلامی نەماوە پڕی نەکەن لە پشێوی ودڵەڕاوکێ و سستی وسەرشۆڕی. ئەوانەی سەلەفی جیهادین خەریکی کوشتن وبرینی هێندە بەربەری بێ وێنەن کە گومان دەبەم بە زیهنی ئەهریمەنیش تێپەڕ بوبێت! سەلەفی وئیسلامی سیاسی حزبی وداوەتیش، هەر خەریکی مل پی شۆڕکردنی خەڵکن بۆ سەرۆک و وەلی

ئەمر بە زاراوەی سەلەفیەت، بە ئیلهام لە فیکری سەلەفی ئەحمەدی کوڕی حەنبەلەوە، هێندە تەقدیسی حاکم و وەلی ئەمر دەکەن، وەك خوایەکی بچوکی لێدەکەن [لا یسأل عما یفعل]!

خۆپیشاندان و ناڕەزایی و قسەپیگوتن هەتا لای ژن یان مێردی خۆشت حەڕامە ! هەندەکیان دەڵێن لیشی دای و ناموسی بردی وپارەی بردی و تەعەدای لە عەرزیشت کرد !ئەو فیقهی سەرشۆڕیە وەختە بڵێم لە سەلەفیەتی جیهادی داعشی ترسناکترە، جونکە دەسەڵاتدارانی بەناو سێکیولار پێیان خۆشە ئەو جۆرە سەلەفیەتە وەلی ئەمرییە هەموو وڵات داگیر بکات، وخەڵك لە رووی ژیاری و کلتوری سیاسیەوە بگەڕێنەوە سەردەمی المتوکل و کوڕی حەنبەل!

میللەت: لە ئایدۆلۆژیای ئیسلامی سیاسیدا بەتایبەتی ئیخوان موسلیمین وا پێناسەی خۆیان کردوە (ئیسلام، پەیام و حکومڕانییە، شمشێرو قورئانە، ئاین و دەوڵەتە....) کەواتە ژیان لەکوێی ئەم مەملەکەتەدایە؟

محەمەد هەریری: ئیخوان کوڕی ئەو فەرهەنگە دینیەیە کە هەزاران کتێب و دەستنووسی بۆ [ذم الدنیا] زەمکردنی دنیا تەرخان کردوە، دنیا لە ڕوانگەی ئیسلامی مێژوویی کە ئیخوان واریسی شەرعیتی تەنها زیندانێکە بۆ ئیماندار و خۆشەویستی دنیا سەری هەموو گوناە وتاوانێکە! بۆ ئەوە کراوە بلیتی ئاخرەتی تێدا مسۆگەر کەیت، باشترین ڕێگاش بۆ مسۆگەرکردنی بلیتی بەهەشت، کارکردنە بۆ [مەنهەجەکەی خوا] و عیبادەتی زۆر و بایەخ نەدانە بە دنیادا.

بۆیە ژیان تەنها بریتیە لە قورئانێك هیدایەت دەدات و شمشێرێك سەرت بخات! بۆیە ڕوبەری ژیان زۆر تەسك دەبێتەوە، هەتا لەو بوارەوە قورئانیش تەوزیف دەکەن بە ئایەتگەلێکی وەك :[اعلموا أنما الحیاة الدنیا لعب ولهو وزینة] الحدید: ٢٠. [فأعرض عن من تولی عن ذکرنا ولم یرد إلا الحیاة الدنیا ذلك مبلغهم من العلم] [النجم-29 : 30].

یان حەدیسی وەك: الدنيا سجن المؤمن وجنة الكافر» رواه مسلم. [دنيا زيندانی ئیمانداره و بەهەشتی کافره].

[لو كانت الدنيا تعدل عند الله جناح بعوضة ما سقى منها كافراً شربة ماء] رواه الترمذي وصححه. [ئەگەر دنيا قیمەتی باڵە مێشولەیەکی هەبا، خودا یەک قومه ئاویشی تیایدا بە کافر نەدەدا] .[الدنيا ملعونة ملعون ما فيها إلا ما كان لله منها] [دنيا نەفرەتیه و ئەوەشی تێیدایه نەفرەتییه، تەنها ئەوەی بۆ خوا بێت] ئینجا سەلەف و زانایانی تریش لەسەر ئەو ئەساسە هاتوون هەزاران چیرۆک و قەولیان گوتوە لە دژی دنیا بیّ ئەوەی هیچ هاوسەنگیەك بکەن لەگەڵ ئەو ئایەت وحەدیسانەی کە لە ڕوانگەیەکی پۆزەتیڤەوە لە دنیادا دەڕوانن! [حب الدنيا رأس كل خطيئة] [خۆشەویستی دنیا سەری هەموو تاوانەکانە!]. [الناس نيام، فإذا ماتوا انتبهوا] .[.خەڵك نووستوون، کاتیّ دەمرن بە ئاگا دێن!]

سەلەفێك دەیگووت:[رأيت الدنيا في النوم عجوزاً مشوهة الخلقة حدباء]. [دنیام دیت لە خەودا پیرەژنێکی قۆتری شێواوی پشت چەماوە بوو!!] ئیمامی عەلی دەڵێت: [إنما سميت الدنيا دنيا لأنها أدنى من كل شئ] [بۆیە ناو نرا دنیا چونکە نزمترین، ادنی لە هەموو شتێك!] هەروەها دەڵێت: أخرجوا من الدنيا قلوبكم قبل أن تخرج منها أبدانكم ، ففيها اختبرتم ولغيرها خلقتم].دڵتان لە دنیا دەربکەن، پێش ئەوەی جەستەتان لێی دەرچێت، تیایدا تاقی دەکرێنەوە و بۆ غەیری ئەو دروست کراون [!هەروەها دەڵێت:الدنيا سوق الخسران] [دنیا بازاڕی دۆڕاوە] مرۆڤی موسڵمانی هاوچەرخ هەر لە منداڵیەوە زەمی دنیا و دزێوکردنی بۆ دەڕازێننەوە، بۆیە ئەگەر لەبەر بڕێوی نەبێت، هەر بەو بێت کاریش نەکات، تا لە ئەنجامدا کۆمەڵگایەکی سیما قیامەتی دروست دەکەن، کەمترین بایەخ بە دنیا نەدات. ئەگەریش دای تەنها بۆ بەدەستهێنانی بلیتی ئاخیرەت بێت! ئەو ئاڕاستە کردنەش بێگومان بەهای نێگەتیڤی زۆر لە کۆمەڵگا دەچێنیت، هەموو کارێکی هونەری و زانستی ئەگەر ڕاستەوخۆ بەهایەکی دینی تیادا نەبینرێت سەرکۆنە

دەکرێت، وەك بۆ نمونە نوسینی ڕۆمانێك، یان سەرکەوتن لە وەرزشێك، یان داهێنانی پارچە مۆسیقایەکی دەگمەن. بۆیەش دەبێتە هۆی سستی و خاوی سەرتاسەری.

میللەت: ئەنجام و کاردانەوەی نەبوونی هەولی جیدی ریفۆرمخوازی لە ئیسلامدا چۆن دەبینیت؟

ئەنجامەکانی زۆر گەورە و ڕاشکاون وەك دەبینین:

هەڵئاوسانی دین زیاد لە سنور و قەبارەی خۆی لەناو کۆمەڵگاکاندا! بڵاوکردنەوەی نیگەرانی و ترس و دڵەڕاوکێ وبێ متمانەیی..

دواکەوتوویی لە بواری ژیاری وسیاسیدا... زۆرکردنی بازنەی دوژمن بە موسڵمانان بە کردەوە دوژمنکارەکانی ئیسلامی سیاسی...

ڕێگەدان بە زاڵبوونی وتاری کۆنی تەقلیدی توندڕەو، و دروست نەکردنی وتارێکی بەدیل لەلایەن شارەزایان. وئەنجامی زۆری تریش.

کاردانەوەشی زۆر زۆرە، بۆ نموونە ئێستا شەپۆلێکی ئەتێستی زۆربەی وڵاتانی ئیسلامی گرتیتەوە، لەو باوەڕەدام هەموو یەکێك نەترسابا وەك ئەوروپاییەك بە ئاسایی بڵێت: من باوەڕم بە خوا ودین نییە، یان بە دین ونبوەت ئەوە ژمارەیەکی زۆرمان دەدیت.

لە کاردانەوەکانی لە کۆمەڵگەی کوردی دەبینین چۆن خەڵکانێك بەدوای ئەلتەرناتیڤی دینی ئیسلام دەگەرێن، کە لەو ڕۆژگارە یان مولحید بوونە یانیش دۆزینەوەی دینیترە وەك مەسیحیەت وبەودوایەش زەردەشتیەت!

هەرچەندە من چارەسەر لە گۆڕینی دیندا نابینمەوە، چونکە جارەسەرێکی واقیعی نیە و سەر ناکەوێت، کێ دەتوانێ میللەتێکی کە خۆشی دنیای گوێدانە وتاری مەلایانە لە

میدیای بینراو و بیسراو، بگۆڕیت بۆ دینێکی تر؟! ئەوە سەرەڕای ڕەگ وڕیشەیی مێژوویی ئیسلام وەك دین لەناو کۆمەڵگادا.

ئینجا تەنگژەی کورد بە زەردەشتیەت چارەسەر نابێت، چونکە ئەویش ئەو سێ وشەیە نییە: بیری چاک و وتەی چاك و کرداری چاك، کەوابزانم زۆربەی ئەوانەی پێی سەرسامن وادەزانن هەر هێندەیە !

جارێ زەردەشتیەت دیانەتێکی سەردەمی منداڵکاری مرۆڤە وەك وەرگێڕی ئاڤێستا بۆ عەرەبی دەڵێت: ئاڤێستا منداڵی گەلانی ئاری: کوردی و ئەرمەنی و فارسی و تاجیکی و ئەفغانییە.. ئینجا دیانەتێکە لە زۆر ڕووەوە لێکچوونیکی ترسناکی هەیە بە ئیسلام، وەك پێنج نوێژ کردن و دەستنوێژ شوستن و پردی سیڕات و ئیسرا ومیعراجی زەردەشت وفەرزکردنی عیبادەتەکان لە ئاسماندا! و هەروەها بڵاوبوونەوەی بە زەبری شمشێر، ئینجا بوونی هەندێك شتی ناماقوڵ ونەخوازراو، وەك نەناشتنی مردوو، و بەکارهینانی میزی گا و گۆلک بۆ پاککردنەوەی زۆر شت! یان وەك سزا، ئینجا بوون قەسوەتیکی زۆر لە هەندێك لە دەقەکانی ئاڤێستا کە دەگاتە ڕادەی کەوڵکردنی مرۆڤ بە زیندوویی لەبەر ئەنجامدانی کارێکی زۆر سادە وبێ ئەرزش!

من گەڕانەوە بۆ زەردەشتیەت وەك کاردانەوەیەک دەبینم لەسەر ئەو شەپۆڵە گەورەیەی توندوتیژی ئیسلامی سیاسی جیهادی بە دونیادا، بەڕای من زەردەشتیەتیش نەبێت، لەوانەیە خەڵکێکی زۆری کورد بە دوای بەدیلی تر بگەڕێن، لەبەر زامداربوونیان بەدەست دڕندایەتی ئیسلامی سیاسی جیهادی و زەرەرمەندبوونی کورد بە ڕادەیەکی زۆر، هەروەها لەبەر نەبوونی ڕیفۆرمێکی جیدی نە لە جیهانی ئیسلامیدا و نە لە کوردستاندا.

بەشی چوارەم

چاوپێکەوتن لەگەڵ هەفتەنامەی ئاژانس

١- لەپاش پەیدابونی داعش و ئەم شەپۆلەنوێیەی تیرۆروتوندوتیژی لە ئەوروپا ڕەوشی ئایینی ئیسلام چۆن دەبینن؟ ئایا بوونی تیرۆرکاریگەری خراپی بۆسەر ناوبانگی ئیسلام وەك ئایینێك دروستکرددوە؟

محەمەد هەریری: من لە بیرمە لە ساڵانی ٩٦ وە تا ٢٠٠١ خەڵکی ئەوروپا لە هەر ئاستێکدا هیچ هێندە کێشەی بەدبینی نەبوو بەرامبەر ئیسلام، چونکە هێشتا کردە تیرۆرستەکانی گروپە ئیسلامیەکان تا ئەو ڕادەیەی قاعیدە وداعش، لە سەربڕین و کوشتنی بە کۆمەڵ و باقی فەزاعەتەکان بڵاونەبوەوە. گروپە بانگخوازەکان بەوپەڕی ئازادیەوە بانگەوازی خەڵکیان دەکرد بۆ ئیسلام لە سەر شەقامەکان و هایدپارک و شوێنی تریش. بەڵام وێنەکە ئێستا تا ڕادەیەك گۆڕاوە، خەڵکێکی زۆر بەچاوی گومان وترسەوە دەڕواننە ئیسلام و موسڵمانان، بەڵام هێشتا سەرەڕای ئەو هەموو توندوتیژیەش کە کەوتە نێو ئەوروپا بە دەستی ئەو تیرۆرستە ئیسلامیانە، هێشتا لەسەر ئاستی حکومی و یاسایی تۆلەرانسێکی زۆر هەیە بەرامبەر جموجۆڵی بانگەوازی ئیسلامی سەلەفی، کە لە شکل و ناوەڕۆك هەمان دەرەنجامی ئەو داعشەیە کە لە موسڵ و ڕەقەیە بەڵام بێ چەکە!

خەڵکەکە ئێستا بە گشتی کاردانەوەیان هەیە دژی نەرمونیانی حوکمەتەکان بەرامبەر ئەو دیاردانە، دەتوانیت ئەو کاردانەوە توندانە ببینیت لە پەیج و تۆڕەکانی ئینتەرنێت، کە چۆن خەڵکی ئاسایی دژی موسڵمانان بە گشتی، نەك هەر ئیسلامییە توندڕەوەکان قسە دەکە، هەر لەبەر ئەو هۆیەشە ئاستی جەماوەری ڕاستڕە و ڕەیسستەکان تادێ بەرزدەبێتەوە، من بەدووری نازانم ئەگەر هاتوو کەمێك گۆڕانکاری لە وتاری ڕاستڕەوەکان بکرێت هەموو ئەوروپا و خۆرئاوا حوکم بکەن.

بێگومان ئەوەش لەبەرئەوەی بەو کردەوە نا مرۆیی و نا جوامێریانەی تیرۆری ئیسلامی، کە دەچێت لەناو خەڵکی مەدەنی خۆی دەتەقێنێتەوە ،یان بە چەقۆ دەکەوێتە گیانی خەڵك، یان بە لۆری پێ لەو خەڵکە دەنێت، ئەو کارە پڕ لە دڕندانە وێنەی ئیسلامی زۆر ناشیرین کردوە، هەرچەندە موسڵمانانی ئاسایی زۆریش هەوڵ دەدەن بەبێ هودە ئەو وێنەیە ڕاست کەنەوە. بەڵام بنیاتنەر زۆر سەختە بگاتە ئاستی خێرایی ڕوخێنەر!

٢- بۆچی بەشێك لەوانەی تیرۆر ئەنجامدەدەن لە ئەوروپا لە منالآنی ئەوروپی بەرەچەڵەك ڕۆژهەڵاین ئایا ئەمە پەیوەندی بە "پرۆسەی تێکەڵاو نەبوونەوە" (ئیندیماج) هەیە؟

محەمەد هەریری: ئەوانە ڕاستە منداڵی خۆرئاوان وەك شوێنی لەدایك بوون، بەڵام کە لە ماڵەوە ژینگەیەکی موتەزمیتی دینی تەسك بین و پڕ لە ڕق و قینت بۆ دروست کرد، بێگومان ئەو منداڵە بەربەستێکی دەروونی ئاگاییانەی بۆ دروست دەبێت بەرامبەر هەموو شارستانی خۆرئاوا، ڕەتی هەموو شتە باشە زۆر و زەوەندەکانیش دەکاتەوە، لەبەر چەند شتێکی کە پێی خراپن بە تایبەت مەسەلەی ئازادی پەیوەندییە سێکسییەکان. موسڵمانی ئیسلامی وەك فرۆید هەموو شارستانیەکە لە چاویلکەی سێکسی دەبێنیت، نە ئەو دیموکراتیە هەقیقییە دەبینێت، نە ئەو ڕیزگرتنە قوڵەی مافی مرۆڤ و نە ئەو یەکسانییەی هەموو مرۆڤەکان، و نە ئەو هەموو زانست و هونەرانە!

تەنها لەبەرئەوەی کەس ناکوژرێت لەسەر پەیوەندی سێکسی ئازادانەی دوو کەس، یان ڕێگادان بە ئازادی مومارەسەی سێکسی، منداڵی ئیسلامی فێری ئەوە دەکرێن زۆر بە سووک وەك کافر بڕواننە خەڵکانی نا موسڵمان و هەتا موسڵمانی نا ئیسلامیش. من لە ڕێگای منداڵەکانم دەزانم کە ئەو منداڵانە فێرکراون هەتا لە قوتابخانە پاش کردە تیرۆرستەکانی مانچستەر و لەندەن دەقیقەیەکیش ڕانەوەستن بەبێ دەنگی بۆ ڕێزلێنان لە قوربانییەکان!

هەتا لەکاتی کردە تیرۆرستیەکەی ئەمریکا دژی هاوڕەگەزبازەکان زۆربەی منداڵە موسڵمانەکان دەستخۆشیان لە تیرۆرستەکە دەکرد و دەیانگووت موستەهەقن ئێمەش بۆمان بکرێت دەیانکوژین! ئەو ئاوێتە بوون و ئینتیماج و ئینتیگرەیشنە چۆن دروست دەبێت کە باوک ودایك و مزگەوت وا وێنەی کۆمەڵگایەکە بکەن بۆ منداڵانیان؟!

ئەو گەنجە لیبیەی مانگی رابردوو خۆی تەقاندەوە باوکی لە جیاتی گەشتوگوزار دەیانیبرد بۆ لیبیا بۆ ڕاهێنان کردن لەسەر چەك لەگەڵ داعشەکانی ئەوێ، دەتەوێ منالی هەژار چی لێ دەربچێت؟!

٣- موسوڵمانێك یان رۆژهەڵاتیەك هەستبەهیچ جۆرە جیاکارییە یان دژایەتیەك دەکات لە ئەوروپاتا ئەوە یەکێك لە پاڵنەرەکانی تیرۆروتوندوتیژی بێت بەرامبەر ئەوروپا حکومەتەکان؟

محەمەد هەریری: نەخێر لەو بڕوایەدام کاتی خۆی ڕەیسیستی هێندە کەم بوو هەر تەسەوری ناکەیت، زیادبوونی ڕەیسستی ئەنجامە نەك هۆکار، تۆ چەندە کاری تیرۆرستی بکەیت بەناوی ئیسلام بێگومان کاردانەوەی خەڵکی ئەوروپا وخۆرئاوای لێدەکەوێتەوە. ئەو دەوڵەتانەی ئەوروپا ئەوپەڕی ڕێز لە باوەڕی ئیسلام دەگرێت، لە فڕگە و نەخۆشخانە و زانکۆکان و قوتابخانەکان جێگای نوێژکردن تەرخان دەکەن، ڕەمەزانان هەتا موڕاعاتی ئەو منداڵانە دەکەن کە بەڕۆژوون و تاقیکردنەوەکانیان دوادەخەن یان کاتەکانیان دەگۆڕن. بەڵام تۆ بێیت ئەو هەموو تەساموحە بە کوشتنی خەڵکی مەدەنی ڕاست و چۆپ وەڵامدەیتەوە، بێگومان کاردانەوەی لەناو موسڵمانە ئاساییەکانیش لێدەکەوێتەوە، ئێستا هەزاران کەس لە ئەوروپا ناوی ئیسلامی خۆیان دەگۆڕن، هەندێکیان هەتا دینی خۆیان دەگۆڕن نایانەوێت هیچ شتێك بیانبەستێتەوە بە ئیسلام. ئێستا جیاکاری لەسەر ئاستی تاک زۆرتر بووە لە جاران، بۆ نمونە بچیتە ئینتەرڤیوی کارێك محمد و جۆن و پاتێڵ داوای ئیشەکەیان کردبێت جۆنی مەسیحی و پاتێڵی هیندۆسی چانسیان زیاترە بۆ وەرگرتنی کارەکە. هێشتا ئەوەش رەها نییە، بەڵام هەستی پێدەکرێت من خۆم تووشی ئەو جیاکارییە بووم!

٤- پرۆسەی بانگەوازو شەپۆلی بە ئیسلامکردن (دعوە) تا چەند ئەگەری بەشدار بوونی هەیە لە دروستبونی توندڕەوی تیرۆر لە ئەوروپادا؟

محەمەد هەریری: بێگومان کە تۆ هیچ چاکسازیەکی ڕەگ وڕیشەییت نەکردبێت بانگەوازی بۆ ئیسلامێکی لۆکاڵی ژینگەی عەرەبی خەلیجی بکەیت لە ئەوروپا بە هەموو کێشەکانیەوە، بێگومان ڕۆڵی زۆرە لە دروستکردنی ژینگەیەکی توندڕەو لەناو موسڵمانانی ئەوروپا. تۆ لە مزگەوتەکانەوە بڵێیت جائیز نییە بە هاوسێیەکی یان برادەرێکی ئینگلیزت بڵێیت [هاپی کریسمس] یان نابێت خۆشت بوێت لە دڵەوە هەتا خۆشیشی ویستی، چۆن ئەو چەمکانە بەژدارنابن لە دروستکردنی تووندڕەوی؟!

٥- هەندێك دەڵێن لە ئەوروپا توندوتیژی وتیرۆر زۆرە بەڵام میدیای ئەوروپی تەنها ئەو رواوانە زەقدەکاتەوە کە پەیوەندی بە ئیسلامەوە هەیە بۆ ناشیرینکردنی ئیسلام رێگرتن لە بڵاو بونەوەی رای ئێوە چییە وەك چاودێرێك؟

محەمەد هەریری: ئەوانە قسەی کەسانێکن دەیانەوێت پاکانە بدۆزنەوە بۆ تیرۆریزمی ئیسلامی، چونکە ڕاستە لەوانەیە ژمارەی ئەوانەی بە تاوانی کوشتنی کۆمەڵایەتی یان بە ڕووداوی هاتوچۆ دەمرن زیاتر بێت لەوانەی بە تیرۆری ئیسلامی دەمرن، بەڵام ماقوڵە کوشتن بە ڕووداوی ڕێگاوبان، یان بە کاری دزی و چەتەگەری یەکسان بکەین بە کوشتن لە پێناو خوا و دینێکدا؟؟!

بۆ هیچ ڕێکخراوێکی دینی جوواتی یان مەسیحی یان هیندۆسی یان بودایی نییە، خۆیان بتەقێننەوە لەناو ئاهەنگێکی کوڕ وکچانی هەرزەکار وتازە پێگەیشتوو، و یان بە چەقۆ بەناو خەڵك بکەون بیانکوژن، یان بچنە ناو کەنیسەیەك قەشەیەکی ناسراو بە دۆستی موسڵمانان و مرۆدۆستی ٩٠ ساڵە وەك مریشك سەرببڕن؟! کوشتنی یەك کەس بەناوی دین و خوا زۆر جێگای نیگەرانی و مەترسییە زیاتر لە کوژرانی ١٠٠ کەس لەکاتی دزی و ڕوتکردنەوەدا یان بە کاری خودا وەك کارەساتێکی سروشتی.

٦- جگە لە پاڵنەری ئایدۆلۆژی یان تێگەیشنی خراپ لە ئایین هیچ پاڵنەرێکی دیکە هەیە لە پشت تیرۆری داعشیەوە لە ئەوروپا؟

محەمەد هەریری: پاڵنەرێکیتر دەستێوەردانی وڵاتە ئیسلامیەکانە لە ناو مزگەوت و ڕێکخراوە ئیسلامیەکانە، بۆ نمونە یەکێتی ئیسلامی تورکی [دیتیب] ٩٠٠ مزگەوت بە فەمانگەی کاروباری دینی [دیانات] تورکی لە ئەنقەرە دەبەستێتەوە، هەتا هەندێ چاودێرر ئەوروپی ناویان ناوە بە ڤاتیکانی ئیسلامی بچوك! دەوڵەتی تورکی ڕاستەوخۆ ئەو هەموو مزگەوتە بەڕێوە دەبەن، هەتا مووچەی مەلا و فەرمانبەرەکانی مزگەوتەکانیش دەدەن، سەرۆکی یەکێتیەکەش ڕاوێژکاری دینییە لە سەفارەتی تورکی لە ئەڵمانیا!

هەروەها سعودیە و میسریش تا ڕادەیەک. ناکرێت ئەو وڵاتانە خۆیان دەناڵێنن بە دەستی دەیەها دیاردەی دینی نێگەتیڤ کەچی دەست بخەنە ناو کاروباری ئەو وڵاتانەوەش. بە تایبەتی تورك ئێستا لە بەهاری توندڕەویدان و دەزگا دینییەکانیان پڕاوپڕن لە داعشبیران، هەروەها وەهابیەتی سعودیەش دەبێت چی پێ بێت بۆ موسڵمانی سەلەفی ئەوروپا؟! لەناوەخۆ خۆی کردۆتە ولی الامر و نوێژ دەکەن، ئەی چۆن دەتوانێ قەناعەت بەو سەلەفیە ئەوروپییە بهێنێت بە هەمان سیغەی چارەسەری ناوخۆیی؟!

میسریش کە ئەزهەر سەرپەرشتی کاروباری دینی دەکات، بەودوایانە بۆمان ڕونبوەوە کە لە توندڕەوی بیری دینیدا شتێکی وای کەمتر نییە لە سەلەفیەت، کەوابوو هیچ نمونەیەك لەو نمونانە بە کەڵکی ئەوە نایەن موسڵمانی ئەوروپا بەڕێوە ببات. پێویستمان بە دەزگایەکی ئەوروپی ڕەسمی هەیە بیر و فیقهی دینی تایبەت بەخۆی هەبێت پیاوانی دینیش پێویستە دەرچووی ئەو پەیمانگەیانە بن کە لە ئەوروپا دادەمەزرێن، نەك مەلایەکم بۆ بێنیت لە پاکستان و سعودیە و تورکیا و میسر و هتد..

تەنها وتاری دینی ئیسلامی کێشە لە ئەوروپا دروست دەکات ئەگەر بەراوردی ژیانی منداڵێکی خێزانێکی ئیسلامی و خێزانێکی هیندی و بودایی بکەیت دەزانیت تێکڕای ئەو

وتارە ئیسلامییە فیقهی و سیاسیە یە وا لەو منداڵە ئیسلامییە دەکات ڕقی لە کۆمەڵگایە ئەوروپییەکان بێت وەك بەراز وەسفیان کات، بە دوژمنێکی مێژووییان ببینێت لە سەردەمی شەڕی خاچپەرستانەوە، و دڵخۆش بێت بەکارەساتەکانیان، هەست بە نامۆیی بکات لەناویان، سەرەنجام ئامادە دەبێت لە ڕێگای ڕێکخراوێکی داعشی یان تاکڕەوانە کردەیەکی داعشی بکات.

٧- ئیسلامی میانەڕەو ناتوندو تیژ رۆڵی چییە لە ئەوروپا ئایا توانیویەتی رویەکی راستەقینە لە ئیسلام پیشانی ئەوروپا بدات؟

محەمەد هەریری: ئیسلامی میانڕەو ڕۆڵی زۆر لاوازە لەبەر چەندین هۆکار. یەکەم ئەوانەی خۆیان بە میانڕەو دەزانن خاوەن مەرجەعیەتێکی جیاواز نین لە مەرجەعیەتی توندڕەوان، هەمان سەرچاوەی دەقە پیرۆزەکان تەبەنا دەکەن، بۆیە توندڕەوان بە ئاسانترین شێوە بە دەقە دامەزرێنەرەکان بۆ توندڕەوی بیروڕایان پوچەڵ دەکەنەوە! خەڵکیش هۆکارێکە چونکە هێندەی حەزیان لە مەلایەکی ڕیشدرێژ و هاوارکەرە، هێندەی دڵیان ئاو ناخواتەوە بە کەسێکی بێ ڕیش و دەنگ نەرم بە چاکەت وپانتۆڵێکەوە. ئەو موسڵمانە میانڕەوانە دەنگیان زۆر نزمە لەناو جالیەی ئیسلامی، تەنها لە بۆنە کارەساتەکان دەردەکەون و دەڵێن ئیسلام لەگەڵ تیرۆر نییە و دینی ئاشتییە، بەوەش خزمەتێك بە توندڕەوان دەکەن، چونکە بەرەنگاری توندڕەوییەکە ناکەن لە ڕەگەوە، زیاتر دژی ئەنجامەکانی قسە دەکەن.

٨- پێشبینیت چیە بۆ دوارۆژی تیرۆر لە ئەوروپا ئایا تیرۆرێك بە ناوی "تیرۆری ئیسلامی" دەمێنێت یان کۆتایی پێبدێت؟

محەمەد هەریری: ئایندەی ئەو تیرۆرە ئیسلامییە بەستراوەتەوە بە ئایندەی ئەو شەپۆڵە توندڕەوە ئیسلامییەی کە جیهانی ئیسلامی تەنیوە. ئێستا لەسەرتاسەری جیهانی ئیسلامی شەپۆڵێکی پێجەوانە بە شەپۆڵی سەحوەی سیاسی ئیسلامی تووندڕەو پەیدابووە، کە لە چەندین فۆرمدا خۆی دەنوێنێت:

وەك دوورکەوتنەوە لە هەموو جۆرە دینداریەکی سیاسی، دوورکەوتنەوە لە دین بە ڕەهایی، لە ڕەخنەیەکی زۆری بیروباوەڕە ئیسلامییە توندڕەوەکان لە میدیا و تۆڕە پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان و یوتیوب، هەتا دەرکەوتنی قورئانییەکانیش کاردانەوەیەکە بۆ ئەو ئیسلامە حەدیسییە توراسییەی کە تەنها کارەساتی لی دەچنرێتەوە، ئەگەر یاری موخابەراتی هەرێمی ونێودەوڵەتی لێبگەڕێ، و ئەگەر نوخبەیەکی دەست وبیر پاکی سێکیولار دەرکەون، ئەوە گومانم نییە خەڵکێکی زۆر پاش ماندووبوونیان و تۆقانیان بە دەستی کارەساتەکانی ئیسلامی سیاسی، ڕوودەکەنە دیموکراتیەت و تەنها دەنگ دەدەن بە سێکیولاریستەکان.. کە ئەو دیاردەیە لە جیهانی ئیسلامدا کز بوو، لە ئەوروپا و جیهانیش کز دەبێت، ئینجا ئەوروپا و خۆرئاوا ڕۆژانە کاریشی لەسەر دەکەن بۆ دۆزینەوەی چارەسەر.

٩- چۆن دەتوانرێت بەر بەم تیرۆرە بگیرێت کە لە ئەوروپا بەناوی ئیسلامەوە ئەنجام دەدرێت؟

بەڕای من دەبێت لەسەرەتاوە خەڵك هانبدرێت ئەو تیرۆرستانە بناسن لەسەر هەقیقەتیان، نەهێڵن منداڵەکانیان بە بیانووی فێربوونی دین و قورئان خوێندن بێ چاودێری بنێرنە لای هەرکەسێك. دووەم خێزانە موسڵمانەکان دەبێت ئاگادار بکرێنەوە لە دەرەنجامی تێکەڵبوونی منداڵەکانیان لەگەڵ ژینگە وکەسە توندڕەوەکان، دەبێت بەشێك لە سزاکان دایك و باوك هەڵیگرێت کە دەبینن منداڵ هەرزەکارەکەی لە قوتابخانە بە هاوپۆڵەکانی دەڵێت کافر و بە مندالە موسڵمانەکانی نوێژ ناکەن دەڵێت مورتەد! من کوڕەکەم بەڕۆژوو نابێت لەو ڕەمەزانە چونکە تاقیکردنەوەی GCSE ی هەیە هەندێ لە هاوپۆڵە موسڵمانەکانی پێیان گوتوە تۆ کافریت چونکە بەڕۆژوو نابیت!

بۆ دایك و باوك شەقێك لە منداڵیان بدەن حوکمەت تەدەخول دەکات گوایە زیانی جەستەیی ودەروونی بەر منداڵەکە کەوتووە، دایك وباوکەکە دەنێرنە کۆرسێك بۆ چۆنیەتی ڕیزگرتنی جەستە و دەروونی منداڵەکانیان! ئەی چۆن ئەو ژەهرە توندڕەوییە بخەنە مێشکی منداڵەکانیان حکومەت لێیان بێ دەنگ دەبێت؟! پێویستە لەو حالەتەش منداڵەکانیان لێ بستێننەوە سەرلەنوێ پەروەردە بکرێنەوە و دایك و باوکیشیان دووسێ

کۆرسیان بۆ بکەن تا فێری بەهای دیموکراتی و یەکسانی وڕیزی مافی مرۆڤ دەبن، و هەڕەشەی لێوەرگرتنەوەی پاسپۆرتیان لێبکەن ئەگەر ناتوانن ڕیز لەو کۆمەڵگایە بگرن و منداڵەکانیشیان فێری ئەو ڕیزگرتنە بکەن، ئینجا منداڵەکانیان بدەنەوە.

هەروەها دەبێت چاودێریەکی چڕتر بخرێتە سەر مزگەوتەکان و وتارەکان و کەسایەتییە توندڕەوەکان، هەندێکیان لە وتاردان قەدەغەکەن ئەگەر هەڵەیان کرد. هەروەها چاودێریەکی زۆریش بخرێتە سەر ئینتەرنێت و تیرۆرستان بە ئاسانی نەتوانن پەیامی خۆیان بە زمانە ئەوروپیەکان بگەینن بە نەوەی لەدایکبووی ئەوروپا.[٥]

---

٥ هەفتەنامەی ئاژانس ٢٠١٧/٦/١٧

بەشی پێنجەم

محەمەد هەریری لەبارەی چەند زانایەکی جیهانی ئیسلامی و سەکردە ئیسلامیەکانی کوردستان و طب النبوی و چەند بابەتێکی تری ئایینی دەدوێت

سازدانی: ستاندەر

محەمەد هەریری یەکێکە لە ڕەخنەگرە جدیەکانی نێو فەزای رۆشنبیری کوردی، زیاتر لە بیست ساڵە لەبواری توێژینەوە و نوسین لەسەر پرسە جیاجیاکان کاردەکات، یەکێک لە تایبەتمەندیەکانی ئەو نوسەرە قسەکردنیەتی لەسەر پرسە ئایینیەکان بە دیدگایەکی تایبەت بەخۆی و خوێندنەوەی نوێی هەیە بۆ زۆر پرس و بابەتی ئایینی، لەو دیمانەیە هەریری وەڵامی کۆمەڵێک پرسیار لەبارەی (طب النبوی، شیعە و سوننە، چەند زانایەکی دنیای ئیسلام، سەرکردە ئیسلامیەکانی کوردستان) دەداتەوە، کەبەشێکیان وەک تۆمەت ئاراستەی کراون و، بەشێکیش لەلایەن خوێنەرانی خۆی جێگای پرسیار بووە.

***دەوترێ تۆ لەنوسینەکانت لەسەر بابەتە ئاینیەکان جاروبار شعوری خەڵکی ديندار بريندار دەکەی، قسەت چیە لەوبارەیەوە؟**

من خۆم لەو نێوەندە گۆش کراوم وهاتومەتە دەر، چۆن بە ئەنقەست هەستی خەلکی زامدار دەکەم، من ڕێگە بە خۆم نادەم هەستی ئایینی کریستیانێك یان جولەکەیەك یان هەتا بودیەک ووەسەنیەکیش بڕوشینم چۆن هەستی موسڵمانێك دەڕوشێنم لە کاتی قسەکردنم لەسەر هەر بابەتێکی ئایینی. ئینجا ئەوەی هەستی زامدار دەبێت

خەڵکەکە نیە بەڵکو ئیسلامیە سەختگیرەکان وپیاوانی ئایینی کلاسیکین، ئەوان ئاڕاستەی خەڵکەکە دەکەن دژی هەر وتە وکەسێك بە دڵیان نەبێت.

کێشەکە لەوەدایە عەقڵیەتی ڕەخنەیی غایبە لە نێو ئیسلامیەکان وپیاوانی ئایینی تەقلیدی پێیان وایە هەردەبێت لەو چوارچێوە دیاریکراوەی بەراییان قسە بکەیت وهیچی تر. من کە زیاتر لە ٢٠ سالە لە ئایین وبواری تری فەرهەنگی دەخوێنمەوە وسەرەڕای ئەزموونی کەسی خۆم کە بۆم نەبێت قسە بکەم لەسەر هەر لایەنێك ودیاردەیەکی نێگەتیڤی ئایینی، ئەی کێ هەقی هەیە قسە بکات؟! تەنها ئەوانەی کە بە هەڵپەن بۆ لەبەرکردنی مێزەر وجوبە وپاش خوێندنی چەند کتێبێك وە ک مەحفوزات تەنها ئەوانە هەقی قسەکردنیان هەیە لەسەر ئایین؟! ئەوانە خەڵك زیاتر ڕیز لە پایە کۆمەلایەتی وئایینی ومێزەر وجوبەیان دەگرن نیو ئەوەندە ڕیز لە خودی عەقڵ وبیریان ناگرن. چونکە لە وتاریان وردبووەوە دەزانیت دەفرەکە چەندی تێدایە، لەبەرکردنی مێزەر وجوبە حەسانە بە کەس نادات، گرنگ ئەو عەقڵەیە کە لە ناو مێزەر وجوبەکە دایە.

ئەوانەی بە وتاری ئایینی من هەراسان دەبن کەسانێکن زۆربەی لە بازنە سەلەفیە سەختگیرەکە نزیکن، دەیانەوێت وەك چۆن کاتی خۆی شیوعیەکان دەیان ویست ئەزموونی سۆڤیەت دەقاودەق بگوێزنەوە بۆ کوردستان، ئەوانەش دەیانەوێت هەمان ئەزموونی کۆمەڵگا بەدەوی وخێڵەکیەکەی سعودیە بگوێزنەوە بۆ ئێمە بە جەختکردن لەسەر بوارە هەرە نێگەتیڤەکانی وەك فشار خستنە سەر ئافرەت وخەتەنەکردن وبە عەورەت کردنی سەرتاپای ئەو مرۆڤە وسوک سەیرکردنیان، وقبوڵ نەکردنی موخالیف لە خۆیان وتەکفیر کردن وتەفسیق کردن وتەبدیع کردنی خەڵك وچەندین شتی تری کە دەمێکە سەردەم تێیپەڕاندوە. بەڵکو یەکێکیان بەو دوایە بە هەمان لۆژیکی شێخە سعودیەکان دەیگوت حەرامە ژن سەیارە لێ خوڕێت!!! لە کاتێکدا لە هەموو دنیا ئەو کارەی سعودیەکان ڕیسوا دەکرێت، کاکی سەلەفی کورد دەیەوێت ئەو بلیمەتیە بێنێتە کوردستان!

دەیانەوێت هەر خەریکی تەبدیع کردن وتەفسیق کردن وتەکفیر کردنی ئەم وئەو بین، ئەو جۆرە وتارە چۆن ڕەخنەی لێ نەگیرێ، دوایی سەیر لەوەدایە ئەوانە لە هەموو خەڵك زیاتر هێرش دەکەنە سەر مەزهەبەکان وزانایانی تری دەرەوەی بازنەکەی خۆیان، لە مێژووش دیارە کەسانی بەرزی وەك ئەبو حەنیفە وئیمامی موفەسیران تەبەری و ابو حامیدی غەزالی ودەیانی تر، لە دەست وزمانیان ڕزگاریان نەبوە، کەچی ئەوەی ڕەخنەیان لێ بگرێت بەوان بێت خوێنی بخەنە پیاڵەوە، هەزار تۆمەتی درۆ وناهەقی دەدەنە پاڵ.!!

***دەڵێن تۆ هێرشت کردۆتە سەر ئەحمەدی کوڕی حەنبەل وئیبن التیمیە، تا چەند ڕاستە؟**

من هێرشم نەکردۆتە سەر ئەحمەدی کوڕی حەنبەل وئیبن التیمیە ئەوە کەسانێکی دەق پەرست وشەخس پەرستی بەناو سەلەفین، وکەسانێکی حزبییش لەبەرمەرامی حزبی لەکاتی دەسەوسانیان، لەجیاتی گفتوگۆ دەچنە سەر ڕیز کردنی ئەو تۆمەتانە، و بەوپەڕی بێ ویژدانیەوە تۆمەتم بۆ دروست. من قسەکانی ئەحمەدی کوڕی حەنبەلم هێناوەتەوە کە زیاتر لە ١٠٠ شوێن ابو حەنیفەی نوعمان کافر دەکات، هەروەها، تەکفیر کردنەکانی خۆیم هێناوەتەوە بۆ موسڵمانان بەگشتی، وزانایانی سەردەمی خۆی بە تایبەتی!

من دەڵێم ئەگەر ئەو قسە وتەکفیرکردنانە ڕاست بێت ئەوە ئەو پیاوە زۆر هەڵە بوە وستەمێکی گەورە لەو ئیمامە مەزنە و ئەو خەڵکانە دەکات، ئەو هەڵوێستە توندانە بوون کە شوێن کەوتوانی تا ئەمڕۆش هەموو ئەمن وئاسایشی کۆمەڵگای ئیسلامیان هەراسان کردوە، هەر ئەوان بوون کە ئیمامی تەبەری کاتێ ئیمام ئەحمەدی بە فەقیهـ حسێب نەکرد لە پۆلێن کردنیدا، دەمارگیرە حەنبەلیەکانماڵەکەیان لێواو ولێو کرد لەبەرد وبەو شێوەیە فەزیعە ئابلۆقەیان دا تا کوچی دوایی کرد، ولە ترسی هەرای توندڕەوان ئەو ئیمامە مەزنە بە شەو نێژرا وەک یاقوتی حەمەوی لە موعجەمەکەیدا دەڵێت: أنه " دفن ليلا خوفًا من العامة"!!

ئەو ڕیوایەتانەی کە لە ئەحمەدی کوڕی حەنبەل وە دەگێڕدرێتەوە لە کتێبە عەقایدەیەکانی سەلەفیەکان یان حەنبەلیەکان دەربارەی تەکفیر کردنی موسڵمانانی تر هێندە زۆرە دەگاتە ئاستی متواتر – واتە زۆر ڕاستە وئەستەمە گومانیان لێبکرێت، خۆ هەر نەبێت ئێمە خوانەخواستە تەکفیری ناکەین، بەڵکو دەڵێین ئەگەر ئەو قسانەی درکاندبێت وئەو فەتوایە تەکفیریانەی دابێت ئیمام ئەحمەد هەڵە بووە، هەموو کەسێکیش قابیلی هەڵە کردنە، نەمانزانیوە کە مەعسوم بو بێت!

ئەوانەش کەمێکن لەو ڕیوایەتانە، بۆ نمونە: لە کتێبی طبقات الحنابله لابن ابی یعلی لەدەمی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل دەگێڕنەوە: (من زعم ان القرآن مخلوق فهو جهمی کافر ومن زعم ان القرآن کلام الله ووقف ولم یقل لیس بمخلوق فهو اخبث من قول الاول ومن زعم ان الفاظنا به وتلاوتنا له مخلوقه والقرآن کلام الله فهو جهمی ومن لم یکفر هؤلاء القوم کلهم فهو مثلهم)!! طبقات الحنابله لابن ابی یعلی ٢٩

(ئەوەی گوتی قورئان مەخلوقە ئەوە کافرێکی جەهمییە، ئەوەی تەنها گووتی قورئان کەلامی خوایە ووەستا ونەیوت مەخلوق نییە ئەوە قسەکەی لە قسەی یەکەم پیسترە، ئەوەشی گووتی لەفز وخوێندنەوەمان بۆ قورئان مەخلوقە وقورئانیش کەلامی خوایە: ئەوە جەهمییە، وئەوەشی ئەوانە بەکافر نەکات (تەکفیر نەکات) ئەوە وەک ئەوان کافرە!!)

ئەحمەدی کوڕی حەنبەل لە هیچ دەستەیەك خۆش نابێت: ئەوەی دەڵێ قورئان مەخلوقە کافرە! ئەوەی تەنها گووتی قورئان کەلامی خوایە وهیچی تر، ئەوە لەیەکەم کافرترە!! ئەوەشی گووتی لەفز وخوێندنەوەمان بۆ قورئان مەخلوقە وقورئانیش کەلامی خوایە: ئەوە کافرێکی جەهمییە، وئەوەشی ئەوانە تەکفیر نەکات ئەوە وەک ئەوان کافرە!! بێنە بەرچاوت دنیا وا دابەش کەیت وهەموو کەس تەکفیر بکەیت هەتا لەو فەقیرەش خۆش نەبیت کە توانای عەقلی وئاستی زانستی نییە لە بڕیاردانی کافریەتی ئەو دەستانە! هەر بەو هۆیەشەوە کەسانێکی بازاڕی وعەوامی ناو سەلەفیەکان

وحەنبەلیەکان هێندە جورئەت پەیدا دەکەن ئەکبەر واحید لەناو زانایان تەکفیر دەکات بێ ئەوەی چاوی بتروکێنێ!!

له وتەیەکی تر بەوەندەش ناوەستێت بەرامبەر بێ لایەنەکان بەڵکو دەڵێت: ئەوەی تەکفیریان نەکات (واتە ئەوانەی دەڵێن قورئان مەخلوقە) گوێی لێناگیرێت وسەلامی لێناکرێت هەتا کەس وکاری نزیکیش بێت، وبەشداری لە جەنازە ناشتنی ناکرێت، ولەکاتی نەخۆش بوونیان بەسەر ناکرێنەوە!!!

(وأنه لا يُسمع مِمَّن لم يكفرهم ولا يسلم عليه ولو كان من الأقارب ولا تشهد لهم جنائز ولا يعادون في مرضهم!!)

ئەوجە وەرە نەزان بیت ولە ئیمامێکی واگەورە گوێت لەو هەڕەشانە بێت وهەموو خەڵکی خوا تەکفیر نەکەیت!

وەرە کەسێکی ئاسایی وشوێن کەوتە بیت وگوێت لێ بێت بە ئیمامێکی مەزن وبیرمەندێکی گەورەی وەك ئەبو حەنیفە لەسەر زمانی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل پیێ بگوترێت کافر وجەهمی تۆش شوێنی نەکەویت! لە کتێبی (السنه) عەبدوڵای کوڕی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل یەک بابی تایبەتی تەرخان کردوە بە بەناوی (ما حفظت عن ابي ومشايخي في ابي حنيفة) [واتە ئەوەی لە باوکم وشێخەکانم لەبەرم کردوە] کە سەرتاسەری تانە وجوێن وتەکفیر کردنە بۆ ئەبو حەنیفە وهاوەڵانی...

بە نسبەت ابن التيمية ش، بێگومان زانایەکی گەورەیە وعەقڵیەتێکی مەوسوعی گەورەیە، بەڵام ئەوە بەو مانایە نییە کە غەڵەت ناکات ووەک ئیمامەکانی شیعە مەعسومی بکەین، من نامەوێ هەموو قسەکانی کە لەسەریم کردوە دووبارەی کەمەوە، بەڵام رەخنەم لە ئیبن تەیمیە هەیە کە دەست خۆشی لەسەر بڕینیجەعدی کوڕی درهەم دەکات لەسەر دەستی والی ئومەویی خالیدی کوڕی عەبدوڵلای قەسری کە بە دڕەندەترین شێوە سەری بڕی لە رۆژی جەژن ولەژێر مینبەری مزگەوتدا!!

هەموو زانا ونەزانە سەلەفیەکان بەو پەڕی شانازییەوە باسی ئەو سەربڕینەی جەعد دەکەن، کە مامۆستای خەلیفە مەروانی کوری محەمەد بوو، و محەمەدی کوڕی عەبدەلوەهابیش، ئیمامی سەلەفیەکانی ئەو سەردەمە، وەسفی دەکات بە:

"**انه كان من أشهر الناس بالعلم والعبادة**" دەکەن بەبێ هیچ حورمەت دانانێک بۆ خوێنی موسڵمان لەناو مزگەوتیش ولەرۆژی جەژنیش!!

هەر ئیبن تەیمیە لە منهاج السنه زیاتر لە سێزدە جار باسی ئەو پاڵەوانیەتە دەکات، کەچی بکوژەکە خۆی خالید القسری هێندە دڕندە وخوانەناس بوو نەدەگەیشتە کەوشەکانی زانایەکی وەک جەعدی کوڕی درهەم! کەسانێك لەسەر فیکری ئیبن تەیمیە پەروەردە بوون وپێی سەرسامن، سەیر نییە کە هێزیان لەدەست بوو لە هەر شوێنێك بە هەمان شێوە نەیارەکانی فیکری خۆیان لەناو موسڵمانانیش بەو شێوەیە سەردەبڕن بەبێ خەم وبێ تەرەدود، سەدان وهەزارانیان سەربڕیوە بە جۆرێک پیاو قێزی لە ئادەمیەتی خۆی دەبێتەوە. ئەو هەموو سەربڕینەی عێراق وئەفغانستان وجەزائیر وسۆمال وکێ وکێ لە ئەنجامی کەوتنە ژێر کاریگەری ئەو پیاهەڵدانەی ئیبن وتەیمیە وزانایانی تریانە بە خوێن ڕشتنی نەیارەکانیان وئەو هەموو سەربڕینە لە بۆشاییدا نەهاتوە!

ڕەخنەم لە ئیبن تەیمیە لەسەر بنچینەی ئەوەیە کە خۆی یەکێکە لە تیۆریست ومونەزیرەکانی عەقیدەی سەلەفی کەچی خۆی بە ڕونترین شێوە پێشێلی بنەماکانی سەلەفیەت دەکات، بۆ نمونە: کە سەحابە خەتی سورە لە لایان نابێت کەس ڕەخنەیان لێ بگرێت، هەر خۆی لەسەر حەزرەتی عەلی قسەی وا دەکات کە وەك دەڵێن [مالیك دەربارەی ئەرەق نەیوتوە] ئەو سەلەفیانەی کە گوێیان لێ نیە دەریایەک خوێن بڕێژن بۆ ئەوەی قسەیەک بە معاویە یان یەزیدی قاتیل وفاسیق بگوترێ کەچی ئەو ابن تیمیەی شێخی ئیسلام وناسیری سونە وخاوەن چەند لەقەبی تر، دەیان قسەی خراپ دەرهەق بە حەزرەتی عەلی دەڵێت بێ ئەوەی بوێرن بڵێن ئەو کارە هەڵەیە وچەندین

تۆمەتی دەخاتە پاڵ، کە واچاکترە ئەوەی دەیەوێت بیزانێت بگەڕێتەوە بۆ زنجیرە وتارەکانمان دەربارەی سەلەفیەت.

رەخنەم لە ئیبن تەیمیە لەسەر بنچینەی ئەوەیە کە خۆی یەکێکە لە شارەزا هەرە گەورەکانی فەرموودە ناسی کەچی هەموو ئەو فەرموودە هەڵبەستراوانەی کە باسی گەورەیی عەرەب وعروبە دەکات بە پێچەوانەی قورئان، کە فەقێیەکی موسڵمانیش دەزانێ ئەو فەرمودانەی هەڵبەستراو ومەوزوعن ئەو ڕاستیان دەکاتەوە وبە ڕاست ودروست لە قەڵەمیان دەدات لەژێر کاریگەری نەزعە ئومەویەکەیدا.

*کەسانێك دەڵێن تۆ کەوتویەتە ژێر کاریگەری شیعە؟

هەموو سەلەفیەك کە ڕەخنەی لێگیرا لەلایەن کەسێ بێ یەک ودوو بە شیعایەتی تاوانباری دەکەن، کەسانێک هەن بە نوسین ئەو تۆمەتەیان بۆ هەڵبەستوم، بەڵام گاڵتەم پێ دێت، چونکە ئەگەر توندرەوی سەلەفیزمم جارێك رەفز بێت، ئەوە شیعەگەرێتی وەك مەزهەب نەک تەنها توندرەوەکانم قبوڵ نییە، بەڵکو بە گشتی قبوڵم نییە. لەبەر ئەو هەموو کەم وکوریە وخورافاتانەی کە تێیدایە. دوایی نوسینەکانم لە ڕەخنەی تەشەیوعی دینی وسیاسی شایەدن لەسەر ئەوە بۆ نمونە:

"ئیشکالیەتی شیعە و سونە:هەوڵێك بۆ تێگەیشتن لە دژایەتی نێوان شیعە و سونەدا،لە کێ شەی نێوان
شیعە وسونەدا،یەکێتی وشینی حەزرەتی حوسێن،نەهزە و غەنوشی لە سێ ڕیاندا،لە پێناو شۆڕشی نەبەردانی سوریا: نەفرەت لە ڕوسیای ڕوو سیا وهتد..." بەڵام ئەو برادەرە سەلەفیانە وەک پارتی ویەکێتی کاتی خۆیان لێهاتوە، کاتێ رەخنەیەکت لە یەکێتی گرتبا دەیانگوت پارتی وبە پێچەوانەوەش. ئێمەش کە حەزرەتی عەلیمان هینایەوە بە نموونە، لە باسەکەی ئیبن تەیمیە، وکە بەرگریش لە حەزرەتی عەلی دەکەین لە گۆشەی شیعەکانەوە ناڕوانینە کێشەکان، کە حەزرەتی عەلی بەقەد نیمچە خوایەک تەقدیس دەکەن، بەڵام ناکرێت لە فەزڵ وپایەی دینی ومرۆیی یەکێکی وەک عەلی

کەمبکرێتەوە لەسەر حیسابی ڕوو سپیکردنەوەی کەسانێکی وەک معاویە ویەزید وخەلیفەکانی بەنی ئومەیە و عەباس کە گوناهە بە بیریشت تێپەڕێت بەراوردیان بە عەلی پێ بکەیت! هەرچەندە زۆر لە قسەکانی ئیبن تەیمیە وهەڵسەنگاندنەکانی ڕاستن، وحەزرەتی عەلی لە سەرووی ڕەخنە نییە، بەڵام من پێم وایە نەزعە ئومەویەکەیە ئیبن تەیمیە دەجولێنێ، وئینجا بەپێی پێوەرەکانی تیۆری عەدالەتی سەحابە، سەحابە هێڵی سورن، عەلی یش یەکێکە لە هەرە سەحابە گەورەکان! ئینجا خودی ئیمامی تەبەری [ئیمامی موفەسیران] یش کاتی خۆی کە حەنبەلیەکان بەدلیان نەبوو بە شیعایەتی تاوانباریان کرد وەک لە موعجەمی یاقوتی حەمەوی دا هاتوە": دفن ليلا خوفًا من العامة لأنه كان يتهم بالتشيع"!! لەترسی خەڵکی بازاڕی کە لەژێر کۆنترۆڵی حەنبەلیەکان بوون بەشەو نێژرا چونکە تاوانبار دەکرا بە شیعایەتی!!!

***خوێندنەوەی تۆی بۆ سەرکردە ئیسلامیەکانی کوردستان چیە؟ بەتایبەت کە دەڵێن تۆ کێشەت لەگەڵ ئەمیری کۆمەڵی ئیسلامی هەیە؟**

هێشتا سەرکردەی ئیسلامی لە کوردستان دروست نەبوە لە قاوغە حزبی وفیئەویەکەی دەرچو بێت وبوبێتە سەرکردەیەکی جەماوەری وەك ئۆردوغان لە تورکیا، کە ملیۆنەها علمانی وخەڵکی بێلایەن وگشتی پێش ئیسلامیەکان دەنگی پێ دەدەن، هەرچەندە یەکگرتوو هەنگاوێکی چاکی نا بۆ دەستاودەست کردن وگۆڕینی سەرۆکی حزب، ئەگەر بهاتایە ریفۆرمخوازێکی هەقیقی وەك مامۆستا هادی عەلی دەرچوبایە وپیلانی شەوانەیان بۆی دانەڕشتبا.

بە گوێرەی ئەمیری کۆمەڵی ئیسلامی یش، من هیچ کێشەیەکی تایبەتیم لەگەڵیدا نییە، چونکە نە حزبیم ونە لە گروپێکی مونافیسی ئەوم، تەنها لە پرۆژەی نوسین وڕەخنەگرتنماندا لە هەموو دیاردە نێگەتیڤەکانی سەر گۆڕەپانی کوردستان بە ئیسلامی وعەلمانیەوە، جاروبار ڕەخنە ئاڕاستەی ئەمیری کۆمەڵی ئیسلامیش کراوە وەك چۆن ڕەخنەمان ئاڕاستەی ئەمینداری یەکگرتوو وسەرۆکی هەرێم وسەرۆك وەزیران وسەرۆکی عێراق وچەندین کەسایەتی سیاسی گەورە کردوە، بەڵام کەسیان بەو

شێوەیەی ئەمیری کۆمەڵی ئیسلامی ولایەنگرانی قەڵس بوونی خۆیان لە ڕەخنە نیشان نەداوە وزۆر بازاڕیانە وەڵام دەدەنەوە، بە تۆزقاڵێکیش سود لە ڕەخنەی ڕەخنەگران وەرناگرن. ئەوەی پێم سەیرە لە جیاتی رەخنەکانم بخوێننەوە وئەگەر کرا سودی لێ وەرگرن، باسێ ئەوە دەکەن کەوا قسەکانی من لە گرێی دەروونیەوە دەردەچێت لە دژی ئەمیری کۆمەڵ، وەك مەعاش خۆرێکی باش چاوەشی، هەر رۆژەی لەوەڕ لە دۆلێکیش بەو دواییە وادەڵێت وادەڵێت!!!

گرێی دەروونی لە پایەی چی، نە حەزم لە زەعامەتە، ونە خۆم تەقدیس کردوە، من مناله ۱۰ سالەکەشم فێری ئەوە کردوە ئەگەر هەڵەیەکم کرد قسە بکات، ودژی گوێڕایەڵی ڕووتم تەنها بۆ خوا نەبێت، نەك وەك ئەمیری کۆمەڵ وابزانم خوا بۆ ئەوەی دروست کردوم تا سەرۆك بم [من المهد الی اللحد] وکەس بۆی نەبێ لە حزوری شەریفیان دەنگی کەوچکی تێکدانی چایەکەی بەردەمیشی بێت، وەك بازنە تەسکەکەی دەوروبەری ئەمیر دەگێڕنەوە.

ئەو عەقڵیەتە بوو ئەمیری کۆمەڵ کاتی خۆی سەرکۆنەی دەکرد وکردیە بیانوو بۆ جیابوونەوەی لە بزوتنەوە، بەڵام باوەڕ ناکەم شێخ عوسمان ومەلا عەلی برای [ڕەحمەتی خوایان لێ بێت] بە مێشکیان گوزەری کردبێت کە پێغەمبەریش ئەمری کردبێت بە گوێڕایەلی بزوتنەوە بۆیان، یان خۆیان پێ هێندە گەورە وبەرز بوبێت وداوایان لە ئەندامانی سەرکردایەتی بزوتنەوەی ئیسلامی کردبێت بەرز بنەوە بۆ ئاستی ئەوان!!

گرێی دەروونی ئەگەر هەبێت لای من نییە، بەڵکو لای ئەو دەرونەیە هێشتا سەرۆکی حزبێکی پلە پێنجەمە لەسەر ئاستی کوردستان کەچی وەك دیکتاتۆرێکی گشتگیری وڵات خۆی دێتە بەرچاو، ئەی بەیانی خوانەخواستە بوە ئەمیری حزبی یەکەمی حاکم دەبێت چی بکات؟! بۆ دەبی چاوەڕێ کەین تا ئەو ڕۆژە ئەگەر خۆی هەزاران بەڵگە لەسەر تاکڕەوی وزەعامەتی ئەوحەدی خۆی دەدات بە دەستەوە؟!

***جەنابت لەپێشتر بەزنجیرە بابەتێک قسەت لەسەر (طب النبوی) کرد، چی وای کرد قسەلەسەر ئەو بابەتە بکەی، ئەو خوێندنەوەی تۆ بۆ ئەو بابەتە نوێ بوو، یان پێشتر خەڵکی تر قسەیان لەسەر کردووە، دوای بڵاوکردنەوەی ئەو زنجیرە بابەتەت لەسەرطب النبوی نارەزایی بەشێک لەخەڵکی دینداری لێکەوتەوە بەو پێیەی پێیان وایە تۆ گومانت بۆ لەسەر فەرمودەکانی پێغەمبەر (د خ) دروستکردووە؟**

ئەوەی وای لێکردم کە قسە لەسەر ئەو بابەتە بکەم، ئەوە بوو لە کوردستان بەگشتی وهەولێر بە تایبەتی بازاڕی کەسانێکی نەزان ونەفام بە ناوی (طب النبوی) زۆر گەرم ببو وتا ئەمڕۆش گەرمە لەسەر حیسابی خەڵکی هەژار وئیمانداری کورد کە ئامادەن لەبەر پاکی ئیمانیان وسادەیی وخۆشەویستیان بۆ ئیسلام وپێغەمبەری ئیسلام ژەهریش بخۆنەوە، ئەگەر گوتیان پێغەمبەر فەرمانی پێداوە. ئەو بازرگانانەی ئایین بەوەش نەوەستان کە مونافەسەی دکتۆرە ڕەسمیەکان بکەن، بەڵکو خەلکیشیان هان دەدا نەچن بۆلای دکتۆر، لە ڤیدیۆ ریکلامەکانی وچەندین کەسم گوێ لێبوە کە مەلا عەلی کەرەکێ بە نەخۆشەکانی دەڵێ بەو مەرجەی عیلاجت دەکەم نەچیتە لای دکتۆر وهەموو دەرمانەکانی ئەو فڕێ دەیت!!

ئەو بابەتە کەسانی تریش لەسەریان نوسیوە ودەینوسن، ئێمە نوسەرێکی زۆرمان هەیە کە دەزانن ئەو دیاردەیە شتێکی خراپە خەڵک فریودانە بە ناوی دین، بەڵام زۆربەی نوسەرانمان ناوێرن نزیك بنەوە لە لێواری هەر باسێك مۆرکی ئاینی پێ وەبێت، ئینجا با خورافاتێکی ڕووتیش بێت، چونکە تاقەتی سەرئێشەیان نییە. ئەوەی تاقەتی سەر ئێشەی نەبێت ناتوانێت هیچی پێویست ونوێ پێشکەش بکات ودەست لەسەر زامە هەقیقیەکان دابنێت.

نارەزایی چەند کەسانێك لەسەر ئەو بابەتانە، زۆربەی لەو بازنەیە بوون کە سودمەند بوون لەو بازرگانیە نا شەرعیەی بە ناوی (طب النبوی) [پزیشکایەتی پێغەمبەر] با دکتۆرێکی دیندار وزانا بە زانستە ئیسلامیەکان بێت وپەردە لەسەر ئەو بازرگانانەی خوێن وژیانی خەڵک هەڵداتەوە، ئەو کاتە دەزانی خەڵک چۆن بەگشتی لە دژی ئەو

دەجەل ودرۆیە دەوەستن. جەماوەر کێ ئاڕاستەی بکات وا ڕەنگ دەداتەوە، جاهیل ئاڕاستەی بکات جاهیلتر دەبێت، زانا وداناش ئاڕاستەی بکات زانا ودانا ووریا دەبێت.

بە نسبەت گومان خستنە سەر فەرمودەکانی پێغەمبەر، من هەرگیز گومانم نەخستۆتە سەر ئەو فەرمودانە، بەڵکو دەڵێم گیان وژیانی خەڵک زۆر لەوە گەورەترە لای خوا موغامەرەی پێ بکەین بە حەدیسێک جا ڕاست بێت یان لاواز بێت، چونکە مەسەلەکە لەڕاستی ولاوازی حەدیسەکە نییە، بەڵکو زیاتر لەوەیە ئایە ئەو چارەسەرە پزیشکیانەی باسکراوە لە فەرمودەکان لە خواوەیە یان لە خودی پێغەمبەر وئەزمونی کەسێتی خۆیی وژینگەکەیەتی؟ ئایە هیچ پەیوەندی بە وەحیەوە هەیە؟

ئەو فەرمودانە ڕاستە صحیح و ضعیف وموضوع یشی تێدایە، من پێموایە جارێ ئەو فەرمودانەی زەعیف ومەوزوعن لادە ئەو لاوە، ئەوەشی دروست وسەحیحە، ڕاستە لەوانەیە لەڕوی سەنەد ومەتنەوە سەحیحن، بەڵام لەڕووی زانستیەوە مەرج نیە هەموویان دروست بن، چونکە پێغەمبەر [د.خ] وەك حەزرەتی عائیشە باسی دەکات پرسیاری چارەسەرەکانی لە وەفد ونێردە عەرەبەکان دەکرد کە دەهاتنە خزمەتی.

ئیبن الجوزی لە [صفوة الصفوة] لە هیشامی کوری عەروە دەگێڕێتەوە کە دەڵێ: عەروە بە عائیشەی دەگوت: دایکە سەرسام نیم بە فیقهت، دەڵێم هاوسەری پێغەمبەر وکچی ئەبوبەکرە، سەرسامیم بە شارەزاییت لە شیعر ومێژووش نایەت، دەڵێم کچی ئەبوبەکرە کە زاناترینی خەڵک بوو، بەڵام سەیرم بە شارەزاییت دێت لە پزیشکایەتی، لەوەڵامدا گوتی: ئەی عەروە، پێغەمبەر لەدوا دواییەکانی تەمەنی [د.خ] بوو، کە وەفدەکانی عەرەب دەهاتن بۆلای چەندین وەسفی چارەسەریان بۆی دەکرد منیش بەکارم دەهینا بۆی"

ذكر ابن الجوزي رحمه الله تعالى في صفوة الصفوة عن هشام بن عروة قال :كان عروة يقول لعائشة رضي الله عنها يا أماه لا أعجب من فقهك، أقول زوجة رسول الله صلى الله عليه وسلم وابنة أبي بكر، ولا أعجب من علمك بالشعر وأيام الناس أقول

ابنة أبي بكر وكان من أعلم الناس ولكني أعجب من علمك بالطب. فضربت على منكبه وقالت: أي عروة! إن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان في آخر عمره فكانت تقدم عليه وفود العرب من كل وجه فتنعت له الأنعات فكنت أعالجه من ثم.

هەر پێغەمبەریش خەڵکی نەخۆشی دەناردە لای حارسی کوڕی کیلدە بۆ چارەسەر وەرگرتن، ونەیدەگوت وەرە من بە (طب النبوی) بۆت چارەسەر دەکەم وەک ئەبو داود دەیگێڕێتەوە: "وروى أبو داود رحمه الله تعالى عن سعيد قال: مرضت مرضا فأتاني رسول الله صلى الله عليه وسلم يعودني فوضع يده بين ثديي حتى وجدت بردها على فؤادي فقال إنك مفؤود، ائت الحارث بن كلدة أخا ثقيف فإنه يتطبب."

ئەو [الحارث بن كلدة] یەش پزیشکێك بوو هێشتا موسڵمانیش نەبوو، فێری پزیشکیش ببوو لە وڵاتی فارس، ئەگەر پێغەمبەر ئەو هەموو چارەسەرەی لا بایە کە لە کتێبەکانی (طب النبوی) باسی لێوە دەکرێت پێویستی نەدەکرد بینێرێتە لای کەسێکی تر کە موسڵمانیش نەبوە!! ابن عبد البر القرطبي لە کۆمێنێکدا دەربارەی ئەو ڕوداوە دەڵێت: (فدل ذلك على أنه جائز أن يشاور أهل الكفر في الطب). [دەردەکەوێت کەوا جایزە ڕاوێژ بە کافران بکرێت لە پزیشکایەتی]

هەر جارێکیان خودی پێغەمبەر لە چارەسەرکردنی سەحابەیەك بە داغ کردن لە ژێر دەستی مرد و زۆریشی پێ ناخۆش بوو، گوتی ئێستا جولەکە دەیکەنە هەرا ودەڵێن نەیتوانی هاوەڵی خۆی ڕزگار بکات، من هیچم نە بۆ خۆم ونە بۆ ئەو پێناکرێ! ئەوە پێغەمبەرە وادەڵێ، مەلایەکانی بازرگان بە (طب النبوی) وا قسە دەکەن هەزار دکتۆری خاوەن شەهادە وعیلم بە سەپانی خۆیان نازانن، جاروبار ئیدیعای واگەورەش دەکەن کە هێشتا کەس نەیگەیشتۆتێ وەك ئیدیعای عبالمجیدی زیندانی یەمەنی بە چارەسەرکردنی ئایدز!!! کە دوایێ درۆیەکی ڕووت دەرچووا!! ئەوە تەواوی ڕوداوەکەیە:

وعن محمد بن عبد الرحمن بن أسعد بن زرارة قال: حدثني عمي أن أبا أمامة أصابه وجع يسميه أهل المدينة: الذبح،فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم:

"لأبلين - أو لأبلغن - في أبي أمامة عذراً". قال: فكواه بيده فمات، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ميتة سوء لليهود تقول: ألا دفع عن صاحبه ولا أملك له ولا لنفسي من الله شيئاً". رواه الطبراني ورجاله ثقات.

بۆیه دەڵێم ئەو چارەسەرانه له وەحی نییه، لەوە دەچێت ئەو ڕوداوە کاریگەری خۆی لەسەر خودی پێغەمبەر[د.خ] بەجێ هێشتبێت، بۆیە لە چەندین ڕیوایەتی تر نەهی دەکات لە بەکارهێنانی کەوی یان داغ کردن یان خەڵکەکە سەرپشك دەکات لە کردن ونەکردنی.

"....أو كية تصيب ألماً،وأنا أكره الكي لا أحبه". رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط.

"إن شئتم فاكووه وإن شئتم فارضفوه (كمّدوه بالحجارة المحماة)". رواه الطبراني

*** پێت وایه قسەکردن لەسەر طب البنوی چەندە لەخزمەت ئیسلامە یان بەپێچەوانەوە بەبڕوای تۆ لەکوێ زیان بە ئایینی ئیسلام و پێغەمبەر دەگەیەنێت؟**

بەرای من قسەکردن لەسەر ئەو بوارە وئاگادارکردنەوەی خەڵک سودی زیاتر هەیە بۆ ئیسلام لە جیاتی ئەوەی گومان بخرێتە خودی پێغەمبەر وپەیامەکەی، چاکترە بڵێین پێغەمبەر [د.خ] دکتۆری باوەڕ ودڵەکان بوە، نەك موناقەسەی زانستی پزیشکی پێ بکەین وهەر ڕەشکە وهەنگوێن بۆ چارەسەری سیل وسەرەتان وئایدز وکێشەی دەروونی وهەموو شتی تر تەوسیف کەین! ئەوە کاری میللەتە دواکەوتوەکانە لە جیاتی ماندوو بوون وسەبری ئەزموون وتاقیگە وتوێژینەوەی نیشانەکان وجارەسەر دەستنیشان کردن، ئەو هەموو نەخۆشیانە وچارەسەرەکەی کورت دەکاتەوە لە ڕەشکە وهەنگوێن وداغ کردن وحیجامە وهتد... چونکە بۆی هەیە ئەگەر ئیدیعایەکان ڕاست دەرنەچونن کاردانەوەی خراپیان لێ بکەوێتەوە دەرهەق ئیسلام وخودی پێغەمبەر!!

زەهەبی لە (سير أعلام النبلاء) لە فەرمودەناسێکی گەورە قسەیەک دەگێڕێتەوەبە ناوی [صالح بن محمد بن أبي الأشرس، أحد مشاهير المحدِّثين] کە نەخۆش کەوتوە و هەوڵ ی داوەخۆی چارەسەر بکات بە ڕەشکە وهەنگوین کە لە فەرمودەکان هاتوە وستایشی لە رادەبەدەر کراوە، کەچیدەرد وتای خراپتر بووە، هاوەڵەکانی چونە لای لەبەر تا وگەرم بوون ی جەستەی دەلەرزی ودەیگوت:" باوکم
بەقوربانت بێ پێغەمبەر، چەندە نەشارەزا بوویت لە پزیشکی!!!" "بأبي أنت يا رسول الله، ما كان أقلّ بصرك بالطب". زەهەبی دەڵێت:

"ئەو جۆرە گاڵتەیە شیاو نییە لەگەڵ سەرداری خەڵک، بەڵکو پێغەمبەر[د.خ] زاناترین کەس بوو لە پزیشکایەتی پێغەمبەری"

"هذا مزاح لا يجوز مع سيد الخلق، بل كان رسولالله (ص) أعلم الناس بالطب النبوي" بەڕا ی ئێمە ئەوە گاڵتە نەبوە، بەڵکو شۆک وسەدمەی واقیعی ئەوموحەدیسە گەورەیە بوە، کە چۆن بە یەقینیەتێکی قوڵەوە باسی ڕەشکە وهەنگوینی گوێ لێبوە وبۆ هەزاران کەسیشی باس کردوە، کەچی لە واقیع وڕاستیدا بۆی دەرکەوتوە وانیە ، ئەگەر چارەسەریش بێت چارەسەری هەموو دەردێك نییە بە ڕەهایی. ڕاستە هەنگوین لە قورئاندا هاتوە [يخرج من بطونها شرابٌمختلفٌ ألوانه فيه شفاء لل ناس] دکتۆرێکی موسڵمان وەك الرازي دەڵێت: "خوای گەورە نەیوتوە شیفایەبۆ هەموو خ ەڵك وبۆ هەموو دەردێك لە هەموو حاڵەتێکدا"

ئەوە کەسێکی موحەدیس ودیندار وزانا وابلێت لە کاردانەوەی بەرامبەر کاریگەری چارەس ەرێك بە ناویپێغەمبەر بۆی وەسف کراوە، ئەی خەڵکێکی " نازانا بە دین ونەشارەزا یان [عەوام]
چیدەڵێت کاتێ چارەسەرێکی بۆ دەکرێت بە ناوی پزیشکایەتی پێغەمبەری وسەرکەوتوو ن ابێت؟!! کەوابوو چاکترە وەك بڵێین ئەو چارەسەرانە لە وەحیەوە نیە، وئەگەریش مومارەسە بکرێت کەسانێك مومارەسەی بکەن بە شێوەیەکی ئەکادیمی خوێندنیان تەواو کردبێت، نەك هەر نەزانێکی فاشیل لە بێکاریدا ببێتە ابن سينا بەسەر خەڵک.

لێرەدا پرسیارێک سەر بەرز دەکاتەوە ئەویش ئەوەیە: ئایە هەر فەرمودەیەک (هەتا ڕاستیش بێت) لە کاروباری گشتی دونیادا، وپزیشکی بە شێوەیەکی تایبەتیدا دەبێتە حوجەت وپێویستە وەک وەحی مامەڵەی لەتەکدا بکرێت؟ موفتی ود. محمد سليمان الاشقر کە زانایەکی سەلەفی ویەکێکە لە سەخت گیرەکان لە لێکۆڵینەوەیەکدا بە ناوی (الاحتجاج بالاحاديث النبويه فی المسائل الطبيه) دەگاتە ئەو ئەنجامەی کە قسە وکردەوەی دونیایی پێغەمبەر تەشریع نیە، ئەو ڕەوانە کراوە بۆ ئەوەی خەڵکی فێری شەرع بکات نەک پزیشکی وکاری تری دونیایی، وبۆی هەیە لەو کاروبارانە نەیپێکێت وەک هەر مرۆڤێکی تر، ئەوەش لە پایەی ئەو کەمناکاتەوە، وبۆیە گوتە وکردارەکانی دەربارەی شتی پزیشکی ڕووت بە حوجەت نایەتە حسێب کردن، ونابێتە واجیب لە پەیڕەوکردنیدا، چونکە لەسەر ئەزموونی شەخسی بنیات نراوە نەک وەحی.

وەک مەسەلەی تەئبیری (موتوربە کردنی) دارخورما کە پێغەمبەر فەرمانی پێکردن بیکەن کاتێ کردیان خورماکە پوچ دەرچوو، بۆیە کە گەڕانەوە لای پێغەمبەر پێیانی وت: منیش مرۆڤم، ئەگەر فەرمانێکم پێکردن لە کاروباری دینتانەوە وەریگرن، چونکە ئەوەی لە خواوە بێت وپێتانی بڵێم ئەوە هەقە، ئەوەشی لە خۆمەوە بێت ئەوە منیش مرۆڤم ڕاست دەکەم وهەڵەش دەکەم) یان وەک لە ڕیوایەتێکی تر هاتوە (ئێوە بە کاروباری دونیای خۆتان زاناترن) انتم اعلم بشؤون دنياكم!

ئەوەش دەقی ئەو حەدیسەیە کە لە سەحیحی
موسلم دا هاتوە: "قدم النبي صلى الله عليه وسلم المدينة، فإذا هم يأبرون النخل يلقحون النخل
قال: ما تصنعون؟ قالوا: كنا نصنعه. قال لعلكم لو لم تفعلوا كان خيرا. فتركوه،فنفضت، فذكروا ذلك له، فقال: إنما أنا بشر، إذا أمرتكم بشيء من دينكم فخذوا به، وإذاأمرتكم بشيء من رأي فإنما أنا بشر". وشبيه به قول رسول الله صلى الله عليه وسلم:
"إنماأنا بشر، فما حدثتكم عن الله فهو حق، وما قلت فيه من قبل نفسي فإنما أنا بشر أخطئ وأصيب."

کەوابوو دەبێت ئەو تیۆرەی سەلەفیەت کە هەموو حەرفێکی پێغەمبەر بە وەحی دادەنێن پێداچوونەوەی بۆ بکرێت، ئەوەتا زانای گەورەی ئیسلام لە سەلەفی وغەیرە سەلەفی دانیان بەو ڕاستیە داهێناوە، چاکترە وابڵێین نەک پێغەمبەر تاوانبار بکرێت بە گوتنی چارەسەری پزیشکی کە ئەزموون وزانست ناکاریگەریەتی بسەلمێنن، دوایی پێغەمبەر خۆی دەفەرموێت: (منیش مرۆڤم ڕاست دەکەم وهەڵەش دەکەم)!!

*** چۆن دەڕوانیتە دەزگای ستاندەر؟ لایەنە باش ونێگەتیڤەکانی چۆن هەڵدەسەنگێنی؟**

من لە یەکەم ڕۆژەکانی ستادەردەوە بابەتم بۆ ستاندەر نوسیوە وکاتێ رۆژنامەکەش دەردەچوو گۆشەی هەفتانەم هەبوو بە ناوی [ورشەی بیر] کە بەپێی زانیاریەکانی خۆم وکەسانی ناو ستاندەر کاریگەریەکی باشی هەبوو بۆ جوڵانی گۆمی بیرکردنەوەی خەڵک. دەتوانین بڵێین ئەگەر ستاندەر دەنگی ئازادی سەرەکی شاری هەولێرە، لە ڕاستیشدا لە ڕێگای بەدواداچوونی ڕۆژانەم بۆ میدیای کوردی بە گشتی ومیدیای هەولێر بە تایبەتی، دەنگی ئازاد ومینبەری ئازاد کەم دەبینم. زۆربەی زۆری میدیای هەولێر یان سەر بە دەسەڵاتن یانیش میدیای سێبەرن. ئەو جۆرە میدیایە ڕوبەرێکی تەسکیان بۆ دیاری کراوە بۆ بزاوتن لەوە زیاتر ناتوانن برِ بکەن بۆ دەرەوەی ئەو سنوورە.

بە نسبەت لایەنی نیگەتیف وپۆزەتیڤیش بەڕاستی زۆرن.

پۆزەتیڤ ترین خاڵی ستاندەرد ئەوەیە سەلماندی بۆ هەموو لایەک کە دەنگی ئۆپۆزسیۆنی عەقڵانی لە هەولێریش هەیە، لەگەڵ ئەو هەموو فشار ورەفتارە زبرەی حزب ودەسەڵاتی هەولێر، ستاندەرد هەر بەردەوامی بە کارەکانی داوە، وبەشێوەیەکی هاوسەنگانە خزمەتی خۆی پێشکەشی خەڵکی هەولێر وکوردستان کردوە بەو پەڕی دڵسۆزیەوە. ئەگەر دەسەڵاتی هەولێر کەمێك توانای عەقڵیان بەکار هێنا با دەبوایە زۆر سوپاسی دەزگای ستاندارد بکەن کە هەردەم ئاگاداریان دەکاتەوە لە کەم وکورتیەکان ، بەڵکو هەندێك جار ڕیگا چارەش نیشانی دەسەڵات دەدا بە خۆڕایی!

بەنسبەت لایەنی نیگەتیڤیش بەڕاستی لە زۆربەی زۆری ڕۆژنامەکان ومیدیای کوردستان خاڵی سلبی ونێگەتیف هەن ستاندەردیش ڕیزپەڕ نییە لەو بارەوە.

بۆ نمونە زۆرجار هەواڵ بڵاودەکەنەوە بێ ئەوەی دلنیابن لەسەرچاوەی هەواڵەکە، هەندێك جار هەواڵەکە جۆرێك کۆمێدیا ئامێزە بەبێ ڕیزگرتنی عەقڵی خوێنەر، بۆ نمونە هەواڵی ئەو نەخۆشخانەیەی کە قەول بوو بەریتانیا بۆ مەلا عەلی کەرەکێ بیکاتەوە!!!! چی لێهات؟ بۆ نەکرایەوە؟ یان هەواڵی تری سیاسیش جاروبار سەرجاوەکان لێڵن یان گومان لێکراون وەك سایتەکانی کە لە خولگەی بەعسیەکان ونەتەوەپەرستەکانی عەرەب دەخولێنەوە، ناکرێت ئەگەر هەر شتێکیان گوت بیگوازینەوە.

خالێکی تر کە زۆر سەیرە لەلام ئەوەیە وەک نوسەرێك باسی ئەزموونی خۆم دەکەم، ستاندەرد هەرچەندە دەڵێت کە هەموو کۆمێنتەکانی خوێنەران دەخوێنێتەوە وئینجا بڵاوی دەکاتەوە تا دڵنیا بێت کە جوێن وتەشهیر وقسەی پوچی تێدا نییە، کەچی من دڵنیام کە ئەو کارە یان هەر نایکەن یان زۆر بە ئیهمالەوە دەیکەن ونا مەسولانە جوێن وتەشهیر وسوکایەتی وبەڵکو هەڕەشەش بڵاودەکەنەوە!!

کەسانێکی دەروون نزم ئینجا لەوانەیە بتناسن یان نەتناسن لەبەر غەرەزێکی کەسی لە جیاتی گفتوگۆ ورەخنەگرتن لە بیروراکانت کە ئەوە هەقی هەموو کەسێکە، دێن تا ماندوو دەبن جوێنت پێ دەدەن وقسەی ناشیرین دەکەن وبوختانت بۆ هەڵدەبەستن!!! وەڵاهی قسەی وا نوسراوە بەدەستی خەڵکێکی بێ سەواد وقین لە دڵ لەژێر نوسینەکانم من شەرم دەکەم ئەو قسانە بە دوژمنیشم بڵێم، چ جای نوسەرێك کە بەو پەڕی بێ باکیەوە ڕەخنە لە دەسەڵات وجاروبار ئۆپۆزسیۆنیش دەگرێت دەیان سەریەشە بۆ خۆی دروست دەکات بەبێ ئەوەی لە بەرامبەردا یەک دینار وەرگرێت!!

دەروون نزمێک کە لەقەبی ئیسلامی بەخۆی وەناوە وسەرەڕای ئەو لەقەبە زلەی، لەژێر وتارێکم ئەوەی جوێنە وبوختانە بۆمی هەڵدەبەستێت...

هەر لەو وتارەی ئەو دواییە لەسەر عەلی باپیر، کابرایەکی تری درۆزن دەڵێ گوایە من ریزی باوکم وبرای گەورەم لانەبوە تا باوکم وەفاتی کردوە قسەم لەگەڵی نەکردوە، یان دەڵێن بۆتە مەسیحی وچەندین قسەی بێ سەروبەری تر!! دەوەڵڵاهی شورەییە گوتن وبلاوکردنەوەی ئەو قسانە. من دەزانم ئەوانەی درۆ وبوختان هەلدەبەستن کەمینەیەکی کەمن، بەداخەوە دۆستانمان بەس بە تەلەفۆن وئیمێڵ دەست خۆشیمان لێدەکەن، وەك ئەو نەفس نزمانە و وبێ بەهایانە تاقەتیان نیە دانیشن جوێن ڕیزکەن! بەڵام نابێت ستاندەر وکاک سەلمان کۆچەری، کە گەنجێکی وریا وجێی ئومێدە ، شتگەلێکی وا بڵاوکەنەوە کە جوێن وسوکایەتی تێدا بوو بە شێوەیەکی شەخسی. ئەگەر وابزانن ئەوەش لە ئازادی دەربڕینە ئەوە زۆر بەهەڵەدا چوون! من لە سیاسەت دەنوسم ئەو باسی باوکم وبرام دەکات.. یان بۆ جوێن وهەڕەشەی کۆیلەکانی دەزگا موخابەراتیەکانم بۆ بلاو دەکەیتەوە؟! کاک سەلمان کۆچەری ئەگەر خۆی شتێك بنوسێت ڕێگا دەدات ئەو هەموو سوکایەتیە شەخسیەی بۆ بنوسرێت؟!! بەڕاستی سایتی ستاندەرد کە سایتێکی ڕیزدارە دەبێت ڕێگا نەدات بەو گاڵتە جارییە لە کاری پرۆفێشناڵی میدیایی ناوەشێتەوە.[٦]

27/9/2012 سایتی ستاندار

[٦] 27/9/2012 سایتی ستاندار

تا ئێستا ئەو ژمارانە دەرچوون لە:

زنجیرەی دۆسێیە فەرهەنگی و فیکریەکان

دۆسێی:
ئەندەلوس لە نێوان داگیرکردن و لێبوردەییدا [دۆسێی ژمارە (1)]

دۆسێی:
ئەزموونی سێکیولاریزم لە ئیسلامدا!
جەلالەدینی ئەکبەر دامەزرێنەری یەکەم حوکمی سێکیولاری لە ئیسلامدا!
[دۆسێی ژمارە (2)]

دۆسێی:
ئەفسانەی مەسیحی دەجال و مەهدی [دۆسێی ژمارە (3)]

دۆسێی:
پزیشکی پێغەمبەرایەتی و مەلا عەلی کەڵەك [دۆسێی ژمارە (4)]

دۆسێی:
ئیبن تەیمیە سەلەفیەت و تەعریب [دۆسێی ژمارە (5)]

دۆسێی:

ئیمام نەجمەدین تۆفی، هەوڵێکی تری سێکیولاری لە ئیسلامدا [دۆسێی ژمارە (6)]

دۆسێی:

فەرهاد پیربال: بەهلولەکەی دەسەڵاتی کوردی! [دۆسێی ژمارە (7)]

دەتوانی هەموویان لە پێگەی کوردپیدیا دابەزێنیت لەگەڵ هەموو کتێبەکانی نووسەر لەو لینکەی خوارەوە:

https://www.kurdipedia.org/default.aspx?q=20150630225203124659&lng=1

بەرهەمەکانی تری نووسەر:

- داعش کێیە و مەشروعیەتی لە کام سەرچاوە وەردەگرێت.
- نەورۆز و توندڕەوی سەلەفیەت
- ئەدیب و گزیری پۆلیس کـێشەی ئەدەب وسیاسەت لە وڵاتە سۆشیالیستەکـان .. وەرگێران.
- خوێندنەوەیەک: لە کتێبی ئەو (حەسەن البنا)یەی کە کەس نایناسێت
- ئافرەت لە نێوان سەرەڕۆیی فێمینیزم و توندڕەوی ئاینیدا.
- ئافرەتی کورد لەژێر هەژمونی گوتاری فیمینیزمی دا
- ئیسلامی سیاسی و فیگەرەکانی لە کوردستان و ئیسلامستان
- کوردستان لە پەنجەرەی غوربەتەوە
- دواهەمین داوای شەیتان...کۆمەڵە چیرۆک
- باوکانی سەلەفیەت دەروازەیەك بۆ سەلەفیناسی
- پەیوەندی شیعە و کورد لە ڕۆشنایی عروبەت و میللەتگەرایی
- مۆتەکەی تورکی لە ئەتاتۆرکەوە تا ئەردۆگان
- ڕابوونی مەرگ

هەموو کتێبەکان دەتوانیت لە سایتی کورپیدیا دابەزێنیت لەو لینکە:

http://kurdipedia.org/default.aspx?lng=8&main=20150630225203124659&qr=true&report=relateditems

به کورتی ئەو چاوپێکەوتنانە باسی ئەو بابەتانە لە خۆیان دەگرن:

- بنچینەی سەلەفیەت و ڕیشەی مێژووی وەك زاراوە و قەوارە.
- جۆرەکانی سەلەفیەت و هۆکارەکانی تووندڕەوی وتاری سەلەفیەت.
- سەلەفیەتی مەدخەلی و دامەزراندنی وپەیوەندی لەگەڵ دەسەڵات ودەزگا جاسوسیەکانی.
- تاچەند حزبی ئیسلامی بۆ دۆخی کۆمەڵایەتی و سیاسی کوردستان گونجاوە؟
- تاچەند حزبە ئیسلامییەکانی کوردستان هۆکاربوون بۆ بڵاوکردنەوەی بیری توندڕەوی؟
- ئایە ئیخوانەکان لە قۆناغەکانی پێش داعشبوونن؟
- پرۆژە یاسایەك بۆ قەدەغە کردنی حزبی ئیسلامی لە کوردستان.
- ریفۆرمی ئاینی چییەو کەیو چۆن ئەنجام دەدرێت؟
- دەبێت کێ بە ریفۆرمی ئاینی هەستێت؟
- حیزبە ئیسلامییەکانی کوردستان دەبێت لە کوێی ریفۆرمی ئاینیدابن؟
- لەمپەرەکانی بەردەم پرۆسەی ریفۆرمی ئاینی کامانەن؟
- پێتوایە ئەم هێزانە لەگەڵ دیموکراسی هەڵدەکەن؟

ئەمەو دەیان بابەتی تر، بە هیوای سوودگەیاندن بۆ خوێنەران.

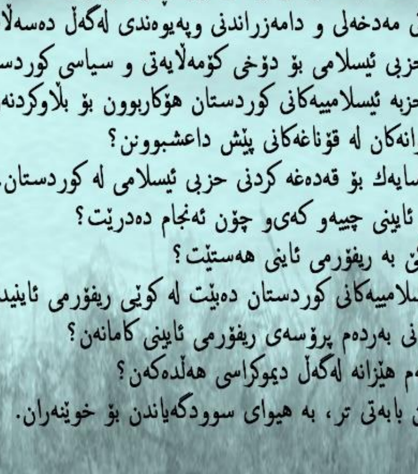

Some Political & Cultural Islam Issues in Several Interviews

Written by:
Mohammed Hariri

First Edition: 2019

Design: hadi hunar